

Revista ECONOMICA

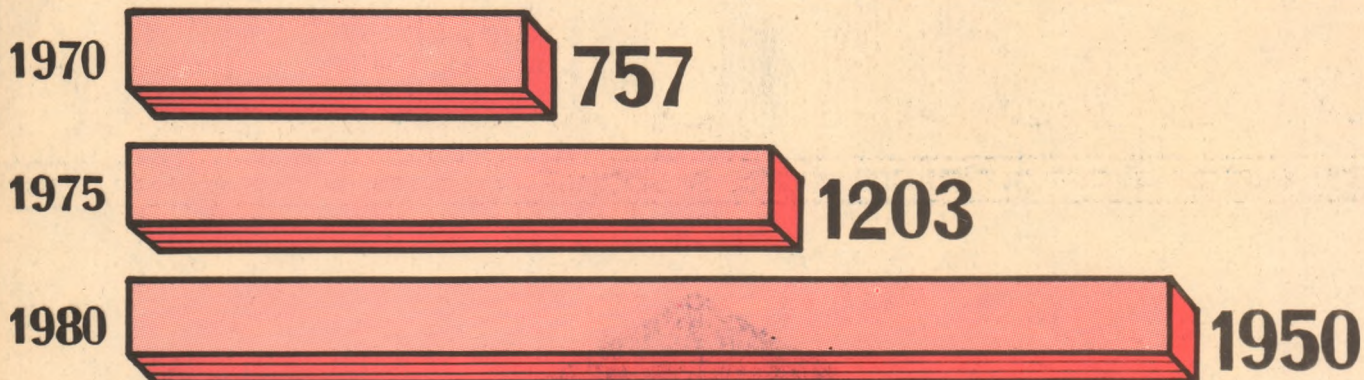
CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Școala J. I. P. P. P.
SALA DE LECTURĂ

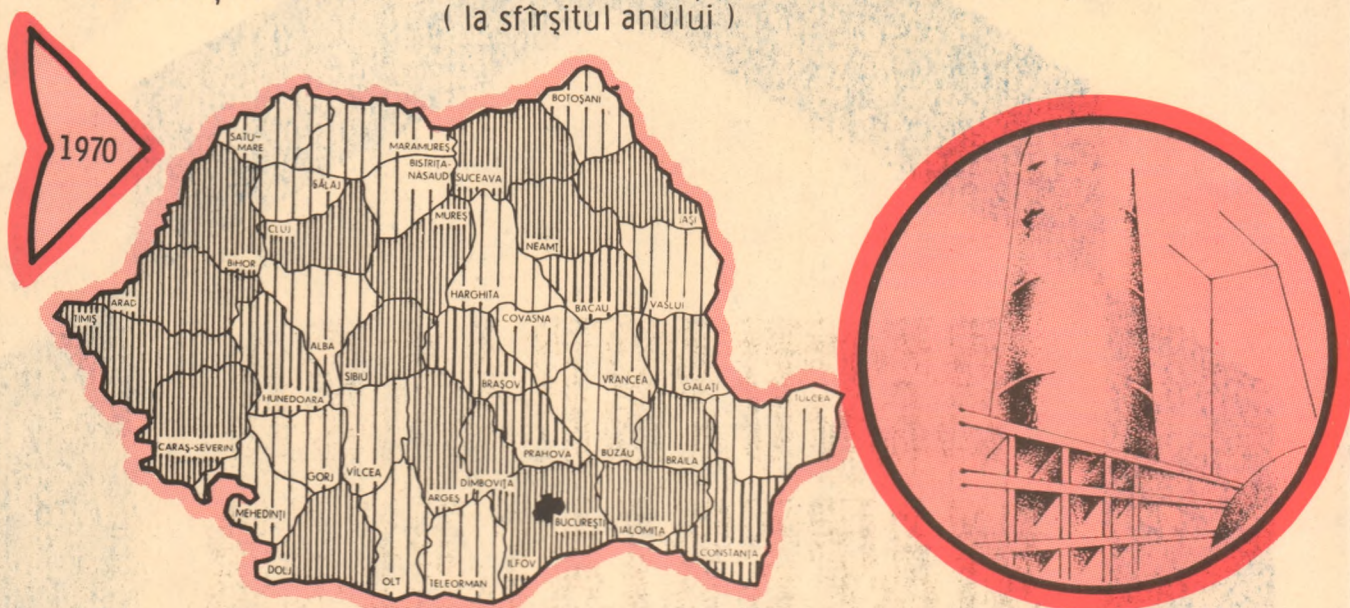
RECUPERAREA MATERIALELOR REFOLOSIBILE

DINAMICA FONDURILOR FIXE

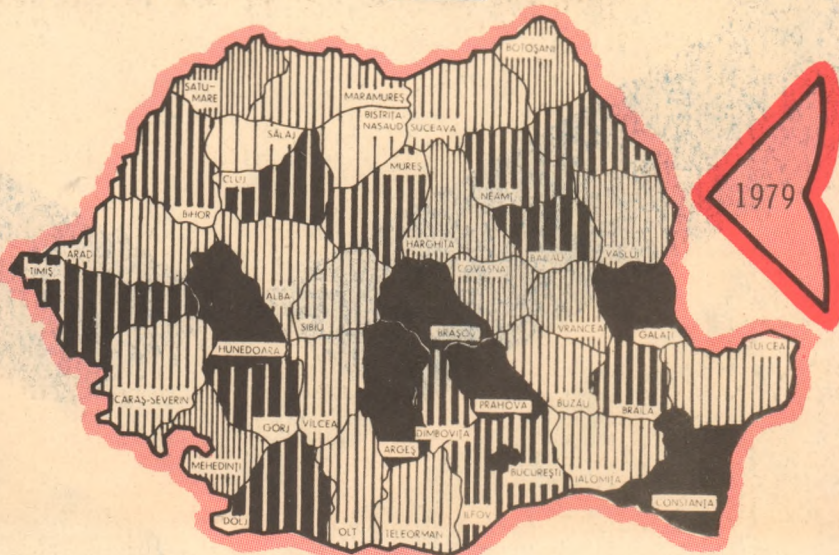
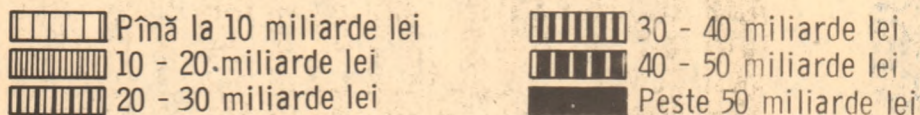
VALOAREA FONDURILOR FIXE EXISTENTE ÎN ECONOMIA NAȚIONALĂ
-miliarde lei valoare completă de inventar-



REPARTIȚIA FONDURILOR FIXE DIN UNITĂȚILE SOCIALISTE, PE JUDEȚE
(la sfârșitul anului)



LEGENDA



REDUCEREA COSTURILOR MATERIALE — cerință fundamentală a dezvoltării eficiente a economiei

PROCESUL intens de economisire a resurselor materiale trebuie privit atât sub aspectul reducerii efortului material, cât și prin prisma contribuției acțiunii de economisire la accelerarea ritmului de creștere economică. Examinând principalele aspecte ale corelației economisirea resurselor materiale — creștere economică, nu putem omite câteva tendințe caracteristice legate de valorificarea superioară a acestor resurse.

O valoare cât mai mare de la unitatea de materii prime și materiale

PE MĂSURĂ ce crește ponderea ramurilor prelucrătoare, se creează premise favorabile pentru sporirea continuă și rapidă a productivității muncii, care duce la scăderea valorii pe unitatea de produs. Pe de altă parte, însă, diversificarea producției ramurilor prelucrătoare oferă posibilitatea adâncirii procesului de prelucrare industrială a resurselor materiale, creșterii gradului de complexitate a muncii înglobate în unitatea de materie primă, paralel cu micșorarea substanțială a pierderilor tehnologice și netehnologice și extinderea înlocuitorilor, toate acestea acționând în direcția sporirii valorii obținute din materia primă respectivă.

În același timp, incorporarea unei cantități de muncă complexă care să fie recunoscută ca utilă pentru societate, face ca și gradul de utilitate a produsului, respectiv calitatea, să crească și, în felul acesta, atât verificarea lui ca valoare de întrebuințare, cât și realizarea lui ca valoare vor fi asigurate. Și întrucât produsele de calitate superioară au, în general, prețuri mai ridicate, aceasta influențează favorabil indicatorii producției globale, marfă și nete.

Cu alte cuvinte, ca urmare a creșterii gradului de complexitate și a cantității de muncă utilă înglobată în produs, prin prelucrarea succesivă a obiectelor muncii și realizarea, pe această bază, a unor produse calitativ superioare, are loc sporirea valorii produselor finite obținute pe unitatea de materiale (în expresie naturală) folosite în producție, influențându-se puternic creșterea economică. Acest lucru este reflectat semnificativ de către evoluția indicatorilor de eficiență a folosirii resurselor materiale determinați prin raportarea valorii producției globale, a producției marfă sau a producției nete la cantitatea de materiale supusă prelucrării. Datele din tabel, care prezintă comparativ evoluția indicilor consumului de laminate feroase ce revin la un milion lei producție globală și producție netă, precum și a volumului producției globale și a producției nete obținute pe o tonă de laminate feroase, pe ansamblul ramurii industriei construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor, cit și al Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini — care deține cea mai mare pondere (circa 63%) în consumul total de laminate feroase — ne permit să tragem câteva concluzii.

În primul rând, consumul total de laminate feroase la un milion lei producție globală pe ansamblul ramurii menționate scade în mod sistematic, ajungând ca în anul 1980 să fie cu

Prima parte a articolului a apărut în nr. 48/1980 al revistei
*) Datele pentru anul 1985 trebuie considerate ca orientative, ținând seama că ele vor mai suferi unele modificări în procesul definitivării planului cincinal, în urma acțiunilor de reducere a costurilor de producție, îndeosebi a cheltuielilor materiale

29,1%, mai mic comparativ cu cel realizat în 1975 și cu 50,9% mai redus decât cel realizat în 1970.

În al doilea rând, este deosebit de important a sublinia că sporirea valorii producției globale și a producției nete ce se obține pe seama economisirii resurselor materiale este considerabil mai mare decât proporția în care s-au redus consumurile specifice de metal. În anul 1980, de pildă, valoarea producției obținută dintr-o tonă de laminate feroase a crescut față de anul 1975 cu 41,1% (în timp ce consumul specific de laminate feroase la un milion lei producție globală a scăzut cu 29,1%).

Este de remarcat, în al treilea rând, că prin aplicarea măsurilor prevăzute în planurile de acțiune elaborate din indicația conducerii de partid și de stat pentru valorificarea superioară a metalului, adâncirea prelucrării acestuia și creșterea ponderii produselor de calitate superioară care să înglobeze o cantitate de muncă complexă recunoscută ca utilă pentru societate, în cincinalul 1981—1985 micșorarea consumurilor specifice concomitent cu accentuarea creșterii valorii pe unitatea de metal prelucrată vor continua să înregistreze ritmuri susținute, iar rezultatele vor fi superioare cincinalului precedent. Ponderea importantă a viitorului cincinal în cadrul întregii perioade 1976—1985 va conduce la situația ca în 1985 *) consu-

Evoluția indicilor consumului de laminate feroase și a valorii obținute prin prelucrarea unei tone de laminate feroase

	1970=100			Crescerea (+) sau reducerea (-)	1975=100		Crescerea (+) sau reducerea (-)	1980=100		Crescerea (+) sau reducerea (-)
	1975	1980	1985		1980	1985		1985		
Consum de laminate feroase ce revine la 1 milion lei producție globală industrială	1	69,3	49,1	38,6	-61,4	70,9	55,7	-44,3	78,6	-21,1
2	67,1	47,0	35,5	-61,5	70,0	52,9	-47,1	75,6	-24,4	
Consum de laminate feroase ce revine la 1 milion lei producție netă	1							74,6	-25,4	
2								70,4	-29,6	
Valoarea producției globale industriale obținute dintr-o tonă de laminate feroase	1	141,4	203,7	259,1	+159,1	141,1	179,5	+79,5	127,2	+27,2
2	148,9	212,7	281,1	+181,0	142,8	188,6	+88,6	132,1	+32,1	
Valoarea producției nete obținute dintr-o tonă de laminate feroase	1							134,1	+34,1	
2								141,9	+41,9	

Notă : 1 — total ramura industriei construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor.
2 — Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini.

mul de laminate feroase ce revine la un milion lei producție globală să se micșoreze față de 1975 cu 44,3%, iar valoarea producției globale ce se va obține prin prelucrarea unei tone de laminate feroase să crească cu 79,5%.

Rezultate similare se prevăd a fi obținute în celelalte ramuri și subramuri prelucrătoare ale industriei. Astfel, față de anul 1975, în anul 1980 în industria lemnului valoarea produselor realizate dintr-un metru cub de masă lemnoasă a fost cu 44,6% mai mare; în industria chimică, valoarea produselor chimice obținute prin prelucrarea și chimizarea unei tone de țigăi a sporit cu circa 25%, iar în industria ușoară valoarea producției realizate din țesături de bumbac și tip bumbac obținută dintr-o tonă de fire a sporit cu 16%, etc. Acest proces se va accentua în cincinalul 1981—1985.

Adîncirea prelucrării direct proporțională cu sporirea eficienței

SUBLINIIND faptul că în această etapă, dezvoltarea în continuare a țării noastre depinde într-o măsură tot mai mare de valorificarea intensivă, superioară a tuturor resurselor de care dispunem, Directivele Congresului al XII-lea al partidului subliniază că un obiectiv important al dezvoltării noastre economice în cincinalul următor este ridicarea gradului de prelucrare a materiilor prime, în vederea obținerii unor produse de valoare economică tot mai înaltă, care să încorporeze în principal concepția tehnologică modernă și manoperă de calificare superioară. Pe această bază va trebui să se asigure majorarea indicelui de valorificare a materiilor prime de bază și energiei cu 32—34%.

Potrivit prevederilor, față de anul 1980, în 1985, ca urmare a adîncirii prelucrării materiilor prime, valoarea producției nete obținută dintr-o unitate de materie primă urmează să sporească cu 45,2% în metalurgie, cu 34,1% în industria construcțiilor de mașini, cu 44,5% în industria chimică, cu 30,7% în industria ușoară, cu 28% în industria prelucrării lemnului etc. În acest scop, un accent deosebit va trebui pus pe: îmbunătățirea structurii producției, obținerea prin reproiectare, modernizare și asimilare a unor produse cu parametri și performanțe superioare, care să înglobeze cât mai multă inteligență și o cantitate cât mai mică de materiale și energie; introducerea și aplicarea mai rapidă a tehnologiilor moderne, care să conducă la îmbunătățirea coeficientului de utilizare a materialelor, eliminarea adausurilor de prelucrare și a rebuturilor; înlăturarea oricărei forme de risipă și instaurarea unui regim sever de economie etc. Pentru a releva relația dintre dezvoltarea unor subramuri sau produse de înalt nivel tehnic, valorificarea superioară a resurselor materiale și sporirea eficienței economice, următoarele exemple sînt edificatoare: dacă valoarea unei tone de metal prelucrat încorporată într-un vagon de marfă se consideră egală cu 1, aceasta va crește de 2,6 ori în cazul fabricării de vagoane de călători, de 4,8 ori la autoturisme, de 5,6 ori la locomotive, de 6 ori la instalații de foraj seismice, de 9 ori la strungul Carusel cu comandă numerică, de 20 ori la centrale telefonice, de 80 ori la mașini de facturat și contabilizat, de 223 ori la calculatorul Felix-256. De asemenea, în chimie, valoarea unui metru cub de gaz metan crește de 3,2 ori dacă se fabrică negru de fum și de 14 ori pentru îngrășăminte chimice; valoarea unei tone de benzină sporește de 35 ori dacă este destinată fabricării firelor sintetice și de 86,5 ori în cazul cînd este folosită la realizarea mașelor plastice prelucrate.

Desigur că structura producției fiind determinată de necesitatea satisfacerii cerințelor economiei naționale, nu se pune problema renunțării la anumite categorii de produse, ci trebuie avut în vedere cu precădere modernizarea și diversificarea sortimentelor în cadrul fiecărei grupe și chiar la nivelul întregii ramuri, astfel încît să se obțină o valoare cât mai mare pe unitatea de materie primă supusă prelucrării.

Merită a fi relevat, de asemenea, și faptul că valorificarea superioară a resurselor materiale duce nu numai la creșterea volumului valoric al producției ca urmare a adîncirii prelucrării și încorporării în aceasta a unei cantități tot mai mari de muncă complexă, ci și la sporirea volumului fizic al producției însăși, ca urmare a aplicării măsurilor de reproiectare, modernizare și asimilare a produselor, a aplicării tehnologiei moderne, obținîndu-se în acest fel însemnate economii de materiale. Dacă ne referim, de pildă, la metal, potrivit unor calcule efectuate, creșterea numai cu 1% a indicelui de valorificare a acestuia ar asigura, la nivelul anului 1981, economisirea a aproape 55 000 tone de metal, ce se obțin dintr-o cantitate de coals, minereu, feroaliaje și energie care costă la import 12,5 milioane dolari. Din metalul economisit s-ar putea fabrica: 5,4 mii tone utilaj metalurgic, 200 excavatoare, 2 000 tractoare, 100 locomotive Diesel-electrice de 5 100 CP, 6 000 autoturisme „Dacia”, 1 000 de autobuze, 5 600 autoturisme de teren, 125 000 frigider.

Imperativul vital al economisirii resurselor

NECESITATEA și importanța economisirii resurselor materiale rezultă, în sfîrșit, și din faptul că ele sînt, în mod obiectiv, limitate (în condițiile în care dimensiunile economiei naționale, ale producției cresc și trebuie să crească), o parte din acestea fiind în prezent deficitare, altele tinzînd să devină deficitare, greutățile de obținere a lor se înmulțesc, iar prețul unora dintre ele este mereu în creștere.

După cum se știe, țara noastră nu are resurse suficiente de materie primă și materiale, în cea mai mare măsură baza materială a unor ramuri ale economiei noastre depinde de import, care este și rămîne o necesitate vitală. Eforturile pentru procurarea din import a acestor materii prime sînt deosebit de mari și costisitoare, prețurile respective aflîndu-se într-o continuă creștere. La sfîrșitul lunii octombrie a.c. prețul petrolului oscila în jurul a 270 de dolari tona; prețul aluminiului — la aproape 1 700 dolari tona; prețul minereului și cărbunelui cocsificabil pentru fabricarea unei tone de oțel — 75 dolari; prețul cuprului electrolitic — 2 100 dolari tona; prețul cauciucului natural — 1 414 dolari tona; al bumbacului 2 350 dolari tona etc. Potrivit ultimului raport anual al Băncii Mondiale, prețul unitar al mărfurilor făcînd obiectul comerțului mondial, între anii 1970 și 1978 a sporit în medie cu 12% pe an, iar în unele cazuri chiar cu peste 15% pe an.

Este evident că, în condițiile unei puternice escalade a prețurilor, odată cu dimensionarea cît mai rațională, la strictul necesar, a importului, trebuie intensificate eforturile pentru dezvoltarea bazei proprii de materie primă și materiale. În acest scop s-a hotărît intensificarea lucrărilor de prospecțiuni și explorări geologice pentru descoperirea de noi rezerve industriale de substanțe minerale utile, îndeosebi hidrocarburi și minerale feroase și neferoase, cît și introducerea mai accentuată în circuitul economic a zăcămintelor cu conținuturi mai sărace, cu condiții dificile de exploatare și deosebit de costisitoare.

Tocmai de aceea, esențial este ca toate materiile prime și materialele produse în țară sau aduse din import să fie valorificate superior, cu eficiență economică ridicată, prin realizarea de produse competitive atît din punct de vedere tehnic cît și economic.

Ținînd seama de caracterul limitat al resurselor noastre, cît și de necesitatea eliminării decalajelor față de țările dezvoltate industrial, o problemă vitală pentru economia noastră o constituie recuperarea integrală a resurselor materiale și energetice secundare și valorificarea lor superioară în producție. Cu toate că s-au făcut progrese însemnate în această privință, totuși, posibilitățile de care dispune economia noastră sînt considerabil mai mari. De pildă, în țara noastră se recuperează doar 42% din resursele din oțel, în timp ce într-o serie de țări dezvoltate industrial se ajunge pînă la 52—63% și chiar mai mult. Este cazul R.D. Germane, unde trei pătrimi din producția anuală de oțel a țării (aproximativ 7 mil. tone) provine din valorificarea fierului vechi. De asemenea, în economia noastră se reconstruiează numai 9% din uleiurile minerale uzate, pe cînd în alte țări s-a ajuns pînă la 43—50%; se reintroduc în fabricație numai 21% din resturile de hîrtie, față de 40—60% cît s-a ajuns în unele țări. În acest sens, menționăm că Suedia, țară bogată în păduri, folosește anual în industria hîrtiei o cantitate de peste 600 000 tone de maculatură, salvîndu-se de la tăiere circa 6 000 hectare de pădure. În mod similar se pune și problema valorificării resurselor energetice secundare, rezerve însemnate existînd îndeosebi în industria chimică, în metalurgie, în construcțiile de mașini și în industria materialelor de construcții. Așa cum releva tovarășul Nicolae Ceaușescu „problema recuperării, colectării și refolosirii materialelor trebuie privită ca o parte importantă a asigurării materiilor prime și materialelor necesare activității de producție”. De altfel, în planul de aprovizionare, acestea sînt luate în calcul ca una din sursele importante ale bazei de materie primă. Cît de importantă este această acțiune o demonstrează faptul că, potrivit unor calcule, prin înlăturarea riguroasă a programelor de colectare, reciclare și valorificare a materialelor și energiei secundare, se pot economisi, la nivelul anului 1981: 7 mil. tone de oțel, 400 mii tone oțeluri aliate, 60 mii tone cupru, 26 mii tone zinc, 25 mii tone plumb, 90 mii tone textile, aproape 300 mii tone hîrtie și cartoane etc.

DIN CELE PREZENTATE se desprinde concluzia că în unitățile din economie există încă serioase rezerve pentru o mai bună utilizare a resurselor materiale, că în fabricația produselor se pot obține, în continuare, reduceri de consumuri specifice, raportate bineînțeles la unitatea de performanță, la unitatea de efect util obținut.

Fiind un atribut esențial al înlăturării autoconducerii muncitorești și autogestiunii economico-financiare, acțiunea de reducere a cheltuielilor materiale reprezintă un obiectiv fundamental al eforturilor pentru o nouă calitate, pentru o înaltă eficiență. Această acțiune se înscrie ca îndatorire de mare răspundere, profesională și patriotică, a tuturor oamenilor muncii din întreprinderile și ramurile industriei extractive și prelucrătoare, din instituturile de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, fiind în interesul dezvoltării țării și al ridicării bunăstării întregului popor.

Vasile M. POPESCU

Diminuarea consumurilor energetice prin folosirea deplină a capacităților de producție

NIVELUL CONSUMURILOR ENERGETICE tinde să devină unul din parametrii definitorii ai eficienței muncii sociale. Aceasta pentru că la originea oricărui rezultat util stă, într-un fel sau altul, consumul energetic, iar asigurarea resurselor respective solicită însemnate eforturi. În acest context, utilizarea eficiență a resurselor energetice de care dispunem constituie o sarcină de mare răspundere pentru toate unitățile economice.

Socotim că orice investigație în domeniul complex și dificil al consumurilor energetice impune ca acestea să fie privite cel puțin din trei unghiuri de vedere diferite, și anume:

— ca limite absolute, cantități fizice normate sau consumate efectiv, pe unitatea de produs sau serviciu, pe unitatea de timp de funcționare a utilajelor și instalațiilor tehnologice sau pe unitatea de distanță parcursă de mijloacele de transport;

— ca volum de rezultate utile obținute (produse, servicii, acumulări) pe unitatea de energie sau combustibil consumată;

— ca randament de transformare a energiei primare în diferite forme de energie necesare în procesul muncii sociale.

Trebuie să recunoaștem că, mai ales la nivel microeconomic, preocupările au fost îndreptate cu prioritate spre prima latură a consumurilor energetice, deși această cale de reducere este jalonată de cele mai severe restricții. Cu toate acestea, chiar în acest domeniu mai sînt încă rezerve importante. Dovadă — pierderile de energie, menținerea în fabricație a unor produse și servicii energointensive cu tehnologii nerevizuite, învechite etc.

REFERINDU-NE la utilajele și instalațiile tehnologice, principalul consumator de resurse energetice, trebuie arătat că, pînă în prezent, s-a urmărit de regulă latura extensivă a folosirii acestora, adică fondul de timp. În egală măsură trebuie însă să se analizeze eficiența folosirii timpului respectiv și a capacităților proiectate, pentru că aici se ascund, după opinia noastră, cele mai mari rezerve pentru reducerea și optimizarea consumurilor de energie și combustibil. În legătură cu aceasta se ridică o serie de probleme de ordin metodologic și organizatoric.

Dificultatea majoră rezidă în elas-

ticitatea și complexitatea noțiunii de capacitate, parametru care se exprimă în mod diferit la fiecare categorie de utilaj sau instalație tehnologică, și pentru că uneori chiar în cadrul categoriei respective capacitatea are alte valori în funcție de programul de fabricație. De pildă, un strung va avea o capacitate dacă cu el se produc șuruburi și alta dacă cu el se produc role pentru lanț Gall. În toate cazurile, însă, indicele de folosire a capacității proiectate este invers proporțional cu indicele de consum de energie sau combustibil.

O mașină de injecție mase plastice este proiectată, de pildă, să lucreze cu o matriță cu 6 cuiburi și să realizeze 6000 bucăți tuburi în 24 ore, cu un consum de energie electrică de 60 kW. În unitatea respectivă s-a avansat, între timp, o propunere de inovație pentru a se adapta o matriță cu 12 cuiburi, inovație care a fost verificată și este realizabilă tehnic, însă încă nu s-a aplicat. La un moment dat, din cauză că matrița proprie cu 6 cuiburi s-a defectat, se lucrează cu o matriță a clientului, cu 4 cuiburi. În aceste condiții, situația consumului de energie la 1000 buc. tuburi, în cele trei variante, se prezintă astfel:

	Matrița avută în vedere		
	6 cuiburi	12 cuiburi	4 cuiburi
— producție (buc.)	6000	12 000	4000
— consum de energie normat și efectiv total (kW)	60	60	60
— consum specific de energie la 1000 buc. tuburi (kW)			
— normat	10	10	10
— efectiv	10	5	15
Diferențe	—	—5	+5

Efectele utilizării depline a capacității utilajelor și instalațiilor tehnologice asupra consumurilor energetice sînt evidente și considerabile în varianta a doua.

● „Fața nevăzută” a consumurilor de energie și combustibil ● Dimensiunea utilajelor corelată strict cu necesitățile producției ● Rezerve potențiale și direcții de acțiune pentru încadrarea riguroasă în cotele și normele de consum pe 1981

Dar rezervele potențiale de reducere și optimizare a consumurilor energetice apar și mai pregnant dacă se are în vedere folosirea capacității proiectate a utilajelor și instalațiilor și eficiența lor, în sensul folosirii acestora numai la tipul și complexitatea de operații pentru care au fost concepute. Pentru a pune în valoare aceste rezerve deosebit de importante, trebuie analizate două categorii mari de situații, respectiv folosirea utilajelor și instalațiilor tehnologice numai la tipurile de operații pentru care au fost concepute, pe de o parte, și acționarea acestora numai cu tipul de motor-antrenor prevăzut în cartea tehnică (și eventual modificarea soluției, în sensul creșterii randamentului de transformare a energiei electrice sau de altă natură, în energie mecanică).

Așa, de pildă, extinzîndu-se forma modernă și de mare eficacitate de organizare a producției, „în tehnologia de grup”, se va constata că o serie de repere care se prelucrează actualmente pe utilaje universale, cu productivitate mică și consumuri energetice mari, se pot reuni în serii mari, prelucrabile pe utilaje specializate, automate, reducîndu-se substanțial consumurile energetice pe produs, concomitent cu creșterea productivității muncii, cu toate efectele sale pozitive. Aceasta, fără a se mai lua în calcul efectele lichidării situațiilor în care utilajele de mare complexitate tehnică și, firesc, mari consumatoare de energie sînt folosite la operații simple, care s-ar putea realiza foarte bine pe alte utilaje, cu un consum energetic mai mic pe unitatea de produs.

Apoi, progresul tehnic contemporan duce la extinderea organizării producției pe linii tehnologice, uneori în forma lor cea mai avansată (automată). Reducerea și optimizarea consumurilor energetice în aceste situații presupune, pe lângă încărcarea lor completă și rațională, și o aliniere a tuturor utilajelor componente ale liniei, sub aspectul capacității, la parametri tehnico-funcționali ai utilajului conducător, eliminându-se menținerea unor supradimensionate, cum din păcate se mai întâmplă în unele întreprinderi. Sigur, problematica prezentată este mult mai complexă și tot mai mult prezentă în întreprinderile noastre, constituindu-se într-un domeniu de acțiune permanentă pentru reducerea și optimizarea consumurilor energetice.

ABORDAREA într-o astfel de optică a problemelor vizează într-o măsură foarte mică investițiile, în schimb sint solicitate, la cote maxime, efortul de inteligență, spiritul novator, revoluționar, comportamentul de bun gospodar.

Reducerea și optimizarea consumurilor energetice și încadrarea riguroasă în cote și norme necesită acționarea în câteva direcții pe care trebuie să se in-

siste în toate unitățile consumatoare de energie și combustibil :

- definirea, cu exactitate, a capacității tuturor utilajelor și instalațiilor tehnologice și elaborarea de programe de acțiuni pentru încărcarea lor integrală și eficientă, inclusiv prin alegerea dimensiunii optime a utilajelor în funcție de necesitățile reale ale producției ;

- reproiectarea și revizuirea tehnologiilor la toate produsele ergo-intensive ;

- indentificarea tuturor pierderilor de energie și combustibil și elaborarea de programe de acțiuni pentru eliminarea lor ;

- extinderea aplicării organizării producției în tehnologia de grup și pe linii tehnologice, în scopul folosirii mai eficiente a utilajelor și instalațiilor tehnologice ;

- îmbunătățirea sistemului de defalcare a indicatorilor de eficiență a utilizării energiei, până la locurile de muncă (producția fizică și netă/unitate de energie consumată).

I. BOGDAN

Expoziție de invenții

LA BACĂU s-a deschis o expoziție de invenții organizată de Consiliul județean al sindicatelor, la inițiativa comisiei județene a inginerilor și tehnicienilor. Expoziția reprezintă un adevărat bilanț al activității de inovare a produselor și a tehnologiilor desfășurată în cincinalul actual, contribuind la pregătirea la un nivel superior a activității de realizare și valorificare a invențiilor în județ în perioada următoare. La expoziție participă 13 unități economico-sociale, între care Combinatul petrochimic Borzești și Întreprinderea de rețele electrice Bacău, unități la care, pe această cale, se realizează economii valutare la import de zeci de milioane de lei-valută, însemnate economii de energie electrică, creșterea productivității muncii etc.

Cu acest prilej s-a desfășurat și un simpozion intitulat „Probleme actuale ale brevetării și valorificării invențiilor” cu participarea unor specialiști de la Oficiul de stat pentru invenții și mărci, a directorilor tehnici, inginerilor-șefi, președinților comisiilor inginerilor și tehnicienilor și a responsabililor cu invențiile și inovațiile din unitățile economico-sociale ale județului. În zilele următoare, sub genericul „Invenții care se propun spre valorificare în județul Bacău” au fost organizate un număr de trei întâlniri între beneficiarii potențiali și realizatorii unor invenții, în scopul valorificării lor operative în producție.

COMENTARIU LA UN GRAFIC

Cheltuielile de producție — în limitele planificate

PE PRIMELE 9 LUNI DIN 1980, planul cheltuielilor totale la 1 000 lei producție marfă la unele ministere a fost realizat cu substanțiale reduceri — Ministerul Construcțiilor Industriale cu 17,2 lei/1 000 lei producție marfă, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare 8,1 lei/1 000 lei producție marfă etc. Alături de aceste rezultate bune, la alte ministere au fost înregistrate substanțiale depășiri ale costurilor : la M.I.Ch. cu 17,6 lei/1 000 lei producție marfă, la M.E.F.M.C. cu 12 lei, la M.I.M. cu 11 lei etc. (vezi graficul). Depășirile menționate au făcut ca pe totalul industriei republicane, cheltuielile la 1 000 lei producție marfă să se situeze peste nivelul planificat cu 6,4 lei.

Dintre cauzele care au influențat negativ nivelul costurilor de producție, se remarcă **nerealizarea producției fizice**, care a condus la depășirea cheltuielilor convențional-constante pe unitatea de produs. Astfel, din cele 538 produse urmărite trimestrial prin planul de stat, la un număr de 189 planul de producție n-a fost realizat, cele mai multe localizate la ministerele cu depășiri

și ale cheltuielilor de producție.

O altă cauză care a condus la cheltuieli de circa 1 miliard lei peste cele planificate, o constituie **depășirea normelor de consum la combustibili** (circa 600 mil. lei), **la energie electrică** (circa 140 mil. lei), **la materii prime, materiale etc.**

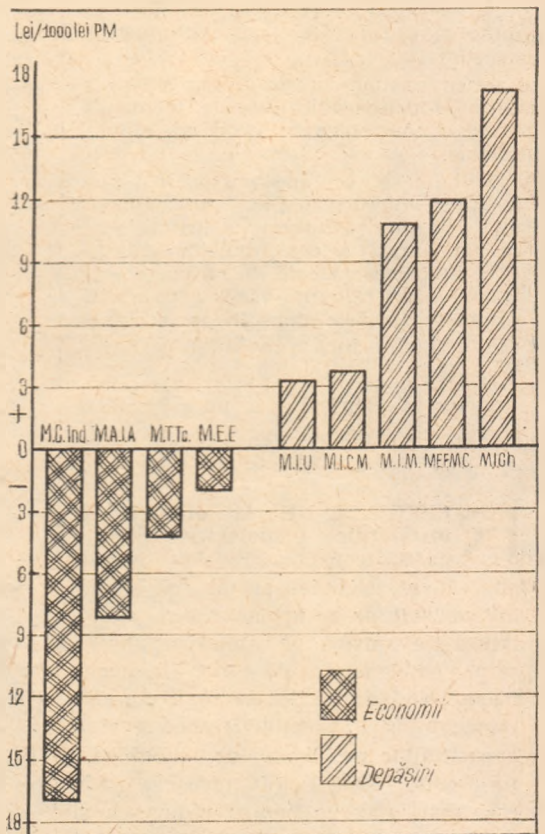
Neatingerea parametrilor proiectați la un număr de 78 obiective industriale a reprezentat un alt neajuns care a facilitat depășirea cheltuielilor de producție, datorate de cele mai multe ori unor defecțiuni tehnico-organizatorice apărute în funcționarea unor importante utilaje și instalații.

Se cuvine să menționăm și o altă cauză și anume, **nerealizarea unor sarcini privind introducerea progresului tehnic**. Astfel, din cele 326 tehnologii noi prevăzute a fi introduse sau extinse, s-au realizat până în prezent numai 60, iar din cele 213 produse noi și reproiectate prevăzute în plan, s-au realizat numai 141, fapt ce a făcut ca unele întreprinderi să nu beneficieze de avantajele economice ale promovării progresului tehnic.

Pentru încadrarea în cheltuielile normate, este necesar ca ministerele vizate să analizeze

cauzele concrete ce au determinat această situație, să acorde mai multă atenție realizării prevederilor din programele in-

formite pentru reducerea costurilor de producție, astfel ca măsurile preconizate să fie îndeplinite întocmai.



Mecanismul economico-financiar : funcționalitate — eficiență

RECUPERAREA MATERIALELOR REFOLOSIBILE PE BAZE EFICIENTE

PROBLEMATICA utilizării raționale a resurselor materiale a figurat cu prioritate în obiectivele ultimelor planuri cincinale, dar acum noua calitate, în care costul, eficiența și rentabilitatea sînt dominante, ridică o mare problemă, vitală din punct de vedere economic, și anume **recuperarea și reintroducerea în circuitul economic a tuturor resurselor refofosibile**. Această reutilizare trebuie înțeleasă ca un proces ciclic, pe trepte diferențiate ale performanței tehnice, concretizat în final într-o veritabilă industrie a reciclării materialelor, concepută astfel încît clasică noțiune de „deșeurii neutilizabile” să dispară. Este un obiectiv îndrăzneț, pentru care nici un efort tehnic, economic și organizatoric nu trebuie neglijat, dat fiind efectele favorabile generale pe care le aduce valorificarea superioară și integrală a resurselor materiale, al căror volum capătă din ce în ce un caracter tot mai limitat.

O componentă de bază care trebuie să caracterizeze activitatea de recuperare și valorificare a resurselor materiale refofosibile o constituie, în mod firesc, cerința ca aceasta să se desfășoare în condiții de eficiență ridicată, pe baza principiilor autogestunii economico-financiare, astfel încît toți participanții (verigile intermediare) la procesul complex de reciclare industrială a materialelor să-și acopere din încasări toate cheltuielile și să obțină și anumite beneficii, de așa manieră încît elementele de stimulare și cointeresare să acționeze din plin.

Considerind criteriul eficienței ca fundamental, este foarte important să avem în vedere că recuperarea și reintroducerea în circuitul economic productiv a resurselor materiale angrenează diferențiat unitățile participante și implică o serie de aspecte financiare specifice, în funcție de o multitudine de factori, între care precumpănitor trebuie să fie, desigur, interesul economic general al țării. Componenta esențială a procesului de reciclare industrială a resurselor o reprezintă **materialele recuperate din procesul tehnologic la primul producător** (de regulă industrial) și care în funcție de specificul fiecărei unități economice, poate lua următoarele destinații : se utilizează în interior la fabricarea altor produse, uneori secundare sau complementare, în secții auxiliare sau create în acest scop; se livrează spre folosire direct altor unități economice, cum ar fi cooperății meșteșugărești și altor organisme cu specific de dezvoltare a micii industrii ; se colectează și se livrează prin unitățile specializate de recuperare și valorificare.

Analizînd situația concretă a industriei prelucrătoare a unui județ (Dimbovița) am constatat, spre exemplu, că din totalul materialului metalifer recuperat din producție, cel mult 3—4% se reintroduce în circuitul reproductiv al unității, 1% se livrează altor întreprinderi și peste 95% se valorifică prin întreprinderea județeană specializată creată în acest scop. Excepțînd un mic procent din resturile textile, toate celelalte materiale recuperate : mase plastice, piei, anvelope, material lemnos etc. se livrează în afara unităților în care apar. Lor li se adaugă resturile metalice și textile rezultate din scoaterea din uz a utilajelor, mașinilor, obiectelor de inventar și echipamentelor de protecție etc.

Spre a înțelege dimensiunile procesului de circulație a materialelor refofosibile este interesant să menționăm că la nivelul județului Dimbovița, I.J.R.V.M.R., va colecta în anul 1980 primul an de la înființarea sa, peste 320 000 tone material feros, precum și multe alte materiale refofosibile, din care (cu excepția hîrtiei și textilelor, unde ponderea aportului populației este mai ridicată) peste 94% provin din unitățile socialiste. Dacă acțiunea va continua în spiritul de emulație în care a fost demarată, există posibilitatea, după calculele noastre, ca în anul 1981 să se colecteze, la nivel național, 9—10 mil. tone fier (oțel și fontă) vechi și 45—50 mii tone materiale ne-

feroase (aluminiu, cupru, zinc, alamă), a căror reintroducere în circuitul economic înseamnă foarte mult în actuala conjunctură.

ASIGURAREA eficienței economice generale, atît a fiecărui participant la procesul recuperator, cît și a întregii acțiuni de valorificare a materialelor refofosibile, ridică unele probleme de ordin financiar, esențiale, după părerea noastră, și pentru care există posibilități de rezolvare mai concrete, îndeosebi mai cointeressante. Soluția preconizată de noi în acest sens pornește de la cîțiva parametri esențiali, și anume :

— Prețurile de cumpărare a materialelor refofosibile de către întreprinderile de specialitate sînt stabilite conform cerințelor Decretului nr. 465/1979, fiind diferențiate, în cazul metalului feros, pe zeci de sortimente, în funcție de sursa primară de obținere și mai ales gradul de pregătire a materialului (acest din urmă aspect permite încadrarea unei șarje de material feros recuperat într-un preț ce variază de la 460 lei/t, pînă la 1 330 lei/t).

— Recoltarea materialelor rezultate din procesul de producție, transportul intern, precum și executarea anumitor operații de pregătire în vederea predării lor către I.J.R.V.M.R. necesită anumite cheltuieli suplimentare, îndeosebi de forță de muncă (normal considerată auxiliară, dar pe care în acțiunea de reducere a personalului auxiliar și de deservire, unitățile nu o mai au). Chiar dacă întreprinderea este stimulată prin preț să predea materialele într-un stadiu cit mai avansat de pregătire spre a obține un venit cit mai mare (acesta se scade apoi din costurile de producție totale la articolul de calculație „materiale recuperabile și refofosibile”), neavînd forța de muncă necesară, ea preferă deseori să predea „cit poate”, și mai ales „cum poate”, adică ceea ce obține fără un efort suplimentar.

— Desigur, I.J.R.V.M.R. poate prelua materialul metalifer oricum și dispune de posibilitatea pregătirii lui totale, așa cum o cer utilizatorii finali, dar aceasta presupune, pentru economia națională, mari cheltuieli evitabile : materialul nepregătit (șpan, utilaje nedezmembrate, resturi de laminate, amestec de metal feros cu neferos etc.) se încarcă manual și se transportă la poligoanele de pregătire, aici se descarcă, se sortează și se dimensionează pentru oțelării, după care iar se încarcă și iar se transportă, uneori pe rutele pe care a venit. Experiența arată că în acest proces nivelul cel mai ridicat îl ocupă cheltuielile cu carburanții, cu transportul în general. Consecințele acestei situații se răsfrîng nefavorabil asupra volumului materialelor refofosibile recuperate, întreprinderile producătoare abia reușind uneori să se încadreze în niște sarcini de predare a materialelor recuperabile care sînt, de regulă, cu mult sub posibilitățile lor.

Cercetările noastre, desfășurate în zeci de întreprinderi industriale, de construcții, transporturi etc. ne-au format convingerea că completarea măsurilor deja întreprinse cu unele **perfecționări în mecanismul financiar** al procesului de reciclare industrială a materialelor refofosibile — în care accentul să se pună pe mărirea efortului de cointeresare și asigurarea eficienței tuturor participanților la procesul economic — ar putea însemna un important pas înainte spre valorificarea integrală și superioară a tuturor rezervelor materiale. Aceste perfecționări ar putea viza următoarele aspecte :

1 În fiecare unitate producătoare de materiale refofosibile ar fi bine să existe o formație de lucru însărcinată expres (și chiar exclusiv) cu recuperarea și valorificarea materialelor rămase din procesul de producție. Mărimea și situarea acestei formații în structura organizatorică a întreprinderii depinde

de mărimea sarcinilor sale, putînd merge de la un singur om pînă la o secție de producție auxiliară specifică, înzestrată cu forța de muncă specifică și dotată cu mijloacele tehnice necesare. Este firesc deci că întreprinderile cu posibilități mici de recuperare a materialelor vor efectua numai anumite operații minime de pregătire pentru livrarea lor către I.J.R.V.M.R., restul fiind efectuate în poligoanele acesteia, în timp ce marii colectori de resturi metalifere pot merge pînă la pregătirea totală a materialelor în vederea dirijării lor spre utilizatorii finali (desigur, tot prin întreprinderea județeană care dirijează întregul proces). Spre a înțelege dimensiunea volumului activității de recuperare este suficient, credem, să amintim că există întreprinderi de la care se pot colecta doar cîteva mii de kilograme de metal feros recuperat, în timp ce de la altele cîteva mii de vagoane anual.

2 Recuperarea, pregătirea și valorificarea materialelor rezultate din procesul de producție va trebui considerată ca o activitate economică distinctă, aducătoare de venit, și implicit generînd anumite cheltuieli de producție specifice (vezi anexa nr. 1).

● **Veniturile** acestei activități este firesc a fi formate din totalitatea sumelor încasate de la I.J.R.V.M.R. (sau alți terți) pentru materialele recuperate livrate, respectiv din **prețul final de valorificare** prevăzut în tarifele legale pentru materialul în diferite stadii de pregătire.

● **Cheltuielile** ocazionate de veniturile obținute, respectiv **costul resurselor valorificate** urmează a cuprinde :

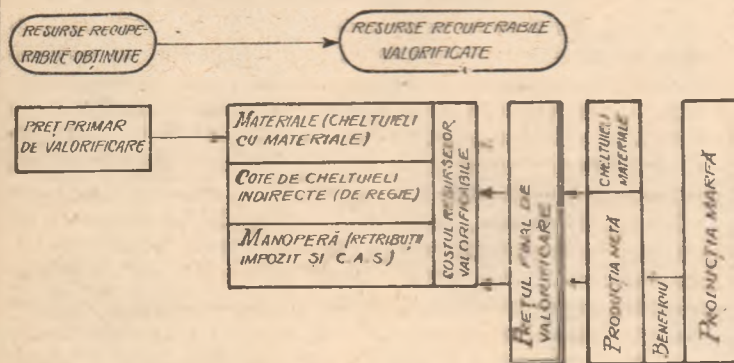
— cheltuieli cu materialele, adică **prețul primar de valorificare** a materialului recuperat, mai exact prețul legal ce se cuvine pentru materialul nepregătît, așa cum rezultă el din procesul de prelucrare, dezmembrare etc. (de regulă, prețul cel mai mic din listele de prețuri), așa cum se cuvine de fapt pentru materialul recuperabil primar pe care îl preia formația specializată de la secțiile de producție de bază. Acest preț formează deci articolul de calculație „materiale recuperabile și refolosibile“ ce se scade din totalul cheltuielilor pentru producția de bază, (sau valoarea materialelor rezultate din casarea, declasarea, dezmembrarea, scoaterea din uz a utilajelor, clădirilor, obiectelor de inventar etc.) ;

— cheltuieli cu manoperă (retribuțiile, impozitul și contribuția la asigurările sociale aferente) ocazionate de plata muncii personalului ce se ocupă cu recuperarea, pregătirea și valorificarea materialelor rezultate ;

— cotele părți cuvenite din cheltuielile de regie proprie (amortizarea, repararea, energia etc.) afectate utilajelor ce se folosesc în procesul de pregătire și valorificare a materialelor recuperate, a secțiilor de bază sau ale administrației generale a întreprinderii.

Anexa 1

Formarea veniturilor și cheltuielilor în procesul valorificării resurselor refolosibile



Fără a fi necesară o evidență pentru fiecare material, ci doar pe ansamblul activității, acest sistem permite compararea rezultatelor obținute din recuperarea, pregătirea și valorificarea materialelor secundare cu cheltuielile ocazionate și determinarea beneficiului pentru respectiva activitate. Deci **beneficiul** (așa cum rezultă din anexele nr. 1 și 2) este egal cu diferența dintre prețul final de valorificare și costul resurselor valorificate (calculate, desigur, la nivelul sumelor deja încasate pentru materialele vîndute terților), el fiind deci acela care permite

aprecierea dacă fiecare verigă participantă la procesul de reciclare industrială a resurselor obține o eficiență minimă necesară.

3 Activitatea de recuperare, pregătire și valorificare a resurselor din fiecare întreprindere fiind aducătoare de venit și generînd anumite consumuri de muncă vie și materializată, este firesc să fie inclusă în producția marfă (fabricată și res-

Anexa nr. 2

Formarea veniturilor și cheltuielilor pentru diferite materiale recuperate

lei/t	SPAN (oțel din strujituri)		FONTĂ (resturi din prelucrare)	
	Total	din care : cheltuieli materiale	Total	din care: cheltuieli materiale
1. CHELTUIELI :				
● Materiale (prețul primar de valorificare)	710	710	880	880
● Manoperă (retribuții, impozit, c.a.s.)	100	—	116	—
● Cote cheltuieli indirecte	28	18	40	26
TOTAL : Costul resurselor valorificabile	838	728	1036	906
2. VENITURI : prețul final de valorificare				
	1 010		1 250	—
3. PRODUCȚIE NETĂ				
		282		344
4. BENEFICII				
	172			214
PREȚURI DE VALORIFICARE :	SPAN	● strujituri oțel prelucrat de la mașină : 710 lei/to		
	FONTĂ	● strujituri oțel pachete presate : 1 010 lei/to.		
		● resturi nesortate din prelucrare : 880 lei/to.		
		● resturi fontă pachete presate : 1 250 lei/to.		
		● resturi fontă bucăți 40—60 kg : 1 330 lei/to.		

pectiv vîndută și încasată), la nivelul prețului final de valorificare, cel puțin prin asimilarea și pentru aceleași motive pentru care sînt considerate astfel lucrările de reparații capitale la utilajele proprii. Este firesc, de altfel, ca un consum de muncă vie și materializată să creeze producție marfă (și implicit globală), iar forța de muncă să creeze **producție netă** (vezi exemplul din anexa nr. 2). Personalul muncitor folosit în activitatea de recirculare industrială a materialelor refolosibile ar deveni astfel personal direct productiv, iar aportul lui la producția netă totală a întreprinderii ar justifica acordarea fondului total de retribuție în funcție de nivelul de îndeplinire a acestui indicator.

Recuperarea și reintroducerea în circuitul economic a tuturor materialelor rezultate din procesul de producție, ca și a oricăror materiale refolosibile este desigur o sarcină a întregului personal muncitor, a organelor de conducere colective din întreprinderi, a cetățenilor. Stimulate prin mecanismul financiar, întreprinderile producătoare și-ar uni mai strîns eforturile cu întreprinderile județene de colectare specializate, pentru ca împreună să asigure valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale, ceea ce înseamnă sporirea eficienței pe ansamblul economiei naționale, sarcină de prim ordin a viitorului cincinal.

C. M. DRAGAN
Academia „Ștefan Gheorghiu“
Nicolae ȘIȘICA
director
I.J.R.V.M.R.—Dimbovița

În sprijinul reducerii cheltuielilor materiale și al creșterii eficienței

METALURGIA PULBERILOR

UNUL din obiectivele importante puse în fața economiei naționale pentru anii următori la Plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 octombrie a.c. îl constituie dezvoltarea continuă a bazei proprii de materii prime, intensificarea cercetărilor pentru punerea în evidență și, apoi, în producție a noi surse de energie și materii prime, implementarea în producție a tehnologiilor progresive, mici consumatoare de materiale și energie. Pe linia acestor preocupări, **metalurgia pulberilor** se încadrează în grupa proceselor tehnologice progresive de fabricare a unor piese și subansamble importante (filtre metalice, lagăre autoungătoare, roți dințate, cremaliere, pîrghii, came excentrice, carcase, cilindri, furci, biele, suporturi ș.a.), cu reale efecte economice. Avantajele metalurgiei pulberilor în comparație cu alte procese tehnologice de prelucrare a metalelor constau în obținerea unor produse cu calități superioare ce le fac apte de întrebuințare în condiții grele de lucru (sarcini mari, temperaturi ridicate sau scăzute, regimuri intense de uzură), eliminarea totală sau parțială a prelucrărilor prin așchiere, substanțiale economii de metal, reducerea costurilor de producție (vezi diagrama).

TĂRILE DEZVOLTATE industrial — S.U.A., U.R.S.S., Anglia, Japonia, R.D.G., Austria, R.S.C. etc. — aplică tehnologii bazate pe metalurgia pulberilor aproape în toate ramurile dar, mai ales, în tehnicile de vîrf unde se întrebuințează metale cu punct de fuziune ridicat între 2000—3400°C, pseudoaliaje, bioxid de uraniu și alte materiale pentru tehnica nucleară etc. În S.U.A. un automobil conține peste 100 repere fabricate din pulberi, producția de astfel de piese crescînd în medie cu circa 20% pe an; în U.R.S.S., Canada, Franța și R.D.G. creșterea este de circa 15% pe an; în Suedia revine în prezent o producție anuală de 10 kg produse sinterizate pe un locuitor obținute prin metalurgia pulberilor, în S.U.A. — 1,0 kg, iar în R.F.G. — circa 0,13 kg.

În România un aport deosebit la introducerea metalurgiei pulberilor l-a avut școala politehnică din Cluj-Napoca și laboratorul de specialitate din cadrul Institutului de cercetări metalurgice din București, iar întreprinderea reprezentativă de profil, cu tradiție, este „Sinterom” din Cluj-Napoca. Alte unități industriale care mai practic această tehnologie sînt Întreprinderea de ferite Urziceni, Întreprinderea de mecanică fină-București, Întreprinderea „Electroputere”-Craiova, Combinatul metalurgic din Cimpia Turzii ș.a. În cele mai multe aplicații tehnica metalurgiei pulberilor vine în competiție cu tehnologiile clasice pe care le înlocuiește cu succes atunci cînd există condiții optime de implementare, aplicabilitatea ei fiind determinată însă, în principal, de faptul că tehnologiile clasice nu mai

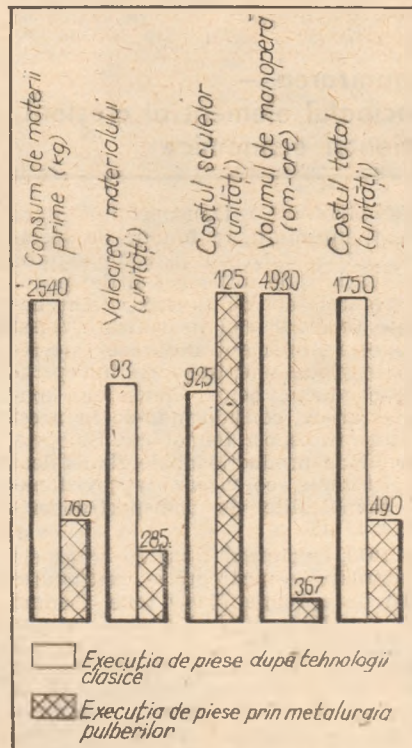
pot răspunde exigențelor tehnice și economice impuse astăzi cum este în domeniul sculelor din aliaje dure pentru prelucrarea prin așchiere sau deformarea plastică a metalelor, contactelor electrice avînd la bază wolfram și molibden, electrozilor pentru prelucrări electroerozive, filtrelor cu porozitate ridicată și uniform repartizată etc. Spre exemplu, lagărele de alunecare clasice se execută din semifabricate turnate din bronz în condiții ridicate de consum de energie și metal, precum și cu un important volum de prelucrări mecanice prin așchiere avînd în vedere adaosurile de la care se pleacă. Spre deosebire de acestea, lagărele din pulberi sinterizate se obțin direct la geometria finală proiectată fără prelucrări, coeficientul de utilizare al metalului crescînd pînă la circa 100%, iar costul produsului reducîndu-se de 2—3 ori.

Calculule și experiența arată, de pildă, că la o producție de 1000 tone lagăre din bronz turnat volumul de prelucrări mecanice reprezintă 930 mii de ore, în timp ce executate prin metalurgia pulberilor acestea vor cântări numai 640 tone — deci cu 36% mai puțin, iar manopera de prelucrare se va reduce la aproape jumătate. Pentru anumite condiții de solicitare în exploatare, cum sînt la aparatele electrocasnice, benzi de transport, automobile, biciclete, mașini de scris etc., aceste lagăre se pot fabrica din pulberi de fier sau din aliaje fier-cupru cu reduceri importante ale consumului de cupru. Avînd impregnată în masa lor poroasă o cantitate de lubrifiant care în timpul funcționării iese din material formînd o peliculă de protecție în jurul arborelui și revenind în material după încetarea mișcării: ca urmare, lagărele din pulberi metalice sinterizate au o durată de viață mai mare și permit exploatarea la viteze și încărcări superioare față de cele clasice.

Industria electrotehnică este un domeniu cu mari perspective pentru utilizarea pieselor din pulberi de fier care înlocuiesc pe cele din oțeluri moi prelucrate mecanic, experiența întreprinderii de aparate electrice de măsură și control din Timișoara, unde se folosesc în mod curent astfel de produse cu reluctanța magnetică minimă, fiind edificatoare. După tehnologia clasică contactele electrice se execută prin turnare din aliaje de cupru-nichel sau cupru-argint-cadmium, urmată de deformarea plastică și prelucrările mecanice corespunzătoare. Deficiențele procedurii constau în cicluri lungi de fabricație, consumuri ridicate de energie, manoperă de prelucrare și materiale scumpe — deficitare. În plus, turnarea aliajelor este influențată negativ de sensibilitatea lor mare la oxidare în timpul topirii și, de aici, apariția a o serie de defecte specifice. Formarea contactelor electrice în matrițe din pulberi sinterizate înlătură în mare parte inconvenientele menționate, avantajele tehnice

fiind însoțite de importante reduceri ale consumurilor materiale, de energie și manoperă.

CONSIDERENTE asemănătoare stau și la baza înlocuirii tehnologiei clasice de turnare prin fabricarea din pulberi a magnetilor, efectele economice fiind și mai importante întrucît se reduce consumul unor materiale deficitare ca nichelul, cobaltul sau titanul. **Considerăm că gama pieselor realizate din pulberi sinterizate feroase și neferoase poate să fie lărgită în țara noastră, în special la re-**



Eficiența economică a utilizării metalurgiei pulberilor la fabricarea unor piese ușoare de mașini

pere destinate fabricației de autovehicule, piese de fricțiune, lagăre cu autolubrifiere, organe de mașini de rezistență, semiconductoare pentru industria electronică, filiere de aliaje dure pentru tragerea sirmelor. În acest scop capacitățile de producție existente trebuie extinse, concomitent cu crearea unor capacități noi. Printre tipurile de întreprinderi la care introducerea metalurgiei pulberilor ar aduce îmbunătățiri substanțiale ale indicatorilor tehnico-economici, putem menționa cele de reparatii auto, de mașini agricole, mecanică fină, de automatică, întreprinderile din industria electrotehnică și automatică ș.a. Pe lângă piesele sinterizate formate în matrițe menționate mai înainte, ne referim și la aplicații de altă natură, cum ar fi fabricarea de electrozi din pulberi de fier de mare productivitate în procesele de sudare, electrozi pentru procedee conexe sudării, folosirea pulberilor în procese de recondiționare a pieselor turnate prin chituire sau metalizare, folosirea pulberilor cu reacție exotermă pentru înlocuirea maselotelor clasice în vederea

Sever SONTEA
Ion Hera-BUCUR

(Continuare în pag. 9)

O resursă importantă de economii TRANSPORTUL UZINAL

PENTRU CA ACTIVITATEA din unitățile constructoare de mașini să se desfășoare ritmic, zilnic cantități imense de materiale, piese de schimb și produse finite sint vehiculate continuu, atât în interiorul cit și între secțiile de producție. Din studiile efectuate în unele întreprinderi („23 August“, „Vulcan“, „Semănătoarea“, Intreprinderea de mașini electrice „Timpuri Noi“, „Aversa“ din București, Intreprinderea de construcții de mașini Reșița, de autocamioane Brașov, „Progresul“ Brăila și altele), a rezultat că ponderea procentuală a cheltuielilor de transport intern (inclusiv cele

din exterior către beneficiari) reprezintă între 15 și 45% din totalul cheltuielilor de producție, ocupind în multe cazuri locul al doilea ca pondere în costurile de producție. Din unele calcule efectuate rezultă că în unitățile constructoare de mașini numai prin creșterea productivității muncii în transporturile interne (de la circa 2 860 t/om/an la 3 300 t/om/an, spor care ar putea fi obținut prin dotarea mai bună cu utilaje și echipamente de manipulare și transport), s-ar putea obține o economie de circa 28 000 oameni la nivelul anului 1981.

Organizarea — principalul element al creșterii eficienței economice

ORGANIZAREA transportului intern poate fi înfăptuită în funcție de specificul întreprinderii (tip, complexitate, gamă variată de mijloace) și de modul în care utilajele de transport sint acționate (manual sau mecanizat). Acest lucru este important deoarece interferează în succesiune, în cadrul întreprinderii, conducte, benzi, elevatoare, poduri și altele, considerindu-se în acest fel un transport tehnologic. Sinoptic, sistemul de producție poate fi defalcat în subsisteme, ce vizează aprovizionarea, tehnologiile de transport-depozitare.

În 1979, volumul total de transport (manipulare — încărcare — descărcare) a fost de aproape 75 000 tone, urmind ca în anii 1981—1985 să crească cu circa 65%. Din totalul de lucrări de manipulare executate mecanizat în tehnologii specifice și tehnologii de uz general în anul 1979, aproape 30% a reprezentat transport tehnologic, 50% transport containerizat și 20% paletizat. Din datele examinate la nivelul anului 1979 rezultă că s-au manipulat manual între 10—35%, manual-mecanic 20—45%, mecanic 23—80%, iar automatizat numai 1,5—2%. Desigur, aceste realizări nu reflectă nici pe departe posibilitățile de mecanizare a operațiilor de transport de care dispun întreprinderile. Între cauzele care au limitat creșterea gradului admis de mecanizare, se numără :

— lipsa unei concepții unitare în proiectarea de tehnologii și sisteme de transport ;

— atenția relativ redusă acordată studiilor tehnico-economice pentru noile investiții privind creșterea capacităților de mijloace de transport și depozitare ;

— realizarea în 1980 în proporție de circa 83% față de nivelul solicitărilor a dotării la nivelul unităților M.I.C.M. cu mijloace de transport.

În această lumină se impune ca Direcția tehnică din M.I.C.M., împreună cu centralele industriale, să efectueze studiile privind organizarea fluxurilor tehnologice pentru actualele întreprinderi și pentru cele ce se vor proiecta în vederea creșterii gradului de mecanizare a transportului intern. În acest context trebuie avute în vedere, după părerea noastră și cerințele altor unități din diferitele ramuri ale economiei. De asemenea, dat fiind faptul că teh-

nologiile de transport intern nu sint incluse întotdeauna în documentațiile tehnologice de execuție ale producătorilor, considerăm de mare eficacitate intervenția centralelor industriale de a stabili pentru anii 1981—1985 criteriile economice care să conveargă către aplicarea de tehnologii de transport moderne. Este greșită părerea unor specialiști care rezumă transportul intern numai la investiții de dotare cu mijloace de transport, neglijind în cele mai multe cazuri organizarea și perfecționarea producției în acest domeniu. Ideea de bază trebuie să fie aceea de a studia și organiza în mod economic fluxurile de fabricație, în vederea eliminării deficiențelor existente. În același timp, trebuie acționat și orientată activitatea tehnico-economică către :

— extinderea bazei de autoutilare pentru dotare cu mijloace de transport ;

— diversificarea, pină în anii 1981 și 1982, a tipodimensiunilor mașinilor de ridicat și transportat ;

— introducerea de trenuri uzinale, multicare de 3,7 și 10 t în flux (circular) ;

— gruparea de către centralele industriale a depozitelor pe subunități și întreprinderi ;

— construirea de depozite ușoare avind înălțimea de 10, 12 sau 15 m cu translatoare (module) ;

— analizarea de către întreprinderi, împreună cu centralele industriale, a posibilităților de trecere încă din 1981 la tehnologii tipizate pentru transport intern, care să fie adaptate procesului tehnologic și întregului flux de fabricație ;

— perfecționarea, împreună cu organele centrale, a cadrului organizatoric de funcționare a transportului intern.

Toate aceste măsuri, studiate în profunzime de către institutele de cercetări, proiectări și inginerie tehnologică, sprijinite de organele centrale, vor tre-

bui să constituie încă din anul viitor — așa cum s-a subliniat în documentele de partid și de stat — sarcina principală pentru organizarea unui transport interoperațional creat după principii moderne, cu o eficiență economică maximă și cu un grad de mecanizare sporit.

Tehnologii moderne în toate fluxurile de fabricație

ANALIZIND modul în care sint organizate unitățile economice din punct de vedere al transportului uzinal, după modul de expediere, implicit efectele economice datorită introducerii tehnologiilor moderne, situația mărfurilor (produse) transportate prin pachetizare, paletizare, containerizare etc., la nivelul anului 1979 s-a prezentat așa cum rezultă din tabelul nr. 1.

Datele cuprinse în tabelul nr. 1 evidențiază faptul că produsele uzinate de unitățile economice ale Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini au fost, în ultimii ani, și în special în 1979, masiv transportate prin tehnologii avansate utilizindu-se circa 55 265 de palete din care 37 000 palete plane, iar 18 265 lăzi metalice. Aplicarea acestor sisteme de transport intern în întreprinderile constructoare de mașini a condus la realizarea de economii de 4 957 mii lei, din sarcina de plan de 16 292 mii lei.

La efectele economice s-au luat în considerație și mijloacele de transport intern din dotarea întreprinderilor Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini care, în 1979, se prezenta astfel : (tabelul nr. 2). Indicele de utilizare raportat la mecanizarea lucrărilor de încărcare — descărcare a reprezentat 80%, iar indicele de utilizare a capacității (tone-marfă/tonă capacitate) a fost

Tabelul nr. 1

Mod expediere	U.M.	Expedieri de mărfuri (produse)		
		Total	Tehnologii avansate	
			Planificat	Realizat
Paletizat	mii tone	464,1	424,9	410,3
	%		90	88
Pachetizat	mii lei	564,8	513	540
	%		91	95
Containerizat	mii lei	534,8	428	483,8
	%		80	90
Transcontainerizat	mii tone	573,7	681	546
	%		84	95

de 87%, respectiv la un plan de 2100 mii tone s-a realizat circa 1950 mii tone. În acest an, prin luarea unor măsuri tehnico-organizatorice, ponderea transportului tehnologic a atins cota de 40,5%, realizându-se astfel o creștere de 58% față de 1976. În scopul îmbunătățirii acestei activități de manipulare, încărcare — descărcare se propune:

Tabelul nr. 2

Parc	Nr. bucăți
Autocamioane 1,5 t	1906
Autoturisme 1,5 t	753
Autobasculante	1326
Autocisterne	192
Autovehicule izoterme	47
Remorci (tractoare)	1063
Autobuze	272
Tractoare	216

introducerea de noi tehnologii, perfecționarea organizării tehnologice a unităților; creșterea gradului de mecanizare; introducerea de noi tehnologii pentru transport intern, în special pentru industria electrotehnică, electronică și producătoare de utilaje tehnologice etc.

La întregul ansamblu de organizare a transportului intern s-a avut în vedere evoluția forței de muncă ce a activat la operațiile de manipulare, încărcare — descărcare, depozitare, în perioada 1976—1980. Concluzia ce se desprinde este că, pe întregul cincinal, deși unitățile constructoare de mașini au desfășurat o activitate în general bună în direcția transportului intern, în același timp însă s-a menținut, an de an, o pondere mare a muncitorilor destinați efectuării acestor lucrări. Potrivit datelor din tabelul nr. 3 rezultă nece-

Tabelul nr. 3

U/M	Evoluția personalului din transportul intern — anii				
	1976	1977	1978	1979	1980
Nr. total de muncitori planificat					
Ministerul Construcțiilor de Mașini	om 536 831	550 509	563 832	578 630	594 300
Nr. muncitori, planificat pentru activitatea de transport intern	om 52 779	54 115	55 919	57 528	58 489
Nivelul planificat al ponderii muncitorilor din activitatea de transport în total muncitori	% 9,8	9,8	9,9	9,9	9,8

sitatea impulsării mecanizării întregului transport intern și aceasta nu numai pe seama dotării cu utilaje, ci mai mult pe seama organizării fluxurilor de fabricație, a raționalizării muncii manuale și a folosirii dotării existente din fiecare întreprindere, pentru a reduce în mod substanțial numărul persoanelor ocupate în acest sector. Considerăm că este necesar ca unitățile economice să treacă în viitorul cincinal la organizarea, atât centralizată, cât și în cadrul secțiilor, a transportului intern, să aplice cele mai moderne metode pentru folosirea spațiilor, în special cele pe verticală, extinzând paletizarea, transconteinerezarea, stivuirea produselor pe stelaje și altele. Este drept că, ținând seama de neajunsurile manifestate în activitatea transportului intern, în unele întreprinderi s-au prevăzut de acum măsuri de mare însemnătate. Iată cîteva din acestea:

— organizarea fluxurilor tehnologice de fabricație pentru 6 linii de montaj, 4 linii tehnologice de vopsire, verificare frine, la întreprinderea de automotoare Brașov;

— raționalizarea și modernizarea transportului rutier în flux continuu, la atelierul de piese și turnare sub presiune la A.M.T. Oradea;

— mecanizarea transportului la baza de montaj motoare autoturisme la Întreprinderea de autoturisme Pitești;

— reorganizarea liniei tehnologice pentru uzinarea carterului transmisiei finale și a ansamblului ambreiaj la I.P.A.T. — Miercurea Ciuc;

— organizarea unei linii de transport la atelierul ebos pentru piese și așchii — „1 Mai” Ploiești;

— extinderea transportului suspendat la Întreprinderea de șuruburi Brașov.

Firește, fiecare întreprindere — ținând seama de specificul și particularitățile activității productive — trebuie să găsească mijloacele cele mai adecvate pentru mecanizarea transportului intern, în așa fel încît producția să se desfășoare optim și cu înaltă productivitate a muncii în condițiile reducerii personalului din acest domeniu de activitate.

Barbu Gh. PETRESCU

Metalurgia pulberilor

(Urmare din pag. 7)

reducerii consumului de metal, etc. Desi fabricația pieselor prin tehnica metalurgiei pulberilor a căpătat o oarecare dezvoltare în stațiile de microproducție din unitățile de cercetări și învățămînt superior — I.C.E.M., I.C.P.E., ICSITPSC, Universitatea Craiova ș.a. capacitățile acestora pot fi amplificate astfel încît aportul lor la alimentarea cu piese sinterizate a industriei metalurgice, metalurgiei prelucrătoare, industriei electrotehnice și electronice să crească. Experiența arată că producția stațiilor este eficientă prin faptul că corespunde unor necesități care nu pot fi rezolvate decît prin import, iar costurile de investiții, consumul de energie și manoperă sînt minime, suplinind dezavantajele seriilor mici de fabricație.

Printre altele avantaje pe care le prezintă stațiile de microproducție, în condițiile executării unor produse de calitate, se menționează: contribuția la asemilarea fabricației unor repere dificile care apoi sînt transferate la întreprinderile de specialitate; suplinirea si-

tuțiilor în care, datorită seriei mici, produsele necesare nu se fabrică în întreprinderile industriale; popularizarea acestor tehnologii și a eficienței lor, fapt care contribuie la promovarea progresului tehnic în acest domeniu; familiarizarea studenților din institutele de învățămînt tehnic superior cu tehnica metalurgiei pulberilor, înarmîndu-i cu cunoștințele teoretice și experiența practică necesară pentru a o aplica după absolvire etc.

PRINCIPALA PROBLEMĂ care condiționează extinderea metalurgiei pulberilor la noi în țară în momentul de față este satisfacerea necesarului de pulberi în sorturi diversificate și, în mod special, pulberile de wolfram, de nichel, cobalt ș.a. care în prezent se procură din import. În ce privește extinderea aplicațiilor care privesc piesele fabricate din pulberi de fier, se impune modernizarea instalațiilor de producție de la Combinatul metalurgic din Cimpia Turzii astfel ca ele să facă față tuturor necesităților.

În industria constructoare de mașini trebuie asimilată seria tipodimensiona-

lă de prese hidraulice pentru pulberi cu dublu efect și alimentare — dozare automată a pompelor de vid și a cuptoarelor de sinterizare — utilaje strict necesare practicării metalurgiei pulberilor. În perspectivă apare necesară abordarea în tematică de cercetare a aplicațiilor moderne ale metalurgiei pulberilor, cum este, spre exemplu, laminarea benzilor din pulberi, combinarea proceselor de sinterizare cu cele de deformare, pentru piese cu forme complexe (roți dințate, scule din oțeluri rapide etc.), precum și alte procedee introduse în ultimul timp în tehnica mondială, care ar ridica nivelul tehnic de fabricație al produselor.

În sfîrșit, nu de mică importanță ni se pare accentuarea, într-o mai mare măsură, în cursurile de specialitate de la facultățile de profil, a capitolelor referitoare la metalurgia pulberilor, iar la facultățile de mecanică din Cluj-Napoca și Craiova (unde cadrele didactice au astfel de preocupări), constituirea unei discipline opționale pentru specializarea studenților din anii superiori. De asemenea, apare de actualitate și organizarea unor cursuri post-universitare în cadrul acestor centre pentru specializarea inginerilor din producție cu preocupări în domeniu.

PERFEȚIONAREA CONTINUĂ A PLANIFICĂRII UNITARE A AGRICULTURII (II)

STAȚIUNILE pentru mecanizarea agriculturii răspund, împreună cu unitățile agricole de stat și cooperatiste, de realizarea integrală a planurilor de producție ale acestora. În care scop organizează formații mari de tractoare, dotate corespunzător, pentru executarea tuturor lucrărilor agricole mecanizate prevăzute în tehnologii. Aceste formații se organizează, de regulă, pe ferme de producție agricolă, fiind conduse de către șeful de fermă — care organizează și conduce activitatea formațiilor și răspunde, împreună cu mecanizatorul, de executarea lucrărilor prevăzute în tehnologiile fiecărei culturi, de obținerea producțiilor planificate pe sole și culturile repartizate, precum și de folosirea economică a tractoarelor și mașinilor agricole. De aceea, activitatea fermei și cea a formației de mecanizatori se desfășoară pe baza unui plan comun de producție, venituri și cheltuieli, care cuprinde, în mod unitar, sarcinile ce revin fermei și formației de mecanizare din planul de producție și bugetul de venituri și cheltuieli al unității agricole, respectiv al secției de mecanizare a agriculturii.

Necesitatea stimulării stațiunilor pentru mecanizarea agriculturii și a mecanizatorilor pentru a executa lucrările la timp și de calitate superioară impune îmbunătățirea relațiilor dintre acestea și unitățile agricole. Plata drepturilor convenite stațiunilor pentru mecanizarea agriculturii pentru toate lucrările executate mecanizat, inclusiv cele privind irigarea și chimizarea culturilor, înscrise în contractele de cooperare, se face pe baza tarifelor de plată pe unitatea cantitativă de produs agricol sau la 1000 lei producție fizică, proporțional deci cu producțiile realizate. Aceasta face necesar ca atât mecanizatorii, cât și celălalt personal muncitor din secțiile și formațiile de mecanizare să fie retribuiți în acord global. În acest scop, formațiile de mecanizare angajează prin contract executarea mecanizată a lucrărilor stabilite în fișele tehnologice și obținerea producțiilor planificate pentru fiecare cultură. În contractul de acord global se vor prevedea volumul și termenele de executare a tuturor lucrărilor mecanizate, nivelul producțiilor planificate, suma totală convenită drept retribuție, tarifele pe unitatea de produs, precum și indicii de calitate. Contractul unic de acord global se încheie, pe de o parte, între șeful de fermă, ca conducător al formației, cu mecanizatorii din formație și cu celălalt personal muncitor permanent din fermă, iar pe de altă parte, între conducerea unităților agricole și cea a stațiunilor pentru mecanizarea agriculturii, constituind deci un document unic de angajare formație — șef de fermă — conducerea unității respective. În acest document trebuie să fie bine precizate obligațiile

atît ale formației de mecanizare, ale fermei, cât și ale unității agricole și stațiunii pentru mecanizarea agriculturii. Mecanizatorii din formațiile de mecanizare sînt retribuiți în acord global cu tarife pe unitatea de produs (tonă, hl. etc.) stabilite pentru fiecare cultură, specie și categorie de animale și cu tarif la 1000 lei producție fizică, la culturile la care prețurile sînt stabilite diferențiat pe perioade de valorificare.

Plan comun pentru fermă și formația de mecanizare

PERFEȚIONAREA planificării prin extinderea sa pînă la nivelul fermei și formației are puternice implicații asupra creșterii rolului său în organizarea și conducerea producției: se pot fundamenta foarte exact sarcinile de producție ale unității, corelat cu resursele și posibilitățile existente; se asigură creșterea răspunderii mecanizatorilor și cooperativelor pentru realizarea planului; se creează condiții ca fiecare subunitate să acționeze susținut pentru creșterea producției și desfășurarea unei activități eficiente.

Pentru a da conținut planificării de la nivelul fermei, ca unitate de bază în organizarea și realizarea producției, se impune ca repartizarea sarcinilor de plan să se facă cu toată grija, studiindu-se atent posibilitățile și resursele acesteia, ca și dotarea sa cu cele necesare, în strictă corelare cu sarcinile de plan pe care le are.

Organizarea și conducerea activității fermei agricole trebuie să aibă în vedere ridicarea eficienței economice conform cerințelor autogestunii economico-financiare, ce constă, în esență, în asigurarea acoperirii cheltuielilor de producție din veniturile proprii ale fermei și obținerea de beneficii. Conducerea operativă a fermei va dispune de o largă autonomie în ceea ce privește utilizarea bazei tehnico-materiale încredințate, cheltuirea fondurilor, aplicarea celor mai raționale și eficiente metode de producție și de muncă, în funcție de condițiile concrete. În acest cadru, conducerea fermei va avea dreptul de a lua deciziile adecvate realizării producțiilor fizice, a veniturilor și beneficiilor prevăzute. Pe linie financiară, autonomia șefului de fermă se va materializa și în dreptul său de a folosi, pe proprie răspundere și potrivit legii, volumul de cheltuieli stabilit prin plan, respectiv bugetul de venituri și cheltuieli pentru ferma pe care o conduce.

Planul la nivelul unităților agricole

FUNCȚIONALITATEA planului ca instrument de conducere științifică a producției se manifestă în toată pleni-

tudinea sa la nivelul unităților agricole, ca titular de plan, care au gestiune economico-financiară și răspundere contractuală proprie, purtînd răspunderea pentru realizarea sarcinilor primite. Planul de producție și bugetul de venituri și cheltuieli al unității agricole se întocmesc pe baza indicatorilor primiți de la consiliul unic agroindustrial, acestea sînd la baza programului amănunțit al acțiunilor și măsurilor cu caracter tehnic și economico-organizatoric pe care unitatea își propune să le înlăptuiască în vederea realizării indicatorilor respectivi.

Și la nivelul unităților agricole, planificarea cunoaște un proces continuu de perfecționare și adaptare la modificările survenite în organizarea lor, la sarcinile pe care le au în legătură cu sporirea continuă a producției agricole și ridicarea eficienței economice a activității. În prezent, elaborarea planului de producție și a bugetului de venituri și cheltuieli pornesc de la indicatorii primiți de la consiliul unic agroindustrial, care țin cont de ponderea pe care o are unitatea în structura culturilor prevăzute în asolament, de fertilitatea terenurilor de care ea dispune, de tehnologiile prevăzute și de baza materială repartizată. Se au în vedere, de asemenea, acțiunile de asociere și cooperare, precum și sarcinile pe care le au fermele proprii, care răspund de sola sau solele repartizate și, ca urmare, de planul de cultură al acestora.

Pentru dezvoltarea activității de producție și îmbunătățirea rezultatelor economice, fiecare unitate își asumă organizarea a cel puțin unei activități de industrie mică sau de prestări de servicii, în funcție de materiile și materialele locale, de condițiile și experiența existente pe plan local. Aceste activități se vor dezvolta la maximum, pentru a reprezenta o parte cît mai mare din totalul activității unităților cooperatiste. Planul de producție trebuie să reflecte și influența organizării de noi capacități ale industriei prelucrătoare de produse agricole în cadrul consiliilor unice agroindustriale.

În condițiile noului mecanism economico-financiar, toate unitățile vor urmări să-și asigure echilibrul financiar, prin realizarea unor corelații corespunzătoare între producție, venituri și cheltuieli, pe cît posibil separat pe fiecare activitate de producție, și în mod obligatoriu pe ansamblul unității. Pe această bază se va asigura rentabilizarea tuturor unităților de producție agricolă, obținerea unor beneficii cît mai mari, care să asigure aplicarea autogestunii și constituirea fondurilor prevăzute în statut.

Programul referitor la gospodăriile populației

ÎN ACTIUNEA permanentă de perfecționare a conducerii planificate a

Prima parte a articolului a fost publicată în nr. 48/1980 al revistei

economiei și în mod special a agriculturii, s-au adoptat noi măsuri care privesc extinderea sferei de cuprindere a planului în profil teritorial, prin trecerea la elaborarea planurilor anuale și cincinale la nivelul comunelor. Incluziunea în planul comunei a sarcinilor de dezvoltare a tuturor unităților agricole de pe raza sa, precum și a prevederilor referitoare la producția agricolă a gospodăriilor populației își are temeiul în necesitatea de a asigura o orientare și conducere unitară a dezvoltării agriculturii la nivelul comunei, de a mobiliza marile rezerve de sporire a volumului producției agricole din gospodăriile populației, îndeosebi în creșterea animalelor, de a organiza conducerea și intrajutorarea unităților de pe raza teritoriului comunei, de a spori rolul consiliilor populare în activitatea de elaborare a planurilor, dar mai ales în acțiunea de dirijare și sprijinire a îndeplinirii lor.

Pentru a cuprinde în planul național unic toate resursele de care dispune agricultura, a apărut necesitatea de a se stabili prin planul comunei indicatorii ai sarcinilor de producție pentru gospodăriile populației. Această necesitate izvorăște din faptul că gospodăriile populației dețin un potențial relativ ridicat de producție, îndeosebi în creșterea animalelor, că statul le sprijină cu mijloace de producție, le facilitează activitatea și prin anumite pîrghii economice, ceea ce justifică din multiple puncte de vedere dirijarea prin plan a activității lor, în scopul de a le determina să folosească la maximum posibilitățile de producție de care dispun.

Pentru valorificarea mai deplină a tuturor resurselor, consiliile populare au primit sarcina de a întocmi programe de creștere a animalelor și păsărilor pentru fiecare gospodărie a populației de pe raza lor și de a lua

măsuri pentru creșterea producției pe suprafețele destinate bazei furajere, pe pășunile și finețele naturale, pentru recoltarea, depozitarea și conservarea întregii producții de nutrețuri, asigurînd folosirea judicioasă a acestora. Totodată, se vor stabili și sarcini privind cultivarea tuturor suprafețelor, plantarea cu pomi și arbuști fructiferi, producția agricolă ce se va obține și livrările de legume, cartofi, fructe și alte produse agricole la fondul de stat. Programele de dezvoltare a efectivelor de animale și păsări vor fi supuse dezbaterii și aprobării adunărilor generale ale locuitorilor din comune, devenind — după adoptarea lor de către consiliile populare — obligatorii pentru toți locuitorii din mediul rural.

Realizarea sarcinii ca fiecare gospodărie din mediul rural care posedă curți să crească, de regulă, cel puțin o vacă, 1—2 porci, 5—10 ovine, precum și păsări impune răspunderi sporite și pentru organele agricole, care vor trebui să sprijine gospodăriile populației și să asigure semințele selecționate, materialul săditor pomiviticol, insectofungicide, medicamente și material de uz veterinar, îngrășăminte chimice, mașini agricole, precum și asistența tehnică necesară executării lucrărilor pe terenurile deținute în proprietate sau în folosință. Pentru completarea resurselor de furaje de pe terenurile aflate în folosința producătorilor, consiliile populare vor repartiza cu prioritate suprafețe de pașiști naturale și terenuri pășunabile din fondul silvic, iar membrii cooperatori vor primi cu prioritate furaje de volum și suprafețe de teren pentru producerea de furaje în cultura a doua. De asemenea, se vor atribui suprafețe de finețe, pentru recoltare cu plata în natură, numai crescătorilor de animale ierbivore. Furajele grosiere și alte produse secundare, ce pot fi folosite în hrana animalelor, vor fi atribuite numai membrilor crescători care

participă la executarea lucrărilor agricole, inclusiv la recoltare, ținînd seama de numărul animalelor pe care le dețin. Suprafețele de pășunat se vor repartiza în raport cu numărul animalelor și cantitățile de produse animale contractate și livrate la fondul de stat.

Planul comunei trebuie să reflecte și acțiunile de cooperare ce se organizează între unitățile de stat și cooperatiste și producătorii individuali, pentru creșterea și îngrășarea animalelor și păsărilor — prin care se urmărește utilizarea mai completă a unor spații existente la membrii cooperatori, mărirea gradului de ocupare a forței de muncă ce nu poate participa permanent la o activitate productivă, valorificarea unor resurse de furaje existente în gospodăriile crescătorilor ș.a. În aceste acțiuni, unitatea agricolă asigură animalele tinere pentru creștere și îngrășare, o parte din necesarul de furaje concentrate și de volum, acordă asistență tehnică și sanitar-veterinară și plătește prestația efectuată de crescător, iar membrii cooperatori se obligă să crească și să livreze animalele la greutatea și calitatea prevăzute în contract, executînd toate lucrările indicate în tehnologia stabilită și asigurînd restul furajelor. La încheierea perioadei de creștere și îngrășare stabilită în contract, unitatea agricolă preia animalele și le livrează la fondul de stat.

Acțiunea de perfecționare a activității de planificare este un proces continuu, care în viitor se va adînci și mai mult, cerut de creșterea complexității fenomenelor și proceselor din agricultură, de amplificarea funcțiilor și sarcinilor ei, de dezvoltarea conexiunilor ei multiple cu celelalte ramuri ale economiei, cu influențe reciproce de mare întindere și profunzime.

Ovidiu POPESCU
M.A.I.A.

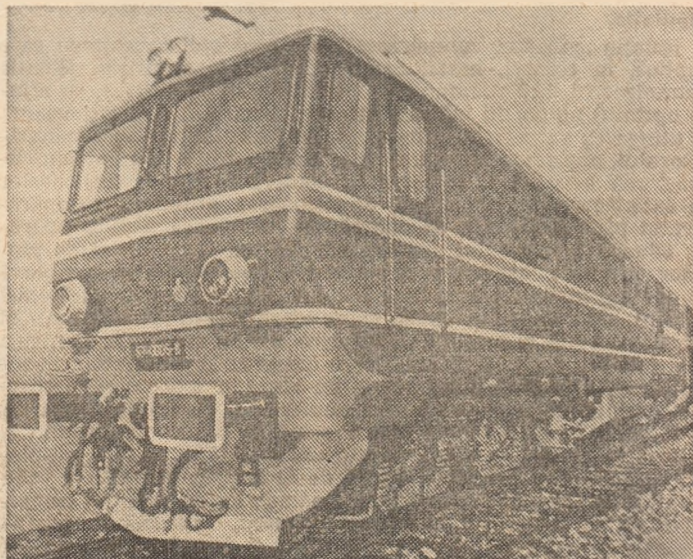
Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Un nou tip de locomotivă Diesel-electrică în dotarea căilor ferate

DE CURÎND, întreprinderea „Electroputere” din Craiova a început să producă un nou tip de locomotivă Diesel-electrică cu o putere de 3 000 CP. Rod al cercetărilor efectuate de specialiștii Institutului de cercetări și proiectări „Electroputere” noua locomotivă poate tracta atît garnituri de trenuri de călători cit și de marfuri. Executată cu subansamble și aparatură modernă de conducere, fabricate de industria noastră — în concepție originală sau în licență unor firme străine de prestigiu — locomotiva oferă în exploatare, potrivit probelor și testărilor, o multitudine de avantaje economice dintre care reținem: consumul specific de combustibil la sarcină plină, ca și cel de ulei sub normele stabilite, greutatea specifică de metal mai mică de 30 kg/CP (indice care se situează la nivelul celor mai bune realizări obținute pe plan mondial).

Pe lîngă aceste avantaje, uzura bandajelor și a buzei acestora este foarte redusă lăsînd să se întrevadă utilizarea lor fără restrînjiri pe parcursul a peste 300 000 km. Comparativ cu locomotiva de 2 100 CP, locomotivă etalon pentru căile noastre ferate, cea de 3 000 CP poate remorca, pe aceleași rampe și la aceleași viteze, tonaje aproape duble.

Pentru obținerea acestor performanțe locomotiva este echipată cu un motor Diesel R251 fabricat de întreprinderea de construcții de mașini Reșița în licență ALCO Engines Division — Statele Unite care dezvoltă o putere nominală de 2 900 CP la 1 100 rot/min. cu un consum de combustibil (la 293^k și 736 mmHg) de 165 gr/CP și un consum de ulei de, numai 1,7 gr/CP; un alternator tip GST-1 (GSP 1 425 × 300 — 12) și șase motoare de tracțiune tip MCT 542 × 320—6. Ea dezvoltă o forță de tracțiune de durată de



76/16 daN și o viteză maximă de 105—115 km/oră.

Pentru o bună vizibilitate și manevrabilitate aparatura de semnalizare și de control este amplasată în cabina de condu-

cere în așa fel încît satisface toate exigențele. La asigurarea unor condiții optime de conducere în cabină mai sînt montate un frigider, radiator electric și radiotelefon.

CALITATEA SERVICIULUI COMERCIAL ȘI PREGĂTIREA FORȚEI DE MUNCĂ

ÎN CADRUL SISTEMULUI alcătuit de întreprinderea comercială cu amănuntul, forța de muncă reprezintă un element fundamental, dinamic, activ al structurii interne. Selecționarea, asigurarea, adaptarea fondului de marfă la dinamica și structura cererii populației, în scopul satisfacerii nevoilor unui consum rațional, imprimă procesului de muncă deslășurat în comerțul cu amănuntul particularități distincte, cum ar fi:

- procesul de corelare a fondului de marfă cu cererea populației, conform normelor de consum rațional și posibilităților economiei într-o anumită etapă dată, ceea ce implică, din partea forței de muncă din sectorul desfacerii de mărfuri, responsabilitate atât față de producători — pentru realizarea materială și socială a produselor încredințate, cât și, în special, față de populație — pentru modalitatea rațională, științifică, civilizată de satisfacere a cererii de consum, pentru aportul adus la crearea unei noi calități a vieții;

- corelația directă dintre cheltuielile de circulație și productivitatea muncii în întreprinderile comerciale (fondul de retribuiri având, în comerț, cea mai ridicată cotă în totalul cheltuielilor); creșterea productivității muncii în acest sector se bazează tocmai pe sporirea gradului de calificare a personalului, pe progresul realizat pe linia modernizării și civilizării activității comerciale, progres exprimat inclusiv prin conduita personalului muncitor.

Ca urmare a tuturor acestor particularități ale procesului de muncă, realizarea eficienței economico-sociale în comerț este puternic dependentă de caracteristicile și pregătirea forței de muncă ce activează în acest sector și, în special, de cea a personalului operativ care participă direct la vânzare. Deși toate activitățile ce se desfășoară în subsistemele structurii întreprinderii comerciale cu amănuntul implică permanent, ca punct de referință, relația cu populația, aceasta apare (în afara personalului operativ de la vânzare) într-o formă logic-abstractă (la nivelul reprezentării acționale, ca etalon al analizei în alegerea unei alternative, considerată optimă, ca decizie de organizare și conducere a ansamblului); vânzătorul este singurul element al structurii organizatorice care stabilește uzual contactul direct cu publicul, finalizând totalitatea eforturilor anterioare. Absolutizând acest aspect, apare uneori tendința de a reduce întregul complex interacțional comerț-populație la simpla relație vânzător-cumpărător, viziune pe cât de inexactă, pe atât de dăunătoare comerțului în inițiativele sale de îmbunătățire a relației cu populația.

Relația „vânzător-cumpărător” este contactul interuman care implică, în comerț, maximum de consum neuropsihic. Relație comunicativă, bidimensională, fundamentată pe produs, ea atinge optimul numai în măsura în care vânzătorul o poate orienta în atingerea succesivă a următoarelor faze: interpelarea cumpărătorului, obținerea atitudinii sale comunicative, intuirea sau cunoașterea necesității, informarea complexă asupra mijloacelor de satisfacere, persuasiunea, direcționarea atitudinii cumpărătorului până la decizia de cumpărare, evaluarea post-cumpărare, educarea publicului etc. Statusul actual al meseriei de vânzător cuprinde, așadar, o gamă largă, neomogenă și complexă de sarcini, atribuții, activități, începând cu asigurarea curățeniei unității până la influențarea comportamentului de consum al consumatorului și orientarea lui spre norme raționale. Pentru a face față acestor exigențe, pe care comerțul contemporan le solicită forței de muncă operative, un vânzător trebuie să-și reactualizeze anual cunoștințele din numeroase discipline diferite, să-și dezvolte și perfecționeze o gamă largă de deprinderi și aptitudini. Aceasta presupune eforturi susținute, unitare, pe planul asigurării și pregătirii forței de muncă în comerț. În Cuvântarea la Confătura pe țară a oamenilor muncii din comerțul socialist, tovarășul Nicolae Ceaușescu, apreciind pozitiv unele preocupări în direcția asigurării și formării profesionale a personalului muncitor din acest sector, arată: „*Avem, de asemenea, în comerț un număr de oameni ai muncii foarte mare — 445.000. Aceasta înseamnă că la 50 de locuitori, socotind inclusiv copiii din creșe, există un lucrător în comerț. Iată de ce apreciez că dispunem de un sector comercial destul de puternic... personalul din comerț și-a îndeplinit și își îndeplinește în*

tot mai bune condiții sarcinile și rolul în diviziunea socialistă a muncii, în procesul producției și desfacerii”.

Propunerile de perfecționare a selecției, pregătirii și integrării personalului în întreprinderile comerțului cu amănuntul — formulate pe baza unor studii originale și a unei îndelungate experiențe în acest sistem — pe care le vom prezenta în cele ce urmează nu urmăresc epuizarea tuturor aspectelor politicii de personal, ci se vor axa, în mod special, pe acele elemente care privesc relația nemijlocită cu populația, influențând astfel hotărâtor realizarea eficienței economico-sociale de către întreprinderea comercială cu amănuntul.

Un prim aspect ce ar trebui supus reglementărilor îl constituie activitatea desfășurată pe linia recrutării și selecționării forței de muncă.

Pentru ca prin activitatea de recrutare întreprinderea comercială să-și poată asigura operativ necesarul de forță de muncă, adecvat ca număr și structură, se impune fundamentarea sa prealabilă pe studiul și cunoașterea permanentă a fenomenului fluctuației. La fiecare nivel ierarhic, pornind de la compartimentele funcționale ale întreprinderii până la raioanele de desfacere, este necesar să fie incluse între sarcinile conducătorilor și cea de urmărire a fluctuației pentru personalul din subordine, de stabilire a cauzelor generatoare ale fenomenului.

FLUCTUAȚIA este generată de cauze multiple, pornind de la modalitatea deficitară de realizare a recrutării și selecționării forței de muncă, până la carențele formelor de calificare și maniera uneori formală în care se desfășoară procesul de perfecționare a pregătirii profesionale. Un prim aspect disfuncțional pe acest plan l-a constituit desființarea școlilor profesionale pentru meseria de vânzător textile-incălțăminte și a școlii postliceale de vitrinieri decoratori. Menținerea, până în anul 1976, a funcției de „ajutor de vânzător” a permis unui număr important de absolvenți ai școlilor elementare de cultură generală să obțină într-o manieră lejeră, fără a depune un efort minim de pregătire, „calificarea” în meseria de vânzător.

În prezent, cursurile de calificare în meseria de vânzător, cu durata de 6 luni, au și ele, la rîndul lor, o serie de curențe, între care: organizarea lor cu participarea în producție a cursanților, aspect ce conduce la scăderea resurselor necesare studiului intensiv, numărul redus și fragmentat de ore acordat instruirii teoretice — 180 de ore (săptămînal, cca. 9 ore), dispersarea activității de calificare între întreprinderi, care au sarcina de a asigura instruirea practică și Centrul de perfecționare a lucrătorilor din comerț — CEPECOM — care realizează instruirea teoretică.

Actualmente cea mai uzitată sursă de asigurare a personalului calificat în meseria de vânzător o constituie promoțiile de absolvenți ai treptei a I-a a liceelor economice. Și pe acest plan, însă, există o serie de curențe, printre care repartizarea absolvenților în muncă în funcție de ordinea mediilor, fără a ține seama și de locul în care aceștia și-au desfășurat practica școlară productivă. Se anulează, astfel, valențele integrative ale acestui proces, aspect cu consecințe nefavorabile atât pentru întreprinderi, cât și, în special, pentru elevi; absolvenții treptei a I-a a liceelor economice nu dispun de suficiente deprinderi practice în momentul repartizării în muncă. Ei sînt încadrați ca muncitori necalificați, urmînd ca întreprinderea să le asigure, în perioada stagiului de practicanț (de 6 luni), pregătirea practică și tehnologică specifică meseriei; pe aceeași perioadă a efectuării stagiului absolvenții participă, efectiv, la activitatea din unități (practic, stagiul este asimilat cu programul de muncă de 8 ore) și, paralel, sînt înscriși pentru continuarea studiilor respectiv treapta a II-a liceului economic. Acest fapt diminuează capacitatea și eforturile ce trebuie orientate de către tineri, pentru însușirea temeinică a meseriei.

Alte cauze generatoare ale fluctuației sînt:

- repartizarea la locul de muncă a lucrătorilor nou încadrați sau schimbarea unui loc de muncă cu altul este dictată de lipsa de personal și mai puțin de corespondența optimă dintre cerințele postului și pregătirea profesională, experiența, capacitatea și aptitudinile lucrătorului;

- nivelul mai redus al pregătirii școlare și profesionale a

unui procent încă ridicat de lucrători operativi ce activează în comerțul socialist și chiar din cadrul personalului ce ocupă funcții tehnice, economice, administrative în acest sector.

Testele de verificare a cunoștințelor profesionale ale șefilor de unități și raion, organizate de M.C.I. în perioada 1977—1980, au evidențiat insuficiența pregătire profesională de specialitate a unui procent important de cadre operative ce activează în comerțul socialist. Utilizarea criteriului „experiență” ca element prioritar al politicii de personal din comerț, în funcție de care s-a realizat și continuă să se realizeze promovarea lucrătorilor, corelată cu lipsa unui set de indicatori stimulativi și obiectivi aplicați pe acest parametru, constituie un alt aspect disfuncțional. El a influențat negativ tendința de orientare a lucrătorilor din comerț către preocupări de ridicare a cunoștințelor profesionale, de perfecționare a pregătirii de specialitate, de policalificare. Caracterul limitat al măsurilor și acțiunilor de întărire a climatului integrator în întreprinderi a determinat, de asemenea, ritmuri înalte ale fluctuației forței de muncă.

În măsura în care deficiențele semnalate în învățământul de specialitate vor fi treptat eliminate, se impune ca recrutarea personalului operativ pentru unitățile de desfacere, de către întreprinderile comerciale cu amănuntul, să se orienteze prioritar către absolvenții școlilor profesionale comerciale și ai liceelor de specialitate și către personal ce posedă calificarea în meseria de vânzător, diminuându-se la minimum posibil încadrările de muncitori necalificați ce urmează a fi formați ulterior. Această tactică permite: reducerea decalajelor temporale necesare asigurării corespondenței dintre cerințele postului și pregătirea, experiența forței de muncă; reducerea cheltuielilor întreprinderilor comerciale pentru acțiunile de calificare și orientarea lor către cele de perfecționare ale forței de muncă; îmbunătățirea activității desfășurate pe linia asigurării, prezentării, desfacerii fondului de marfă; valorificarea deplină și imediată a capacității și pregătirii unei forțe de muncă deja formate și calificate. Ar fi, totodată, de dorit ca, pentru fiecare loc de muncă vacant, să existe mai mulți solicitanți, dintre care să se poată realiza o selecție corespunzătoare.

Ar fi indicat ca fiecare întreprindere să urmărească atent loturile de elevi ce-și desfășoară practica școlară în cadrul lor și pe această bază, în perioada premergătoare repartizării, să trimită liceelor economice — pe lângă necesarul cantitativ — și propuneri nominale. Această acțiune, întreprinsă experimental în 1978—1979 de I.C.S. Romarta, s-a finalizat cu rezultate bune în direcția integrării absolvenților în muncă.

Pentru desfășurarea unei activități științifice pe planul selecționării, o primă cerință o constituie reinnoirea și completarea permanentă a sarcinilor, atribuțiilor, aptitudinilor și deprinderilor specifice fiecărei funcții și post din regulamentul de organizare și funcționare al întreprinderii. În cadrul procesului de selecționare ar fi util să fie testate, pe lângă cunoștințele profesionale, aptitudinile și deprinderile lucrătorilor, caracteristicile personalității, atitudinea față de meserie, muncă, întreprindere. De exemplu, în cadrul întreprinderii Romarta — București a fost perfectat un sistem de testare psihologică pentru meseria de vânzător în sectorul textile-încălțăminte, care a început să fie pus în aplicare. Utilizarea lui permite, pe lângă o cunoaștere complexă a personalului și stabilirea cerințelor individuale ale viitoarelor acțiuni de perfecționare profesională, transformarea perioadei de probă într-o autentică etapă de urmărirea și apreciere a capacității și manierei în care lucrătorul selecționat îndeplinește sarcinile și atribuțiile postului, se integrează în climatul echipei și în disciplina de muncă, se comportă cu publicul cumpărător.

PE PLANUL activității de calificare și perfecționare a pregătirii profesionale a personalului muncitor din comerț, se impune o serie de măsuri de îmbunătățire, între care o primă cerință ar fi reînființarea școlilor profesionale pentru meseria de vânzător în sectorul textile-încălțăminte și a școlii postliceale pentru vitrinieri-decoratori. Considerăm, de asemenea, că absolvenții treptei I sau a II-a, fără examen de bacalaureat, ai liceelor economice ar trebui să capete, în momentul terminării studiilor și repartizării în producție, o calificare.

În funcție de necesarul de forță de muncă prezent și din perspectivă, întreprinderile comerciale trebuie să comunice cu instituțiilor de învățământ efectivul de cadre pe care doresc să și-l asigure din promoțiile de diferite trepte și nivele ale acestora. Este indicată, în acest sens, încheierea unui contract între cele trei părți interesate în formarea și asigurarea forței de muncă, respectiv întreprinderile comerciale, instituțiile de învățământ și cursanții acestora. Contractul ar putea preciza:

— numărul elevilor cărora, după formarea lor, întreprinderea comercială se obligă să le asigure loc de muncă nominalizarea lor, nivelul și specificul de pregătire a tinerilor, termenele la care se vor efectua încadrările;

— sarcinile ce revin instituției de învățământ pe linia pregătirii teoretice de specialitate a cursanților;

— sarcinile ce revin întreprinderii comerciale pe linia conducerii, organizării, desfășurării practicii productive a elevilor și studenților, formării aptitudinilor și deprinderilor de muncă. Întreprinderilor comerciale trebuie să le revină în totalitate rolul de conducător și organizator al practicii productive a tinerilor pe care urmează să-i încadreze în sfera sa de activitate, pe toată durata studiilor;

— obligația elevilor de a se încadra, după absolvirea studiilor, numai în întreprinderea cu care au încheiat contractul și în care și-au desfășurat practica și de a efectua un stagiu de 5 ani în cadrul acesteia, nerespectarea perioadei de stagiatură urmînd să atragă după sine sancțiuni materiale și morale.

O serie de măsuri vizează stabilirea corectă, obiectivă, a cerințelor individuale și generale de perfecționare. Considerăm în acest sens că aplicarea, la debutul cursurilor de perfecționare, a unui set complet de teste profesionale și psihologice ar permite fundamentarea judicioasă a programelor de instruire teoretică și practică.

Pentru ca în cadrul intern al întreprinderilor, întreaga acțiune desfășurată pe linia perfecționării pregătirii profesionale să-și manifeste valențele calitative în direcția formării personalului muncitor, în asigurarea unor relații îmbunătățite cu publicul, se impun o serie de măsuri cum sînt: creșterea ponderii cursurilor în totalul programelor interne de perfecționare, ca formă de instruire ce asigură o pregătire teoretică și practică sistematică, coerentă; organizarea anuală, pentru lucrătorii operativi, a unor cursuri intensive de noțiuni comerciale în limbi străine, prelegeri pe teme de legislație, tendințe în producția și utilizarea mărfurilor din domeniul de activitate al întreprinderii; sporirea, în cadrul programelor de perfecționare, a ponderii cunoștințelor noi, a metodelor moderne de predare și formare a aptitudinilor și deprinderilor (metode audio-vizuale, simulări comportamentale, studii de caz, exerciții de mimică și mișcare comercială); atragerea, în calitate de lectori, a unor specialiști din afara întreprinderii; elaborarea și difuzarea de cursuri complete pentru toate programele-curs organizate în întreprinderi și bibliografii de specialitate; constituirea fișelor individuale de perfecționare, în care conducătorul de program va nota, pentru fiecare participant, aspecte privind evoluția sa în domeniul pregătirii pe toată durata cursurilor, rezultatele finale, iar șefii de unități — modul în care, după absolvirea programelor, cursanții aplică în practică cunoștințele dobîndite; fișele vor fi avute în vedere la acordarea treptelor și gradațiilor. la promovarea în funcții de conducere operative. O altă direcție deosebit de importantă în care trebuie să se orienteze acțiunile și preocupările de perfecționare a politicii de personal desfășurate de întreprinderile comerciale o constituie problema integrării forței de muncă.

PORNIND de la faptul că ponderea lucrătorilor de sex feminin în cadrul activității comerciale este de peste 60%, că actuala diviziune a rolurilor menajere este încă defavorabilă femeii în majoritatea familiilor și că, după activitatea profesională, acestea îi revin sarcini complexe pe linia realizării menajului, educării și îngrijirii copiilor, elementele cu cel mai puternic rol integrativ sînt constituite de măsurile cu caracter social pe care întreprinderea le realizează și care vin în ajutorul femeii — ca mamă și soție.

Pe această bază este necesară orientarea, cu prioritate, a unei cote din fondurile proprii de care dispune întreprinderea comercială, către obiective care să preia și să rezolve optim o serie de probleme extraprofesionale cu care se confruntă lucrătorii. Cîteva din aceste obiective le-ar constitui: înființarea, în cadrul întreprinderii, a unui centru de comenzi pentru produse alimentare, care, pe baza preluării cererilor lucrătorilor și colaborării cu casele de comenzi, să livreze personalului, la sfîrșitul programului, produsele necesare; organizarea, pe lângă întreprinderile comerciale cu amănuntul, de creșe, cămine sau grădinițe, ale căror programe să fie adecvate celui de funcționare a unităților de desfacere; crearea, în cadrul întreprinderilor comerciale cu amănuntul reprezentative, a unor cabine medicale care să acorde prim ajutor pentru stări patologice ușoare și accidente; creșterea preocupărilor de ergonomie care să conducă la raționalizarea permanentă a consumului de efort fizic și nervos al personalului lucrător; asigurarea unor condiții civilizate, în concordanță cu normele medicale și de igienă, de desfacere a forței de muncă; modernizarea dotărilor sociale ale unităților etc.

O serie de întreprinderi comerciale noi și moderne au aplicat deja astfel de măsuri, celelalte trebuie să-și elaboreze un program sistematic de acțiune pe acest plan, ce vizează aspectele de natură psihică și socio-psihică ale forței de muncă.

C. TUDOSE

CITITORII AU CUVÎNTUL

Ambalaje

ACTELE normative care reglementează circulația ambalajelor prevăd că, pentru acele ambalaje care circulă în sistem de restituire, obligația unității beneficiare de a le restitui după livrare există pînă în momentul restituirii ori pînă cînd intervine o imposibilitate obiectivă de restituire. În aplicarea acestei dispoziții unele organe arbitrale au statornicit în practica lor soluții care, după părerea mea, nu corespund cu scopul și finalitatea urmărite de legiuitor.

La întreprinderea la care lucrez au ieșit din patrimoniu un număr însemnat de butoaie din aluminiu pentru bere procurate din import, care n-au mai putut fi înlocuite. Legea contractelor economice nr. 71/1969, modificată prin Legea nr. 3/1979 în art. 47 (1) lit. c instituie sancțiuni (penalități) numai în cazul întirzierii restituirii ambalajelor, față de termenele stabilite prin acte normative, nu și pentru situația cînd ambalajele sînt pierdute sau distruse de către unitățile beneficiare. În acest caz singura consecință pe care o poate suporta beneficiarul este obligarea la plata valorii ambalajelor.

Pentru o rezolvare mai echitabilă a acestor situații propun să se instituie o formă de răspundere mai deosebită a acestor unități care pierd sau distrug ambalaje din administrarea operativă a altei unități. Aceasta, în afară de plata valorii ambalajelor, care în cazul multor ambalaje se decontează odată cu marfa sub formă de garanție.

Nicolae PITICARU

Întreprinderea spirt, bere, amidon — Rădăuți

Circulația urbană

SISTEMATIZAREA circulației urbane trebuie să răspundă dinamic evoluției cerințelor economice și sociale ale funcționării orașului. Ca atare, ea trebuie să reflecte și preocuparea pentru reducerea consumului de energie, imperativ al dezvoltării noastre economice.

În condițiile creșterii parcului de autovehicule proprietate personală, traficul motorizat în Capitală tinde totuși să scadă relativ, mai ales în sezonul de toamnă-iarnă, datorită înțelegerii de către tot mai mulți posesori de autoturisme a necesității de a limita deplasările la strictul necesar. Iată de ce — excepție făcînd arterele de circulație intensă — restricțiile privind sensul unic ar trebui revizuite în funcție de valoarea reală a traficului (sînt — și nu numai în perimetrul central — străzi secundare cu sens unic, cu o frecvență medie de trecere mai mică de o mașină pe minut). S-ar evita astfel oculirile care măresc inutil consumul de carburanți, s-ar degaja parțial traseele mijloacelor de transport în comun. Urmărirea intensității circulației în orele de vîrf pe aceste străzi ar oferi Consiliului popular și Inspectoratului de miliție ale municipiului București date sugestive pentru o mai realistă amplasare a sensului unic și a restricțiilor de parcare.

Viorel PETRIGAN

București

Formular

ÎN TRE calea ferată și unitățile pentru producerea nutrețurilor combinate sînt diverse neînțelegeri. Acestea sînt furnizate,

în cazul nostru, de exploatarea liniei de garaj, adică de convenția intitulată „proces tehnologic”.

Conform acestei convenții, la introducerea vagoanelor pentru descărcare, împuterniciții celor două unități economice semnează într-un registru tip, completînd rubricile 9 și 10. La restituirea vagoanelor descărcate se completează rubricile 11 și 12. Loc rezervat pentru semnături este însă numai la rubrica 15. Normal ar fi ca în formularul respectiv să fie intercalată încă o rubrică de semnături după 9 și 10 deoarece sînt confirmate operații distanțate în timp și care angajează responsabilități diferite.

După părerea noastră este necesar ca la introducerea vagonului în întreprinderea primitoare să se înscrie toate operațiile, precum și la predarea acestuia către calea ferată. C.F.R.-ul refuză însă să facă această dublă înregistrare. Pentru aceasta propun modificarea formularului model X-751 pentru a se evita locațiile și imputațiile ce se înscriu în prezent la cei ce au în sarcină primirea și expedierea vagoanelor din liniile interne de garaj.

G. PONGRACZ

contabil șef la Întreprinderea pentru producerea nutrețurilor combinate Satu Mare

ECOURI

Realizarea planului

PROBLEMELE ridicate în articolul „R.E.” nr. 39 au în vedere îmbunătățirea activității desfășurate în bazinele carbonifere. În domeniul forței de muncă Ministerul Muncii acordă sprijinul pentru elaborarea programelor de asigurare, pregătire și perfecționare a forței de muncă și în realizarea acestora, în numărul și structura cerute de creșterea gradului de mecanizare a lucrărilor miniere, utilizînd cele mai adecvate forme de pregătire. În domeniul normării muncii, în perioada 1979-1980, specialiști din Ministerul Muncii și Ministerul Minelor, Petrolului și Geologiei au acordat sprijin unităților din bazinele carbonifere prin participarea la îmbunătățirea și elaborarea unor noi norme de muncă pentru lucrările specifice, cum sînt cele de vulcanizare a benzilor transportoare, de reparare a rozelor de ghidare a benzilor, a excavatoarelor, precum și pentru operațiile de excavare mecanizată în cariere. Au fost îmbunătățite, de asemenea, normativele pentru determinarea numărului de personal necesar deservirii excavatoarelor cu rotor și a benzilor transportoare, pe baza sarcinilor ce revin fiecăruia din membrii formațiilor de lucru.

Pentru unitățile miniere s-a elaborat și este în curs de definitivare normativul de personal pentru lucrările de întreținere mecano-energetică și a lucrărilor miniere, de transport, aeraj etc., lucrări care se execută în subteran și la suprafață. S-a acordat unităților miniere sprijin în organizarea aplicării noilor normative pentru constituirea formațiilor de lucru conduse de maștrii, normative elaborate pe baza sarcinilor prevăzute de Legea nr. 6/1977 privind rolul și atribuțiile maistrului în producție și a valorilor normative medii, aprobate pe ramuri ale economiei, prin Decretul nr. 335/1978.

Ana DRĂGAN

director în Ministerul Muncii

PENTRU realizarea sarcinii stabilite de conducerea partidului cu privire la creșterea ritmului construcției de locuințe în bazinele carbonifere Oltenia și Valea Jiului, Comitetul pentru Problemele Consiliilor Populare, Ministerul Construcțiilor Industriale și Ministerul Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții au întocmit un raport cuprinzător, conținînd măsurile ce trebuie luate de toți factorii care concurează la construcția acestor locuințe. Conform propunerilor din raport, ministerul nostru urmează să înființeze un grup de șantiere cu sediul în Tg. Jiu, în cadrul Trustului de construcții Industriale Craiova, care să îndeplinească funcția de antreprenor general pentru construcțiile de locuințe ce se vor realiza la Rovinari și Lupeni.

Potrivit indicațiilor primite, Ministerul Construcțiilor Industriale a trecut la organizarea activității de execuție a fundațiilor pentru primele blocuri. O dată cu aprobarea ansamblului de măsuri propuse se va trece la realizarea tuturor sarcinilor ce ne revin.

I. MILITARU

director general în Ministerul Construcțiilor Industriale

★

★

S-A ACORDAT o atenție deosebită prevederilor de dotare a sectorului extractiv cu utilaje miniere de mare capacitate, care să permită valorificarea maximală și economică a rezervelor de lignit din zăcămintele care se exploatează în cariere sau în subteran, precum și a hulei care poate și trebuie să contribuie în mai mare măsură la acoperirea necesarului de cărbune pentru cocs și semicocs. Ca urmare, în cariere lucrează în prezent 28 excavatoare cu rotor și cupe cu capacități de producție între 400 și 3 000 m³/oră, 14 instalații de haldare și 106 km de benzi magistrale de transport al cărbunelui și sterilului. De asemenea, exploatarea subterană de lignit din Oltenia dispune de 134 combine de înaintare și 75 complexe mecanizate.

Pentru anul 1981 prin plan se prevede dotarea în continuare cu 12 excavatoare și 4 instalații de haldare. Sînt prevăzute fonduri pentru achiziționarea unor modele de complexe mecanizate pentru exploatarea stratelor subțiri (1,6-2,5 m) și a stratelor groase (3,5-4,5 m) care urmează să fie asimilate de industria construcțiilor de mașini, conform programului de mecanizare și dotare a industriei extractive și care trebuie să asigure condiții pentru creșterea gradului de valorificare a rezervelor de cărbuni din acest bazin.

Considerăm că Ministerului Minelor, Petrolului și Geologiei și combinatei subordonate le revin sarcini deosebite pentru îmbunătățirea gradului de folosire a utilajelor din dotare, prin școlarizarea personalului, organizarea unor echipe de intervenție și întreținere, prin asigurarea pieselor de schimb necesare. Prin plan sînt asigurate forța de muncă și baza materială, dar sarcina urmăririi și desfășurării normale a aprovizionării și asigurării unor condiții organizatorice corespunzătoare revine ministerului de resort și combinatei miniere.

Emil MODORAN

director adjuncț în Comitetul de Stat al Planificării

Dezbateri „R. E.“: INFORMATICA — sarcini calitativ noi

ROLUL SISTEMELOR INFORMATICE ÎN CREȘTEREA EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII DE CONDUCERE

Evaluarea funcționalității și economicității

ÎN ANSAMBLUL metodelor, tehnicilor și mijloacelor moderne de conducere, un loc central îl ocupă sistemele informatice, ce asigură baza tehnică¹⁾ a conducerii științifice, furnizându-i personalului de conducere instrumentele moderne necesare pentru exercitarea principalelor sale atribuții — prevedere, organizare, coordonare, control etc. În anumite condiții tehnico-organizatorice date, pe un orizont de plan, obiectivul central urmărit de către personalul muncitor de conducere îl constituie economia de muncă socială, al cărei nivel este influențat direct de calitatea deciziilor și acțiunilor ce se întreprind de către decidenți, la diferite momente și niveluri organizatorice — care, la rândul său, este influențată de calitatea informațiilor și a metodelor de conducere și organizare utilizate. Dependența directă dintre aceste elemente ne conduce logic la concluzia că una din căile de ridicare a eficienței economice o constituie creșterea eficacității activității de conducere, printr-o creștere corespunzătoare a calității informațiilor — ce poate fi obținută numai în condițiile utilizării în procesele informaționale a tehnicii electronice de calcul.

O DATĂ cu creșterea în acest mod a calității informațiilor, sistemele informatice, prin înseși concepția, metodele și tehnicile cu care operează, facilitează perfecționarea sistemului de organizare și conducere — concepte, atribuții, responsabilități, metode și tehnici de conducere. Cu alte cuvinte, introducerea sistemelor informatice presupune nu numai a înlocui, pur și simplu, mijloacele de prelucrare a datelor, ci și a aduce în aceste concepte, metode, tehnici schimbări care constituie, de fapt, principalele elemente ce conduc la creșterea eficacității activității de conducere. În Expunerea la deschiderea colocviului privind problemele științei conducerii societății, tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniind importanța metodelor moderne de calcul, atrăgea atenția că „*ele pot da rezultate corespunzătoare numai dacă sunt integrate într-o concepție generală justă despre activitatea de conducere, bazată pe cunoașterea temeinică a legilor dezvoltării sociale, pe studierea aprofundată a realității*”. Indicația secretarului general al partidului privind integrarea sistemelor informatice într-o concepție globală a conducerii activității economico-sociale, coroborată cu obiectivul major al programului național de introducere a sistemelor de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor, obiectiv ce vizează modernizarea conducerii la toate nivelurile organizatorice ale economiei, impun utilizarea cu precădere în activitatea de conducere — previzională, operativă și postoperativă — a metodelor și tehnicilor oferite de știința conducerii, cibernetica economică, cerceta-

rea operațională, statistica matematică, teoria matematică a sistemelor etc.

MODELELE matematice și procedurale pentru optimizarea statică și dinamică a proceselor tehnico-economice, baza de date (ce furnizează la cerere informații privind structura produselor, lucrărilor și serviciilor, a tehnologiilor și resurselor, starea și evoluția proceselor operatorii la diferite momente), produsele-program și sistemul de calcul constituie principalele componente ale sistemului informatic, ce contribuie, alături de alți factori organizaționali, la creșterea eficacității activității de conducere, oferind personalului muncitor de conducere și de specialitate instrumentele necesare și suficiente fundamentării științifice a deciziilor și acțiunilor pe care le întreprinde pentru asigurarea unui echilibru optim între nivelul obiectivelor și cel al resurselor alocate, pentru controlul și reglarea operativă a proceselor operatorii, în vederea ridicării continue a nivelului calitativ și cantitativ al rezultatelor.

Pentru conducerea, funcționarea stabilă și dezvoltarea unităților economice, personalul muncitor de conducere și operatorii execută, la diferite niveluri organizatorice și momente, lucrări cu caracter informațional pentru: fundamentarea, elaborarea și defalcarea planului de producție și de asigurare a resurselor umane, materiale, energetice și financiare; programarea, pregătirea tehnico-organizatorică și lansarea lucrărilor specifice fiecărei categorii de activități; controlul și reglarea proceselor și activităților; evaluarea și raportarea rezultatelor — precum și alte lucrări curente, cu caracter tehnic, economic, social și administrativ. Volumul de muncă pe care personalul de conducere și de specialitate îl consumă pentru efectuarea acestor lucrări este de-

terminat de nivelul de organizare, mecanizare și automatizare al proceselor informaționale. Sistemele informatice în a căror structură funcțională predomină procesele informaționale automatizate, dar în care regăsim și procese informaționale manual-mecanizate — preluând spre execuție, în mod selectiv (în funcție de volumul datelor prelucrate, complexitatea algoritmilor de prelucrare, frecvența prelucrărilor etc.) cea mai mare parte din lucrările ce anterior se executau cu proceduri și mijloace manual-mecanizate — conduc în mod nemijlocit la creșterea productivității muncii în procesele informaționale, creind astfel condiții pentru, raționalizarea și utilizarea mai eficientă a personalului din aparatul tehnic, economic și administrativ. Totodată sistemele informatice, potrivit concepției lor funcționale, nivelului de organizare a datelor și proceselor de prelucrare, configurației și caracteristicilor tehnice ale echipamentelor, pot contribui la raționalizarea sistemului de evidență tehnico-operativ, contabil și statistic, precum și a fluxurilor informaționale. Aceasta, datorită utilizării unor suporturi purtători de informații de mare capacitate, accesului direct și rapid al tuturor utilizatorilor la fondul centralizat de date, folosirii unor echipamente de culegere și transmitere operativă a datelor.

IN CONCLUZIE, se poate afirma că efectele economice totale ce pot fi obținute prin introducerea și utilizarea sistemelor informatice în conducerea și funcționarea unităților economice sînt o rezultată a economiei de muncă socială, influențînd pozitiv nivelul rezultatelor economico-financiare ale unităților. Prima și cea mai importantă componentă a efectelor economice totale este formată din suma efectelor ce se obțin ca urmare a creșterii eficacității activității de conducere prin utilizarea metodelor și tehnicilor științifice de conducere și creșterea calității informațiilor, efecte ce influențează direct rezultatele economico-financiare ale unităților economice. Deoarece această categorie de efecte sînt evaluate de regulă prin metode indirecte, le regăsim în lucrările de specialitate sub denumirea de „efecte economice indirecte”. Cea de-a doua componentă este constituită din suma efectelor rezultate din raționalizarea sistemului de evidență și automatizarea proceselor informaționale, ce conduc în mod nemijlocit la reducerea cheltuielilor generale de funcționare a unităților economice. Deoarece aceste efecte economice pot fi calculate direct (ca diferență dintre cheltuielile de funcționare a sistemului informațional ce urmează a fi înlocuit și cele ale sistemului informatic), sînt cunoscute sub denumirea de „efecte economice directe”.

¹⁾ Înțelegem prin baza tehnică ansamblul mijloacelor și procedurilor pentru colectarea, prelucrarea, stocarea și transmiterea datelor și informațiilor, precum și al metodelor moderne de analiză, elaborare și control al deciziilor

Nivelul efectelor economice ce pot fi obținute ca urmare a introducerii și utilizării sistemelor informatice în conducerea și funcționarea unităților economice depinde de o serie de factori exogeni și endogeni sistemului. Din ansamblul acestor factori amintim: volumul, structura și complexitatea produselor, lucrărilor și serviciilor ce fac obiectivul unității economice; nivelul de organizare și dotare tehnică a activităților de bază și auxiliare din cadrul unității; natura și complexitatea relațiilor și legăturilor pe care le are unitatea ca sistem social-economic; conceptul și structura mecanismului de conducere și funcționare al unității; nivelul de pregătire teoretică și experiență practică ale personalului de conducere operativ — factori ce influențează direct structura funcțională a sistemului informatic, care la rândul ei determină cantitatea și calitatea resurselor informatice alocate și, implicit, volumul efectelor economice și cheltuielilor.

ORICE SISTEM informatic, sau componentă a sa, se caracterizează printr-un ansamblu coerent de caracteristici funcționale și constructive, ce îi conferă un anumit grad de utilitate și eficiență. În timp ce caracteristicile funcționale pun în evidență „capacitatea” sistemului de a da răspuns cerințelor informaționale reale necesare conducerii și funcționării unității economice în ansamblul său, caracteristicile constructive evidențiază capacitatea (efecte și consum de resurse informatice) proceselor sale informaționale. Nivelul caracteristicilor funcțional-constructive ale unui sistem informatic — deci și nivelul eficienței sale economice — este condiționat, după cum am văzut, de o gamă largă de factori organizaționali specifici unităților unde urmează să se introducă sistemul. Din această cauză, cel puțin în etapa actuală de dezvoltare a informaticii, nu este posibil de stabilit indicatori tehnico-economici standard, care să poată fi utilizați ca instrument de evaluare a nivelului tehnic și economic al sistemelor informatice ce se realizează pentru diverse unități economice. În acest context, apreciem că setul de indicatori pentru evaluarea funcționalității (1, 2) și economicității (3, 4, 5), pe care îi prezentăm în continuare, oferă elementele necesare și suficiente pentru evaluarea variantelor de realizare a unui sistem informatic și a componentelor sale funcționale:

1. COEFICIENTUL DE SATISFACTARE A CERINTELOR INFORMAȚIONALE. Una din principalele cerințe ale introducerii și utilizării sistemelor informatice în conducerea și funcționarea unităților economice o constituie satisfacerea integrală a cerințelor informaționale, obiectiv ce condiționează în modul cel mai direct eficiența acestor sisteme. Cu ajutorul acestui indicator se poate estima în ce măsură o anumită variantă de realizare a unui sistem informatic satisface cerințele informaționale ale personalului de conducere și operatoriu. El se definește ca raport între cantitatea de informație proiectată a fi furnizată de către

sistemul informatic și cantitatea de informație a cerințelor informaționale și exprimă, de fapt, gradul de utilitate a lucrărilor cu caracter informațional ce urmează a fi realizate de către componentele funcționale ale sistemului informatic.

2. COEFICIENTUL TIMPULUI DE RĂSPUNS. Funcționarea stabilă a unității economice este condiționată și de operativitatea deciziilor și acțiunilor pe care le întreprinde personalul de conducere și operatoriu în timpul desfășurării proceselor operatorii tehnice, de producție, economice și sociale — frecvența acestor decizii și acțiuni trebuind să fie în concordanță cu perioadele de reglare a proceselor operatorii. Cunoașterea stării sistemelor conduse și, pe baza ei, reglarea comportamentului acestora, în vederea realizării obiectivelor de plan în condiții de eficiență maximă, se realizează în principal prin intermediul informațiilor conținute în lucrările cu caracter informațional rezultate din procesele informaționale. Rezultă deci că frecvența de reglare a unui sistem condus impune o anumită frecvență a deciziilor și acțiunilor sistemului său de conducere și, implicit, a lucrărilor cu caracter informațional. Ca atare, coeficientul timpului de răspuns, ca raport între timpul de răspuns al sistemului informatic și timpul de reglare admis al proceselor operatorii de bază, va fi utilizat pentru evaluarea variantelor de realizare a componentelor sistemului, din punctul de vedere al nivelului de operativitate al execuției lucrărilor cu caracter informațional.

3. COEFICIENTUL EFICIENȚEI ECONOMICE. ca raport între efectele economice potențiale anuale și valoarea resurselor informatice proiectate pentru funcționarea sistemului infor-

matic și a componentelor sale, constituie principalul indicator de fundamentare tehnico-economică a variantelor de realizare a sistemului și a componentelor lui, deoarece, după părerea noastră, exprimă cel mai sintetic **economicitatea concepției și soluțiilor tehnice proiectate** (structură, metode, proceduri și mijloace) și, implicit, **rentabilitatea costurilor de funcționare.**

4. COEFICIENTUL DURATEI DE RECUPERARE, ca raport între valoarea resurselor informatice proiectate pentru funcționarea sistemului informatic și a componentelor sale și efectele economice potențiale totale pe durata de viață a sistemului, constituie unul din indicatorii complementari de fundamentare tehnico-economică a variantelor de realizare a sistemului, din punctul de vedere al posibilităților de **perfectionare continuă a sistemului, în concordanță cu ciclul de dezvoltare a resurselor informatice.**

5. COEFICIENTUL ECONOMIEI DE PERSONAL, ca raport între economia potențială de timp de muncă al personalului muncitor de conducere și specialitate din organismele funcționale (servicii, birouri, secții, ateliere etc.), — obținabilă prin introducerea sistemului informatic — și timpul de muncă proiectat pentru funcționarea sa, constituie cel de-al doilea indicator complementar pentru evaluarea variantelor de realizare a sistemului, din punctul de vedere al **economiei directe de personal** (utilizarea mai eficientă a personalului de specialitate tehnico-economic și reducerea personalului administrativ-funcționăresc), consecință firească a creșterii productivității muncii în procesele informaționale.

Valerie MARINESCU

criterii și condiții de calitate

FOLOSIREA CALCULATORULUI electronic în economie, respectiv în conducerea unităților economice și sociale, reprezintă cea mai largă utilizare a acestuia în societatea industrială modernă.

Pentru a putea identifica criteriile și condițiile de calitate în conducerea asistată de calculatorul electronic la nivel microeconomic și microsocioal în deceniul calității și al eficienței, pe care îl va inaugura anul 1981, am încercat un diagnostic de calitate al stadiului actual în care ea se află în țara noastră. Au ieșit astfel în evidență neajunsurile conceptelor și activităților pe care se pune accentul în prezent, iar de aici, utilizând metoda comparației, au rezultat unele direcții în care considerăm că este necesar să se deplaseze accentul în viitor, pentru a asigura astfel realizarea (și posibilitatea de măsurare) a noii calități în domeniul informaticii și conducerii, la nivel microeconomic și microsocioal.

Ideile fundamentale care definesc aceste direcții în care considerăm că trebuie să acționeze cei implicați în conceperea și realizarea sistemelor de conducere a proceselor economice și/sau tehnologice din unitățile economice și sociale, în condițiile introducerii sistemelor informatice, conturează posibilitatea și necesitatea de a face saltul calitativ de la obiectivul „sistem informatic pentru conducere”, la obiectivul „sistem de conducere asistat de calculator”.

MOTIVELE actualei insatisfacții, destul de marcată și de răspândită, în legătură cu eficiența obținută în utilizarea tehnicii de calcul își au originea în faptul că s-a considerat informatica mai mult ca un exercițiu pentru informatician. Or, trebuie înțeles (și acționat în consecință) că **informatica este destinată să servească utilizatorului, ajutându-l să-și îndeplinească mai bine și mai exact îndatoriri-**

le, să-și atingă mai repede și în condiții mai bune obiectivele.

Până în prezent s-a putut constata, în căile de abordare a aplicării informaticii în economie, mai degrabă o perspectivă îngustă; deseori preocuparea de descompunere a problemelor, de diviziune a efortului, în condițiile unei lipse de claritate în comunicare, a dus la pierderea viziunii întregului. Este ab-

solut necesar ca în viitor problema să fie abordată într-o **viziune totalizatoare**, care să integreze eforturile, să ia în considerare un orizont larg și o perspectivă îndepărtată, făcând apel la **tehnologia sistemelor**.

Din diagnosticul făcut s-a desprins faptul că s-a dat o atenție prioritară mijloacelor de realizare, soluțiilor de hard-și software. Noua calitate cere însă să fie vizate în primul rind scopurile sistemului, **obiectivele** sub formă de rezultate așteptate, pornindu-se de la **adevăratele probleme** care reclamă rezolvare, căutându-se **înțelegerea** acestora — și nu fabricându-se argumente pentru justificarea soluțiilor privind tehnicile preconizate, înainte de a defini problemele și a fixa obiectivele.

Într-un cuvânt, accentul trebuie să se deplaseze de pe preocuparea de dezvoltare și perfecționare a tehnicilor informatice, pe necesitatea de a **da răspunsuri valabile, fezabile și realiste** la adevăratele probleme cu care se confruntă sistemele din economie.

Analiza sistemelor trebuie să reprezinte altceva decât o culegere de date și luarea în considerare, fără mult discernământ critic, a unor impresii și/sau opinii ale utilizatorilor; se cere ca ea să constituie o adevărată **cercetare și interpretare obiectivă și responsabilă a faptelor**, prin punerea de întrebări deranjante, dar la obiect.

ÎN TRATAREA problemei nu mai poate oferi satisfacție amatorismul, cît de meritoriu ar fi el. Complexitatea situațiilor și problemele potențiale ce pot fi declanșate reclamă o **înaltă profesionalitate** din partea specialiștilor implicați și o continuă perfecționare. Astfel, abordarea din trecut nu permitea cunoașterea deficiențelor de conducere și organizare din unitățile social-economice unde se dorea să se treacă la utilizarea calculatorului electronic; se lua în considerare în primul rind informația, manifestându-se interes mai cu seamă în ce privește activitățile desfășurate. Pentru a mări eficiența conducerii apare imperativă răsturnarea opticii, de fapt aducerea ei în parametri firești sub raport logic, urmărindu-se sesizarea **punctelor critice**, identificarea și analizarea **cauzelor** aferente, considerarea în primul rind a **deciziei** ce poate fi luată pe baza informației, acordînd interesul prioritar **rezultatului** care s-ar putea obține.

În ceea ce privește oamenii implicați în introducerea noilor sisteme de conducere informatice, locul specialiștilor cu un profil unic și limitat de informatician-executant, care știu **cum** trebuie făcut, dar nu se întrebă și **de ce**, trebuie luat de o **echipă multidisciplinară**, care să lucreze gîndind interdis-

ciplinar la finalitatea acțiunii. Din componența acestei echipe nu trebuie să lipsească — pe lângă informaticieni — cadrele de conducere ale utilizatorului, analiști consultanți în conducere și informatică, specialiști de înaltă calificare și cu experiență în diversele domenii implicate.

Un neajuns comun multora dintre actualele sisteme informatice pentru conducere este acela că generarea și tratarea informațiilor se fac adeseori pe baza unor ipoteze convenabile; se eludează astfel identificarea **informațiilor cu adevărat necesare**, ca „**materie primă**” a **deciziilor** implicate în sistem, care să permită aplicarea eficientă a acestora, ținîndu-se seama de interdependențele care apar totdeauna între decizii în cadrul sistemului decizional vizat. De asemenea, încă frecvent se are în vedere în principal fluxul informațiilor, în loc să se determine în prealabil **funcția** acestora. De aici informații inutile de multe, adesea nesistemice, ceea ce duce în multe cazuri la exces de informații nesemnificative, la redundanță. Se simte nevoia, pentru etapa în care intrăm, ca accentul să fie pus pe **pertinența, concizia, corectitudinea și precizia informațiilor**, care trebuie să fie **disponibile la timp**, evaluîndu-se și filtrîndu-se informațiile inutile, realizîndu-se condensarea de informații **utile**.

COORDONAREA și conceperea sistemelor informatice este asigurată, în practica curentă, de către programator, care fatal este întors cu fața la calculator, căutînd să adapteze problema la tehnica de calcul de care dispune. Pentru a realiza calitatea dorită a rezultatelor obținute (și nu numai a activității desfășurate), figura centrală — „**primus inter pares**” — în echipă trebuie să fie **analistul consultant în conducere și informatică**, întors cu fața către sistemul utilizatorului și, evident, ținînd seama de posibilitățile calculatorului. În acest fel se va realiza organic legătura cu adevăratele nevoi ale sistemului, se va asigura reușita tranziției de la situația existentă la funcționarea în viitor a sistemului, folosind din ce în ce mai mult mijloace automatizate.

În aceste condiții, verificarea finală a soluției nu va putea fi apreciată decât printr-o **implementare reușită a noului sistem** (în timp ce, în trecut și încă în prezent, ne mulțumim numai cu verificarea programelor și a rezultatelor lor). Totodată, ținînd seama de importanța factorului om, se impune să se acorde atenția cuvenită efectului noului sistem asupra individului sau asupra colectivității implicate.

Mergînd mai departe cu comparația între situația existentă și cea dorită, re-

marcăm că, pe cînd vechiul sistem efectua operații simple de adunare, scădere, listare, calcul de procente, rezolvînd astfel probleme situate sub performanțele „**intelectuale**” ale calculatorului, noul sistem trebuie să aibă rolul primordial de catalizator de bune decizii. În acest sens, nu mai putem implica exclusiv **hardware-ul** și **software-ul**, ci trebuie să le asociem și **orgware-ul** — respectiv **workware-ul**, adică organizarea și funcționarea sistemului, de asemenea **finware-ul** cu semnificația de folosire a modelării și mai cu seamă **manware-ul**, care ne amintește că sistemele informatice sînt create de către oameni pentru oameni.

SISTEMELOR informaționale — și cu atît mai mult sistemelor informatice, cu posibilitățile pe care le oferă — li se cere să definească cu prioritate, nu atît nevoile conducerii tactice și operaționale, ci **nevoile conducerii strategice**, domeniu în care deciziile au cea mai mare anvergură, necesitînd deci o fundamentare complexă.

Pe bună dreptate, un cunoscut informatician considera că eșecurile înregistrate în unele cazuri în utilizarea informaticii trebuie puse, în principal, pe seama unei concepții care „**automatizează dezordinea**”, tratîndu-se informația fără a studia și rezolva ce se întîmplă în amonte, respectiv în aval de calculatorul electronic. Punctul central în viitor va trebui să-l constituie nu tratarea informației, ci **perfecționarea prealabilă a sistemului decizional-informațional**, printr-o gîndire interdisciplinară, prin apelul insistent la raționament logic, prin rezolvarea problemelor cu realism și bun simț, într-un cuvînt prin **perfecționarea în prealabil a sistemului de conducere** existent la nivel microeconomic și microsocioal în țara noastră. Este ceea ce preconizează noul mecanic economic, autogestiuinea și autoconducerea muncitorească; acestea creează condițiile de calitate pentru **un sistem informațional-informatic considerat ca inclus în sistemul decizional, la rîndul lui înglobat în sistemul operațional**.

În fine, pentru a crea ambianța necesară, mediul favorabil acestui salt calitativ, este necesar să se continue **instruirea și perfecționarea oamenilor implicați în sistem**, care să determine schimbări nu numai în **cunoștințele** acestora, dar și în **atitudinea, în mentalitatea** lor, respectiv în ceea ce simt și ceea ce gîndesc legat de ceea ce știu, dar mai cu seamă în **comportamentul** lor, în felul cum acționează corespunzător cu ceea ce știu, cu ceea ce simt și cu ceea ce gîndesc.

Adrian POPESCU

Conceptul de raționalitate în utilizarea resurselor de forță de muncă (II)

Problema proporțiilor în folosirea forței de muncă

ÎN SISTEMUL diviziunii sociale a muncii, fiecare gen de activitate are o determinare obiectivă, răspunzând unei anumite necesități sociale. Partidul și statul socialist, ca factori de decizie la nivelul țării, stabilesc, aprioric, proporțiile privind repartizarea resurselor de forță de muncă pe ramuri, subramuri, ale economiei naționale și în profil teritorial. Hotărâtoare, în acest proces este nevoia socială, ce se modifică, în timp, îndeosebi sub influența progresului științifico-tehnic. Tendințele ce se manifestă în structura pe ramuri a populației ocupate reies din datele tabelului.

parte însemnată a populației ocupate — 81% în Etiopia, 89% în Mali, 76% în Zair, 73% în India, 68% în Mozambic, 61% în Angola, 42% în Brazilia, 35% în Algeria. Evident, deși serviciile îndeplinesc un rol important în economia unei țări, ele fiind, atât rezultat cât și condiție a progresului, modernizarea structurii economiei și, implicit, a populației ocupate nu presupune în nici un caz copierea unor situații determinate de anumite condiții specifice.

Există o strânsă legătură între sistemul proporțiilor economiei naționale și procesele structurale în ocuparea resurselor de muncă; modificările în structura pe ramuri și subramuri a economiei naționale, în condițiile apariției unor necesități noi de bunuri și servicii, ale extinderii sau restringerii altora etc, reclamă schimbări și în re-

ramuri economice se află în strînsă legătură cu legea economiei de timp care, în esență, exprimă necesitatea obiectivă ca, pe măsura progresului, consumul de timp de muncă pe unitatea de efect util să se micșoreze.

Accentuarea laturii intensive a dezvoltării în actuala etapă sporește deosebit de mult importanța creșterii productivității muncii pentru utilizarea cât mai rațională a forței de muncă. Pe de o parte, nerealizarea de către unele unități și ramuri de producție a nivelului planificat al productivității muncii explică în mod real lipsa aparentă de cadre, întilnită uneori, iar pe de altă parte, sporirea mai rapidă a productivității muncii oferă baza obiectivă a micșorării necesarului de forță de muncă în unele ramuri, și posibilitatea creării unor disponibilități de forță de muncă utilizabile în alte sectoare.

Populația ocupată, pe ramuri, ale economiei naționale

Ramuri ale economiei	1950	1960	1965	1970	1978	1980
Populația ocupată, total	100	100	100	100	100	100
Industrie	12,0	15,1	19,2	23,0	33,5	48,0
Construcții	2,2	4,9	6,3	7,8	9,0	
Agricultură	74,1	65,4	56,5	49,1	32,5	28,0
Silvicultură	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	
Sfera serviciilor*)	11,5	14,4	17,8	19,9	24,7	24,0

*) Transporturi și telecomunicații, circulația mărfurilor, gospodăria comunală și alte prestări de servicii neproductive, învățământ, cultură și artă, știință și servicii științifice, ocrotirea sănătății, asistență socială și cultură, fizică, administrație, alte ramuri

Rezultă că în condițiile industrializării, ale promovării tehnicii și științei avansate, are loc creșterea ponderii populației ocupate în industrie și în celelalte ramuri neagricole (mai puțin administrația). De remarcă, pentru întâia oară în istoria țării noastre, în cursul cincinalului 1976—1980, industria a avut o pondere mai mare față de agricultură în totalul populației ocupate. De asemenea, și în economia noastră se extind și se diversifică serviciile, ca urmare a dezvoltării învățământului de toate gradele, ocrotirii sănătății, cercetării științifice, a sporirii nevoii de cultură și artă, a interesului pentru informare, documentare, cunoaștere etc. În țările cu grad înalt de dezvoltare economică, însă, serviciile dețin o mare pondere în totalul populației ocupate.¹⁾ Astfel, în anul 1977, ponderea populației ocupate în agricultură, industrie și servicii, în ordine, a fost: 30%, 33% și 64% în S.U.A.; 6%, 30% și 64% în Canada; 11%, 41% și 48% în Austria; 5%, 37% și 58% în Suedia; 10%, 41% și 49% în Franța; 4%, 43% și 53% în Belgia; 14%, 37% și 49% în Japonia etc. Dimpotrivă, în țările slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare, în agricultură activează majoritatea covârșitoare sau o

partizarea forței de muncă. În țara noastră, ca urmare a politicii P.C.R. de dezvoltare complexă, multilaterală a economiei, s-a îmbunătățit radical structura acesteia. Așa, de exemplu, în configurația producției industriale au apărut o multitudine de subramuri inexistente în trecut, din care cităm: producția de utilaje tehnologice de înaltă complexitate, mașini-unelte grele și mașini-agregat, tractoare, autoturisme, aeronave, turboreactoare și motoare de aviație, calculatoare electronice de mare capacitate, componente electronice de performanță, aparatură modernă de radiocomunicații, nave maritime și utilaj de transport de mare capacitate, utilaj petrolier, instalații de foraj marin, televizoare etc., s-a extins gama produselor industriei bunurilor de consum individual, ca și foarte multe altele. Toate acestea au determinat și modificări în ocuparea forței de muncă. Dar subliniem că trebuie să existe aici și o relație inversă: orientarea în anumite direcții a dezvoltării ramurilor și subramurilor economiei, trebuie să fie precedată de restructurări adecvate în pregătirea cadrelor.

Formarea proporțiilor în utilizarea forței de muncă este, desigur, subordonată scopului producției sociale, după cum mișcarea resurselor de muncă, structurarea lor pe ramuri și sub-

Prioritate orientării în activități productive

DIN PUNCT DE VEDERE al eficienței, este rațională ocuparea forței de muncă, înainte de toate, în activități producătoare de bunuri materiale, creatoare de venit național, ca bază reală a progresului economico-social.

Creșterea producției de bunuri materiale și îndeplinirea la timp a sarcinilor de plan, precum și eliminarea unor deficiențe privind asigurarea forței de muncă obligă la noi perfecționări în organizarea producției și a muncii, care să ducă la o restructurare a personalului existent, și la o anumită redistribuire a lui, în sensul reducerii la strictul necesar a celui auxiliar și a celui neproductiv și trecerea unei părți a acestuia în activități producătoare de bunuri materiale. În prezent în cadrul unor sectoare productive, aproximativ 20—25% din totalul personalului lucrează în servicii auxiliare și nu în producția de bază. Conform prevederilor, în anul ce urmează, numărul personalului neproductiv se va reduce în medie cu 30%, iar în unele ramuri — cu pînă la 45—50%. Rezolvarea problemei privind acoperirea necesarului de forță de muncă în industrie, în domeniul construcțiilor etc. se realizează astfel, și printr-o mai judicioasă distribuție și folosire a celor deja ocupați în diferite sectoare. Trecerea din activități neproductive în cele producătoare de bunuri materiale necesită, desigur, recalificarea lucrătorilor respectivi. Credem totuși, că odată cu aceasta și pentru a se obține rezultatele economice scontate se impune o mai bună delimitare și o mai precisă definire a noțiunilor de auxiliar și neproductiv,

¹⁾ Sursa: Raport sur le développement dans le monde 1979. Banque Mondiale, Washington, 1979, p. 146—147; 176—177

ținând seama de specificul întreprinderilor, de la caz la caz.

O confirmare a priorității ce se acordă activității productive și utilizării cit mai raționale a personalului muncitor existent în unitățile producției materiale, o constituie și trecerea, pe baza măsurilor stabilite de către partid, la ocuparea în producție o zi pe săptămână a funcționarilor, inclusiv a inginerilor, proiectanților etc. O asemenea acțiune se cere a fi precedată de un susținut efort organizatoric care să permită cunoașterea și desfășurarea unor activități, altele decât profilul realizat prin pregătirea școlară anterioară. Prezența, și aici, a criteriului de eficiență a muncii se concretizează în următoarele: a) realizarea unui efect de ordin social, mai de perspectivă, în sensul că se va ajunge cu timpul, la obținerea unei noi calificări, sporind capacitatea de racordare rapidă la dinamica nevoii sociale, proces care, de altfel, se manifestă la scară mondială; b) pentru cei care au deja o specialitate tehnică, va avea loc reînnoirea sau reîmprospătarea unor cunoștințe și, deci, înlăturarea situației de îndepărtare a lor de activități pentru care, de fapt, au fost pregătiți în sistemul lor formativ; c) rezolvarea la timp a unor necesități ale producției din fiecare întreprindere și centrală, nu prin recurgerea la încadrarea de noi lucrători, ci printr-o mai rațională utilizare a personalului muncitor.

Utilizarea rațională a forței de muncă, evident, nu se limitează la restructurări în favoarea sectoarelor productive. Criteriul economiei de timp, al eficienței economice cit mai înalte, obligă la perfecționări în utilizarea forței de muncă chiar în interiorul ramurilor producției materiale. Accelerarea procesului de restructurare a industriei prin creșterea priorității a ramurilor de prelucrare avansată, realizarea de produse de înaltă tehnicitate și mici consumatoare de energie și materii prime antrenează după sine și mutații în structura forței de muncă și sporirea gradului de valorificare a acesteia.

Este de menționat, mai întâi, că orientarea dată de Congresul al XII-lea privind creșterea gradului de asigurare din resurse interne a necesarului de materii prime, combustibil și energie influențează modul de utilizare a forței de muncă industriale; este de înțeles spre exemplu, că alocarea unor fonduri sporite pentru cercetări geologice, valorificarea cărbunilor în producția de energie electrică și termică și a potențialului hidroenergetic, introducerea în circuitul economic a unor noi surse de energie (solară, eoliană, biogaz, biomasă) vor însemna, totodată, și modificări corespunzătoare ale proporțiilor în utilizarea resurselor de muncă.

Un mare rol în creșterea eficienței utilizării forței de muncă industriale va avea dezvoltarea, în continuare, în ritmuri rapide a construcției de mașini, iar în cadrul acesteia, a electronicii, electrotehnicii, producției de mașini-unelte, mecanicii fine, extinderea producției utilajelor tehnologice cu grad înalt de automatizare, precum și a unor subramuri ale industriei chimice, deoarece odată cu ridicarea complexității muncii ea dobândește

capacitatea de a crea valori superioare. Și în domeniul agriculturii, necesitatea concentrării eforturilor, în primul rând, în activitățile productive, se impune cu toată forța. Folosirea completă a resurselor de muncă necesită, pe lângă atenuarea caracterului sezonier al unor activități, asigurarea unui grad înalt de ocupare a lucrătorilor agricoli. În agricultură, mai mult decât în alte ramuri, factorul timp are o semnificație deosebită; aici nu are nici o valabilitate intensificarea efortului la sfârșitul trimestrului sau al anului. În schimb, aici se impune concentrarea maximă a eforturilor în perioadele optime pentru efectuarea diferitelor lucrări. De asemenea, o importanță deosebită dobândește și pentru lucrătorii din agricultură policalificarea, care, permițând trecerea rapidă de la efectuarea unui tip de lucrări la altul, asigură o utilizare rațională a forței de muncă existente.

Ținem să menționăm că un rol de mare importanță în stimularea creșterii eficienței economice în utilizarea rațională a potențialului material și uman revine economiștilor. În mare măsură, de capacitatea și exigența acestora depinde promovarea în practică, a spiritului de bună gospodărire a resurselor, de administrare a avutului obștesc, aplicarea noului mecanism economico-financiar, a autogestivității, asigurarea locului cuvenit bugetului de venituri și cheltuieli la toate verigile structurii organizatorice a economiei etc. Atunci când secretarul general al partidului nostru spunea că, în activitatea economică de gospodărire rațională, șeful contabil trebuie să aibă „drept de veto”, îndemna la răspundere sporită, la exercitarea competențelor din partea cadrelor economice în a veghea cu strictețe la respectarea legilor țării. În acest context, însușirea cunoștințelor economice apare ca o necesitate pentru toate categoriile de lucrători, de această depinzând capacitatea de a gândi și acționa economic, pe toate treptele fluxului activității.

Concordanță calitativă între nivelul calificării și al tehnicii

VALORIFICAREA cu randament maxim a potențialului de muncă existent, atât pe ansamblul economiei, cit și la nivelul unităților este condiționată și de asigurarea concordanței între gradul de calificare a lucrătorilor și nivelul tehnic al mijloacelor de producție. Aceasta asigură în mare măsură folosirea intensivă a mașinilor, utilajelor și instalațiilor, reducerea consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil și energie, și sporirea rentabilității. Asigurarea forței de muncă necesare la nivelul cerințelor constituie astăzi una din condițiile esențiale de care depinde rezolvarea uneia din marile probleme ale mersului rapid înaintea economiei și anume executarea la timp a investițiilor și punerea în funcțiune la nivelul parametrilor proiectați a capacităților de producție constituite. Totodată, concordanța menționată stimulează însăși capacitatea de creație, spiritul novator al oamenilor care, în dialectica sa duce la ridicarea pe un plan superior atât a lucrătorilor însăși, cit și a tehnicii de producție. Dimpotrivă, atunci când gradul de pregătire al forței de muncă este sub nivelul teh-

nicii cu care sînt dotate locurile de muncă, se ajunge la incompleta folosire a fondurilor fixe, la întârzieri în extinderea mecanizării și automatizării proceselor de muncă, atât în producția nemijlocită de bunuri materiale, cit și în activitatea de evidență, de măsurare a cheltuielilor și rezultatelor și de gospodărire a resurselor, ca și în dotarea laboratoarelor, a deservirii moderne a populației în domeniul comerțului etc. În cazul în care nivelul tehnicii este inferior gradului de pregătire a lucrătorilor se ajunge la folosirea necorespunzătoare a forței de muncă. Rezolvarea unor asemenea neconcordanțe impune preocupare pentru încadrarea judecioasă a lucrătorilor, încît fiecare să fie pus să facă numai ceea ce știe bine; desigur, atunci cînd ceea ce el știe să facă nu se mai cere și ceea ce se cere acum, el nu cunoaște, nu poate exista decît o singură cale — recalificarea. Totodată, este necesară accentuarea efortului în vederea introducerii tehnicii moderne. Și într-un caz și în celălalt, neconcordanța respectivă înseamnă pierdere pentru societate, subutilizarea factorilor fundamentali ai producției — oamenii și tehnica. Iată de ce, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea sa la Plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 octombrie a.c., „O atenție deosebită se impune să acordăm în continuare unei mai bune organizări a producției, a muncii, introducerii mecanizării, automatizării proceselor de producție, creșterii — pe această bază — a productivității muncii”. În acest proces, de cea mai mare însemnătate este perfecționarea forței de muncă, procesul de înnoire sistematică a cunoștințelor, proces de care depinde promovarea la timp a noului, adaptarea rapidă a lucrătorilor atât la nivelul tehnicii, cit și la cerințele privind producerea de noi bunuri materiale și servicii.

Capacitatea lucrătorilor de a fructifica munca lor, de a judeca și de a emite idei valoroase care să împingă înainte producția socială, depinde nu numai de îmbogățirea cunoștințelor profesionale ci și de ridicarea nivelului conștiinței lor. Aceasta le sporește inițiativa și puterea lor de acțiune, le amplifică răspunderea cu care privesc atât propriile atribuții cit și munca altora. Ridicarea nivelului conștiinței are o expresie reală și dinamică în activitatea practică, fiind o premisă esențială a responsabilității în muncă, a întăririi ordinii și disciplinei. De aceea, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 octombrie a.c., „Cu cit vom ridica nivelul de conștiință, cu cit oamenii vor înțelege și vor acționa mai conștient, cu atît își vor îndeplini, în toate domeniile și în toate împrejurările, rolul și sarcinile pe care le au”.

Responsabilitatea oamenilor muncii, în calitatea lor de proprietari socialiști, producători și beneficiari, nu se limitează la exercitarea funcțiilor de muncă ce definesc, fiecăruia, profilul profesional, ci presupune și contribuția lor la perfecționarea organizării și conducerii activității, la aplicarea noului mecanism economico-financiar la conducerea întreprinderilor și a societății. Iar cadrul organizatoric larg al democrației socialiste din țara noastră, oferă posibilitatea reală a valorificării potențialului de gândire colectivă în interesul general al progresului.

Constantin ENACHE

Noțiunile de „organizare“ și „conducere“ în viziune sistemică

PENTRU CINCINALUL următor Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R. prevăd o creștere mai accentuată a productivității muncii în principal printr-o organizare și o conducere superioară a producției și a muncii, prin promovarea tehnicii și tehnologiilor moderne, a mecanizării, automatizării și cibernetizării proceselor economice și tehnologice.

În acest context ne propunem să analizăm conceptele de „organizare“, și „conducere“ din punct de vedere al **cibernetizării** — și în consecință să le redefinim în viziune sistemică. După cum este cunoscut, conceptul de sistem semnifică în esență un ansamblu de elemente intercorelate funcțional în vederea realizării în comun a unui obiectiv. În reprezentarea realității acest concept scoate în evidență cu precădere interacțiunea, corelarea, relațiile dintre elementele unui întreg, într-un cuvânt **organizarea** lui.

Prin urmare, în concepție sistemică, prin **organizare** putem înțelege **totalitatea acțiunilor ce concurează la crearea unui sistem**. În sens mai larg, în pofida tendințelor entropice, dezorganizatoare ale mediului, organizarea realizează în sinul acestuia „oaze“ ordonate de transformări cu țel bine conturat. Crearea unui sistem nu înseamnă însă înlăturarea totală și definitivă a dezordinii în sectorul respectiv al mediului, ci numai reducerea ei într-o măsură mai mică sau mai mare.

Împotriva tendințelor dezorganizatoare, a agenților perturbatori de orice fel, cele mai evolute sisteme — sistemele biologice — se apără continuând să se **autoorganizeze** și să se **autoregleze** permanent, adică **adaptându-se**. În antagonismul dintre tendințele de

dezorganizare și cele de autoorganizare-autoreglare din interiorul oricărui sistem cibernetic evoluat recunoaștem manifestarea clară a „luptei contrariilor“ din filozofia materialist-dialectică.

Putem afirma totodată că sistemele ciberneticе evolute se **autoconduc**. Care este atunci, în concepție sistemică-cibernetică, relația dintre conceptul de „organizare“ și conceptul de „conducere“ ?

Definiția adoptată mai sus pentru conceptul de organizare sugerează că procesul organizator nu poate fi integrat în procesul de conducere deoarece organizarea unui sistem se desfășoară de regulă anterior conducerii lui și deci în afara domeniului de preocupări specifice acesteia din urmă. Această ipoteză este întru totul adevărată numai la sistemele ciberneticе tehnice (mașină-regulator, mașină-calculator). La sistemele biologice și la sistemele cu participare umană, în general la sistemele cu **autoorganizare**, ipoteza de mai sus nu mai este decât parțial adevărată deoarece în acest caz una dintre funcțiunile subsistemului conducător (regulatorului) este de a executa „din mers“ unele corecții și îmbunătățiri în organizarea sistemului, adică acțiuni care aduc modificări sau adăogiri la însăși structura inițială a sistemului, în propriul mod de funcționare. Deși prin această „finisare“ continuă a organizării inițiale, într-un timp mai îndelungat, regulatorul sistemelor cu autoorganizare poate să modifice pînă la urmă în totalitate, să **recreeze**, sistemul, să-l înlocuiască practic cu unul nou, pentru a evita unele confuzii vom adopta în continuare termenul de „organizare“ nu-

mai cu sensul de **realizare** (creare) a sistemului și cu desfășurare **anterioară** intrării acestuia în funcțiune, iar termenul de „autoorganizare“ cu sensul de **autoperfecționare** a sistemului în **cursul activității sale**.

Plecînd de la aceste clarificări de sens precum și de la proprietatea generală de ierarhizare a sistemelor, deducem că **organizarea** (crearea unui sistem) se desfășoară în cadrul funcției de autoorganizare a sistemului de nivel imediat superior, (deci este inițiată și realizată din afară), pe cînd **autoorganizarea** este inițiată și realizată din interior, cu mijloacele și resursele sistemului.

În ultimele decenii, în parte și datorită valențelor noi pe care i le-a atribuit cibernetica, sfera de preocupări a științei organizării se delimitează tot mai clar, iar rolul ei determinant în asigurarea unei conduceri științifice, eficiente iese tot mai mult în evidență. **Organizarea sistemică este astăzi o condiție fundamentală a unei conduceri optime**.

În concepție sistemică, definiția conducerii poate fi formulată la fel de concis ca și definiția organizării. Astfel, dacă prin **organizare** înțelegem **crearea sistemului**, prin **conducere** înțelegem **dirijarea și reglarea sistemului**. Cu alte cuvinte, dacă organizarea rezolvă **statica** sistemului, conducerea este chemată să rezolve **dinamica** lui. **Conducerea nu se poate achita în condiții optime de această sarcină fundamentală decît dacă procesul respectiv este reglabil, adică dacă a fost organizat în prealabil ca sistem cibernetic**. Această idee exprimă legătura indisolubilă dintre conducere și organizare și stă la baza metodei conducerii „prin

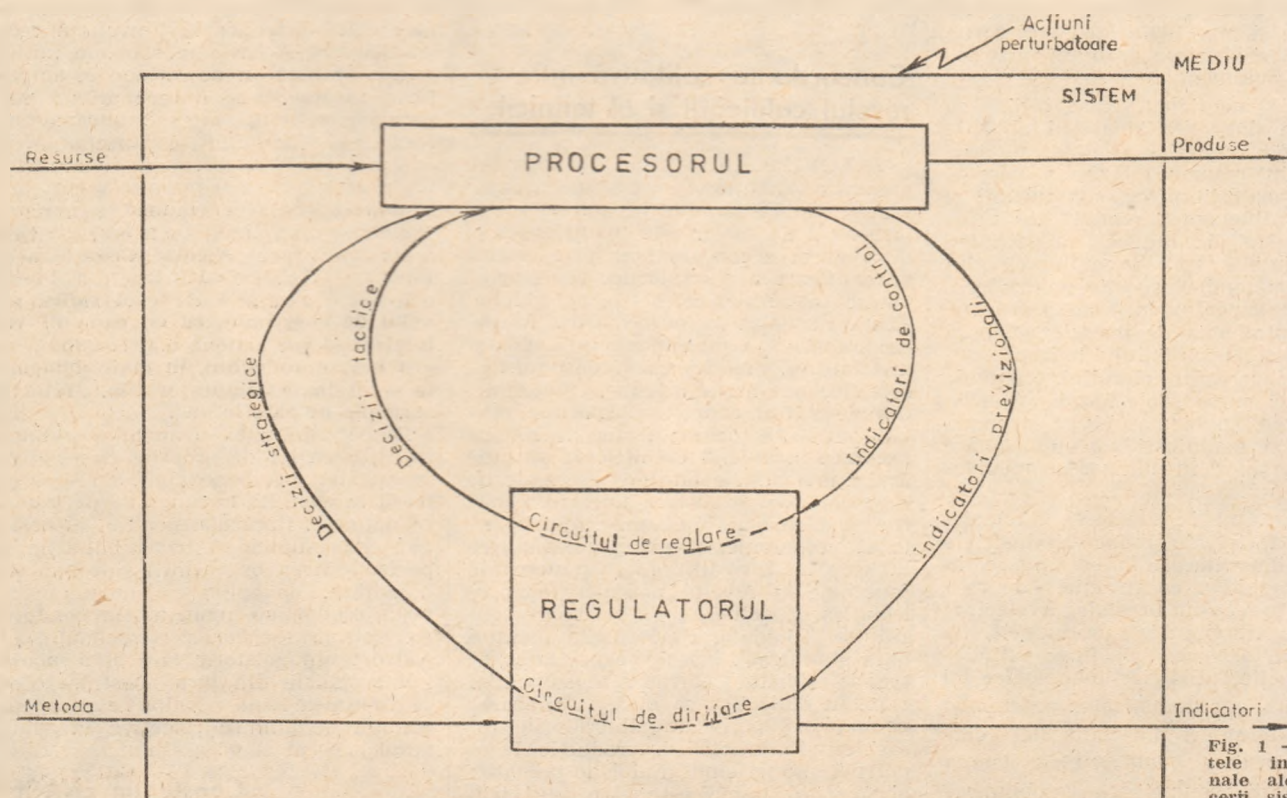


Fig. 1 — Circuitele informaționale ale conducerii sistemice

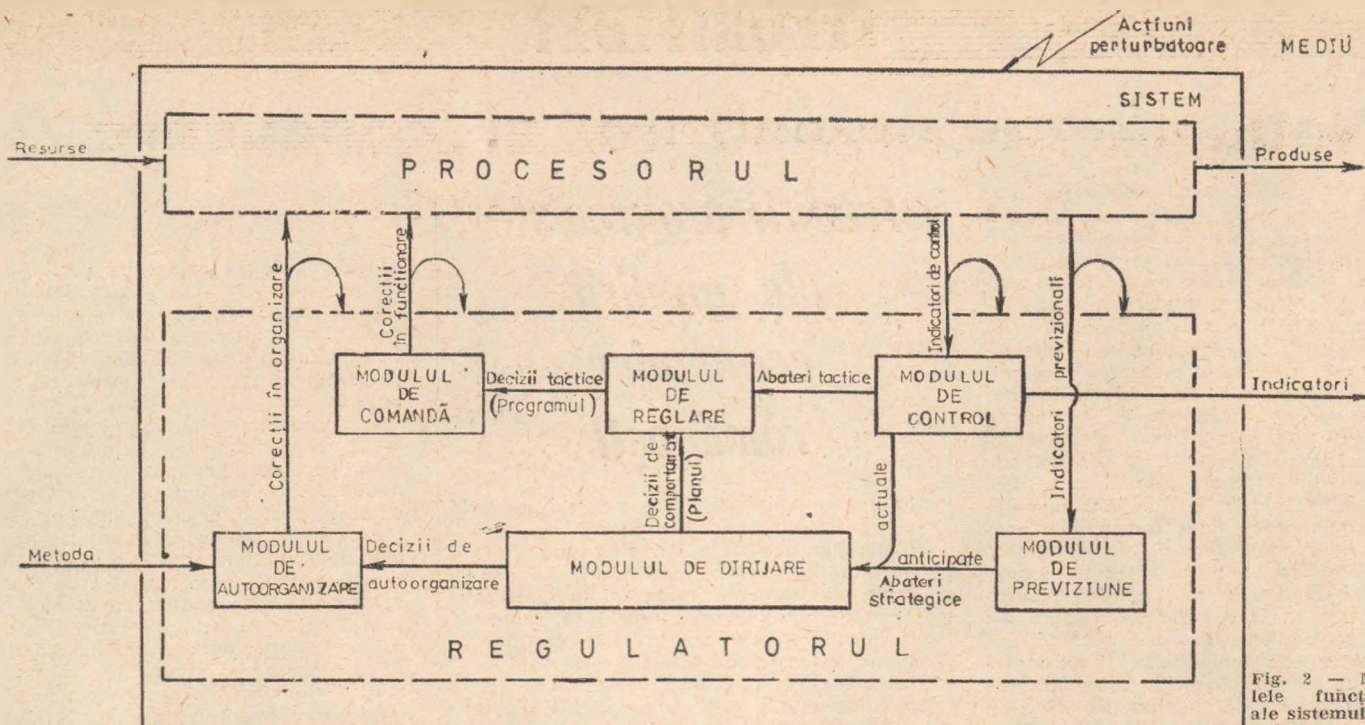


Fig. 2 — Modulele funcționale ale sistemului regulator

sistem" care poate fi definită ca un ansamblu integrat de principii, reguli, mijloace și activități ordonate prin care se dirijează spre realizarea obiectivelor și se reglează orice proces complex, organizat în prealabil ca sistem cibernetic. Prin „a dirija” un sistem înțelegem aici a stabili periodic pe care dintre căile posibile trebuie să acționeze în continuare acel sistem pentru a-și atinge scopul în condițiile unor împotriri viitoare previzibile. Iar prin „a regla” înțelegem a acționa prompt în sensul înlăturării sau compensării cât mai rapide a perturbațiilor survenite în funcționarea sistemului. În cazul sistemelor cibernetice evaluate atât dirijarea cât și reglarea se execută de către subsistemul regulator (conducător).

Din definițiile date mai sus se desprinde caracteristica de bază a metodei conducerii prin sistem: organizarea sistemică prealabilă a procesului condus și a procesului conducător după modelul celor două subsisteme tipice ale sistemului cibernetic — subsistemul procesor și respectiv subsistemul regulator.

Experiența practică demonstrează că a conduce științific un proces, a-i asigura stabilitate și performanțe superioare în funcționare, înseamnă a-l influența pe cel puțin două circuite informaționale: circuitul de dirijare și circuitul de reglare (fig. 1).

În literatura de specialitate aceste circuite sînt sugerate sau descrise sub o formă ori alta tot mai frecvent cînd se fac referiri la procesele de reglare sau de conducere. Din păcate însă, deși în ultima jumătate de secol au apărut multe lucrări despre aceste procese, pînă în prezent încă nu s-a ajuns la un consens nici în ceea ce privește numărul, nici în privința denumirii și a semnificației funcțiilor conducerii. De aceea, în continuare vom clasifica și prezenta aceste funcții așa cum considerăm că rezultă din sarcina conducerii de a asigura funcționarea celor două circuite informaționale de reglare menționate.

Astfel, în ordinea circulației informațiilor, pe circuitul de dirijare deosebim funcțiile: previziunea, dirijarea și autoorganizarea, iar pe circuitul de reglare funcțiile: contro-

lul, reglarea și comanda. Pentru reprezentarea modulelor subsistemului regulator aferente acestor funcții propunem schema structurală din fig. 2.

Avînd în vedere ideile prezentate mai sus și modelul logic propus în fig. 2, funcțiile conducerii ar putea fi definite în concepție sistemică după cum urmează:

Funcțiunea de previziune, în cadrul căreia, pe baza informațiilor culese pînă la un moment dat și a legilor obiective cunoscute, subsistemul regulator se străduiește să deducă sau să intuiască din vreme posibile schimbări în mediul ambiant și să evalueze consecințele acestora asupra funcționării viitoare a sistemului. Totodată regulatorul evaluează discrepanțele ce vor apare între strategia existentă în acel moment și schimbările anticipate în mediu, schimbări care de regulă reclamă modificări corespunzătoare în obiectivele, strategia și organizarea sistemului astfel încît funcționarea acestuia să rămînă în continuare performantă. În viitorul investigat, aceste discrepanțe înseamnă de fapt tot atîtea abateri de la strategia optimă a strategiei curente dacă acestea nu se va adapta pe parcurs la noile condiții ambiante.

Funcțiunea de dirijare (planificare) ia în avans decizii importante de evoluție și adaptează a organizării și funcționării sistemului la schimbările anticipate în mediul ambiant. Aceste decizii stabilesc strategia sistemului și sînt de două categorii: decizii strategice de comportament, prin care se stabilește un plan de comportare viitoare, și decizii strategice de autoorganizare, prin care se hotărăsc modificările sistemului, determinate de punerea în aplicare a acestui plan.

Funcțiunea de autoorganizare concretizează în amănunțime deciziile de autoorganizare și le aplică sub formă de corecții corespunzătoare ale structurii și metodei atât în organizarea subsistemului procesor cît și în organizarea subsistemului regulator. Conform convenției propuse anterior, avînd în vedere proprietatea de ierarhizare a sistemelor, funcțiunea de autoorganizare la un nivel constituie totodată funcțiunea de organizare pentru nivelul imediat inferior. În paralel cu sarcinile

funcțional-strategice cărora le sînt destinate, corecțiile în organizarea sistemului urmăresc în paralel optimizarea funcționării acestuia în vederea utilizării cu maximă eficiență a resurselor și mijloacelor avute la dispoziție. Eficiența funcționării unui sistem este cu atît mai mare cu cît acesta se caracterizează printr-un grad de organizare mai înalt.

Funcțiunea de reglare asigură o adaptare continuă a funcționării procesorului la condițiile de mediu, stabilind în detaliu modalitățile corespunzătoare de realizare a strategiei sistemului, de alocare a resurselor și mijloacelor necesare, de înlăturare sau compensare promptă a perturbațiilor apărute. O deosebire esențială între reglarea tactică efectuată de către funcțiunea de reglare și reglarea strategică realizată de către funcțiunea de dirijare, constă în faptul că în timp ce prima obține ajustarea activității procesorului fără înzestrarea acestuia cu mijloace noi ci numai prin modificarea unor parametri de funcționare, a metodei, cea de a doua reclamă de regulă, în plus, modificări cantitative și calitative în însăși structura sistemului.

Funcțiunea de comandă (antrenare) transformă deciziile tactice în acțiuni concrete de influențare asupra procesorului (comenzi) astfel încît în funcționarea acestuia să se obțină acele modificări (corecții) care corespund rezultatelor ce se urmăresc la ieșire.

Funcțiunea de control (evaluare) compară în permanență rezultatele cu obiectivele, funcționarea reală cu cea normală, stabilește și evaluează abaterile (perturbațiile) sau tendințele de abateri și le transmite sub o formă sintetică funcțiilor de dirijare și de reglare pentru a le determina cauzele și a lua deciziile de înlăturare a acestora, de compensare a efectelor lor defavorabile.

Considerăm că o asemenea abordare teoretică a organizării și conducerii, determinată de însăși tendința de ciberneticizare a producției, este de natură să aibă implicații practice pozitive, ducînd la creșterea eficacității muncii de conducere.

C. MIHĂESCU
Brașov

GINDIREA economică românească prezintă bogate tradiții progresiste. În acest cadru, perioada celei de a doua jumătăți a secolului trecut și pînă la primul război mondial — timp în care s-au petrecut evenimente marcante pentru progresul și proapșirea țării: Unirea principatelor, reforma agrară din 1864 cucerirea independenței de stat a țării, progrese în ce privește dezvoltarea și consolidarea economiei naționale — se înscrie la loc de frunte. Trebuie spus că mari gînditori din această perioadă, ca A. D. Xenopol sau Dionisie Pop Marțian, B. P. Hasdeu, M. Kogălniceanu, P. S. Aurelian, Ioan Roman ș.a. care cu adus remarcabile contribuții în planul afirmării gîndirii economice românești, analizau teoriile economice din Europa în funcție de motivațiile practice, de cauzalitatea socială din țările de origine.

Aspectul este semnificativ, și nu reprezintă un simplu exercițiu critic față de gîndirea economică universală. El avea drept suport obiectiv ceea ce Karl Marx aprecia drept contradicție între conștiința națională a unei țări mici și practica celorlalte națiuni, îndeosebi a celor mari, cu tendințe de dominare. Economiiștii români adoptau o atitudine realistă față de rolul gîndirii economice românești, de misiunea și mesajul ei, în contextul gîndirii universale: respectiv de a lucra, ca obiect predominant al cercetării, realitățile naționale, de a pune teoria economică în slujba dezvoltării țării, utilizînd în acest sens rezultatele deja dobîndite pe plan mondial.

În acest scop gînditorii români citați mai sus au consacrat ample analize, inclusiv comparații statistice, prin care încercau să determine nivelul de dezvoltare economică a României față de alte țări, tendințele vieții economice internaționale, ca fundal al situației dezvoltării economiei naționale. Analiza formării valorii și prețurilor pe piața mondială, de pildă, în condițiile existenței unor economii cu nivele de dezvoltare diferite, îi conducea la concluzia necesității construirii unei politici economice naționale, care a jucat un rol central mai ales după 1877. Astfel, A. D. Xenopol aprecia cu luciditate faptul că starea de inapoiere economică — aflată adeseori în centrul cercetării economice românești — constituia o expresie a modului în care se desfășura dezvoltarea internă și nu rezul-

Tradiții progresiste ale gîndirii economice românești

tatul neîntrunirii de către poporul român a unor aptitudini excepționale de care popoarele din țările dezvoltate dăduseră dovadă. Remarcînd particularitățile concrete ale istoriei și existenței țării, A. D. Xenopol arăta că noi trebuie să căutăm a înlocui întînderea prin valoarea lăuntrică, „extensiunea vieții prin intensitatea ei”¹⁾.

În această optică, numeroși economiști români priveau industrializarea nu sub aspectul de ramură a economiei, fie chiar cea mai importantă, ci drept „condițiunea sine qua non” de viață, asemănător cu limba și literatura care confereau poporului caracterul său național²⁾. Una din coordonatele dezvoltării țării — după Xenopol — era „că orice pas pe calea propășirii” avea însemnătate pentru noi numai „în măsura în care reflectează asupra naționalității noastre”. La rîndul său P. S. Aurelian afirma că „Nu poate exista prosperitate politică fără prosperitate economică... Viitorul nostru ca stat este în cea mai strînsă „legătură cu dezvoltarea economică a țării”. Pentru M. Kogălniceanu necesitatea promovării industriei decurgea din înțelegerea rolului determinant al factorului economic în viața social-politică, ideea care se asocia, după 1877, cu lupta pentru existența și afirmarea națiunii române, depășind cadrul politicii vamale și de schimb.

Situarea industrializării drept epicentru al dezvoltării, fundamenta, în fapt, concepția asupra imposibilității economice a României de a rămîne o țară agrară. Aceasta se va reflecta și în planul gîndirii economice românești în contextul ei cu gîndirea universală. Astfel, dezvoltarea economică a țării prin industrializare era argumentată, de către economiștii români, în numele punerii în valoare a resurselor naturale și de forță

de muncă, și mai puțin al creării de valori de schimb cum făcea A. Smith. De asemenea, A. D. Xenopol, atunci cînd se referea la conceptul de protecționism al germanului Fr. List și americanului H. Carey, comparativ cu problemele economiei țării noastre, nu uita că era vorba de planuri și momente deosebite. Xenopol arăta că concepția acestora din urmă, utilizată uneori în analiza unor stări economice românești, nu era legată de stadiul specific României, o țară mică care lupta pentru independența economică și națională; ea era proprie unor țări mari, oarecum dezvoltate interesate în obținerea priorității tehnice în condițiile hegemoniei deja instaurate a Angliei. Burghezia românească se ferea mai ales de ofensiva comercială a marilor puteri și fiind constrînsă de o mare datorie externă, a optat pentru importul de capital sub formă productivă (utilaj) și experiență.

A. D. Xenopol, ca și alți economiști români, erau avizați asupra faptului că investițiile directe și împrumuturile reprezentau forme noi de penetrație și dominare a capitalului străin în țările agrare. Tocmai de aceea, economiștii români au supus unor ascuțite critici teoria liberală a școlii clasice engleze. A. D. Xenopol respingea teoria balanței comerciale, după care soldul acesteia ar fi criteriul esențial și suficient pentru aprecierea nivelului de dezvoltare a unei țări. Pe un plan mai larg, confruntările de opinii au condus la constituirea unei concepții încheiate asupra exploatarei țărilor agrare de către țările industriale, situație care s-a conturat îndeosebi după încheierea convenției comerciale cu Austro-Ungaria în 1875.

„Țara aceasta — arăta Mihail Kogălniceanu — trebuie să aibă odată suveranitatea și interesele sale economice, ea trebuie să fie stăpînită de ea acasă, să arate că și ea are puterea ei”³⁾. În același spirit, A. D. Xenopol indica drept soluție a recuperării îmîinerii în urmă trecerea la industria mare (prin aceasta Xenopol înțelegea industria de fabrică, n.n.): „Industria mare este ceea ce trebuie să căutăm a dezvolta mai întîi în România”⁴⁾. La rîndul său P. S. Aurelian aprecia că „lipsa de protecțiune a muncii naționale, ne-ar expune a periclită nu numai interesele noastre economice, dar chiar ființa statului nostru”⁵⁾.

Dezvoltarea industriei era privită ca

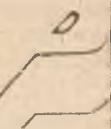
FIȘE

Academia „Stefan Gheorghiu”

GHEORGHE OBRLEJA
CONSTANTIN STOENESCU

Valoarea producției nete

INDICATOR DE BAZĂ
AL ACTIVITĂȚII
ECONOMICE



● Un studiu monografic asupra indicatorului „producția netă” realizat de Gheorghe O-

breja și Constantin Stoenescu, sub egida Academiei „Stefan Gheorghiu”, ne oferă Editura Politică prin volumul recent tipărit „VALOAREA PRODUCȚIEI NETE — INDICATOR DE BAZĂ AL ACTIVITĂȚII ECONOMICE”. Autorii prezintă, într-un prim capitol de carte, coordonatele conducerii planificate a activității economico-financiare în țara noastră — autoconducerea și zutogstiunea economico-financiară, planul economic al unităților, bugetul de venituri și cheltuieli, fondurile unității socialiste — urmărind, deopotrivă, să precizeze rolul și funcțiile sistemului de indicatori în comensurarea și eva-

luarea activității economico-sociale. O atenție deosebită se acordă, în acest plan, indicatorului producția netă, conținutului și metodologiei sale de calcul în funcție de specificul diverselor ramuri ale economiei. Autorii se opresc pe larg, în paginile lucrării, asupra acțiunii factorilor capabili să contribuie la sporirea continuă a valorii producției nete, expresie nemijlocită a eficienței cu care se desfășoară activitatea economică: realizarea producției fizice și îmbunătățirea structurii producției, promovarea progresului tehnic, reducerea cheltuielilor materiale de producție, creșterea productivității muncii.

Servicii

● În articolul A szolgálatások sajátosságairól (Cu privire la particularitățile activității din sfera serviciilor) prezentat în numărul 27 al publicației maghiare KÖZGAZDASÁGI SZEMLE, M. Simon întreprinde o analiză a specificului activității desfășurate în domeniul serviciilor. Autorul consideră că în noțiunea de servicii trebuie cuprinsă orice activitate al cărei rezultat nu constituie un produs cu caracter material, al industriei și agriculturii. Din această perspectivă metodologică, datele statistice atestă că în Ungaria circa o treime din populația ocupată lucrează în

un proces complex, cu funcții de dinamizare a întregii economii și cu posibilități de eludare, chiar de comprimare a unor etape de evoluție.

O perspectivă fertilă în resorturile dezvoltării o aduce C. Dobrogeanu-Gherea care, între altele, condiționează posibilitatea industrializării de bararea drumului neproductiv pe care îl luau capitalurile acumulate de către moșieri ca urmare a exportului de cereale. C. D. Gherea a teoretizat oportunitatea intervenției conștiente a statului în mersul „evoluei firești” pentru a imprima acesteia „un tempo mai puternic și a o face calitativ superioară”. Pentru C. D. Gherea industrializarea țării, „întrebare vitală de a fi ori a nu fi” semnifică rezolvarea problemei sociale a țării, deoarece indiferent de treapta de evoluție a raporturilor capitaliste de la sate, agricultura nu se putea dezvolta independent de industrie, evoluția industriei trasa tot mai mult legea evoluției agricole.

Acesta fiind contextul general în care gândirea economiștilor români de pînă la 1914 orientau activitatea de industrializare a țării, ne vom referi în continuare la unele aprecieri critice referitoare la politica de industrializare a României din acea vreme.¹⁾ Punctul central al criticilor respective conține ideea că România, în dezvoltare sa pe calea capitalistă, a căutat să reproducă situația economică din marile țări ale Europei, în special din Anglia și Franța, punîndu-și sarcina să treacă direct la industrializare, în condiții cu totul neinformabile din punctul de vedere demografic, cultural și financiar, fără cadre destoinice și fără perspectiva unui export de produse industriale. Se consideră că trebuie să se ia ca model țări ca Norvegia, Danemarca, Olanda, Ungaria, Suedia — care au dat atenție mai întîi agriculturii, silviculturii și sectorului serviciilor și numai cu timpul, odată cu crearea condițiilor necesare, s-a trecut la industrializare.

Se apreciază că industrializarea pe calea investițiilor străine nu era o alternativă satisfăcătoare²⁾, conchizîndu-se că soluția potrivită putea fi numai „o concentrare în sectorul agricol”. În acest sens se arată că Regulamentul organic a deschis o cale potrivită pentru dezvoltarea agriculturii — care nu s-a știut folosi — prin orientarea marilor latifundii spre o agricultură capitalistă, cu caracter de export. O altă al-

ternativă ar fi fost, potrivit aceleași opinii, încurajarea organizării de „gospodării ferme țărănești de o mărime adecvată”, de 50 hectare, cărora să li se asigure credit și condiții de desfacere.

În lucrările menționate se critică politica agrară de improprietăți și de sprijinire a sectorului țărănesc. „Problema agricolă” pricinuită de incapacitatea marii proprietăți de a se adapta condițiilor economice era considerată unică pe continent, silind, între altele, țărănimea cu pămînt puțin să lucreze pe latifundii, în condiții apropiate de cele ale serbiei. Se arată că situația a fost agravată datorită faptului că și în acest caz s-a manifestat aceeași obsesie pentru modelul occidental, față de proprietate, decretată ca absolută, fără ingerințe din partea statului. Se considera că numai o agricultură capitalistă, ca o primă etapă, care ar fi dus la creșterea veniturilor și a pieței interne ar fi fost singura bază posibilă a industrializării. Această orientare era considerată aplicabilă pe o perioadă mai mare decît cea analizată.

Unele din aceste afirmații sînt faptic adevărate. Interpretarea lor apare, însă, uneori exagerată, unilaterală. Sînt probleme la care ne vom referi în partea a doua a articolului.

Aneta SPIRIDON

¹⁾ Anuarul Universității din Iași, pe anul școlar 1898—1899. Iași, 1900.

²⁾ Ioan Roman, Tribuna Sibiului (II), 1885, nr. 177, aug. 4/161, p. 703.

³⁾ Dezbaterile Adunării Deputaților pe 1886/1887, ședința din 4 februarie 1887, p. 516.

⁴⁾ A. D. Xenopol, Studii economice, Craiova, 1882, p. 236.

⁵⁾ P. S. Aurelian, Politica noastră vamală, București, 1890, p. 10—11.

⁶⁾ Avem în vedere cu deosebire comunicarea prezentată de către Alan S. Milward la colochiu român-englez, organizat de Academia R.S. România în iulie 1978 despre începuturile industrializării în România. Vezi și capitolul VIII din lucrarea: Alan S. Milward & S. B. Saul, The Development of the economics of Continental Europe, 1850—1914, London, George Allan & Unwin, 1977.

⁷⁾ În sprijinul acestei aprecieri A.S.M. citează lucrările autorilor: I. T. Berend and G. Ranki, Economic Development in Est-Central Europe in the 19 th and 20 th Centuries, New York, 1974, Chaoter 6 și N. I. Păianu, Industria mare 1866—1906, București, 1906.

Analiză și dezbateri științifice

În ziua de 28 noiembrie a.c. a avut loc la Centrul teritorial de cercetări economice din Cluj-Napoca analiza activității desfășurate în perioada 1976—1980 și dezbaterile unor lucrări de cercetare elaborate în anul 1980. Au participat membrii biroului executiv al Institutului central de cercetări economice, specialiști din producție, cadre didactice din instituțiile de învățămînt superior din Cluj-Napoca, Sibiu și Baia Mare. La lucrări au participat reprezentanți ai organelor locale de partid și rectorul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

În cadrul dezbaterilor, reliefindu-se rezultatele pozitive obținute în domeniul cercetării economice, s-au subliniat, totodată, modalitățile de perfecționare a activității viitoare în vederea îndeplinirii cu succes a sarcinilor care decurg din documentele Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. A avut loc un larg schimb de opinii asupra studiilor privind dezvoltarea economico-socială a județului Cluj, elaborarea unui model economic de dezvoltare a zonei Munților Apuseni, perfecționarea sistemului informațional privind calculul producției nete în unitățile industriale, introducerea unui sistem de prelucrare mecanizată și automatizată a informației pentru conducerea consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste, perfecționarea sistemului de evidență și normarea muncii în construcțiile industriale.

Participanții la dezbateri s-au angajat să acționeze ferm pentru analiza profundă a problemelor actuale și de perspectivă ale dezvoltării economiei românești, pentru creșterea eficienței cercetărilor întreprinse și valorificarea maximă a acestora într-un timp cât mai scurt.

sectorul terțiar; în acest cadru 40 la sută din servicii sînt servicii pentru populație.

Planificatorii care dimensionează activitatea din sfera serviciilor, susține M.S., trebuie să țină seama de cerințele locale și să adapteze activitatea acestora în consecință, optînd, de regulă, pentru unități mici. Totodată, se subliniază în articol, pentru a menține un nivel cît mai ridicat de calitate în acest domeniu — în care cererea înregistrează frecvent fluctuații importante — se impune stimularea unui spirit competitiv între diferitele unități prestatoare de servicii de același profil.

Descentralizare industrială

● Preocupările pentru a găsi cele mai eficiente moduri de dezvoltare a industriei — cu deosebire în țările în curs de dezvoltare — au fost amplificate considerabil sub impactul crizei mondiale energetice și de materii prime. În această ambianță, subliniază Paul Harisson în articolul „Repenser l'industrie” inserat în publicația FORUM DU DEVELOPPEMENT ce apare sub egida Universității Națiunilor Unite — unele efecte nedorite pe care le generează industria se reliefează deosebit de pregnant: aglomerații urbane, poluare, discrepan-

țe însemnate între sat și oraș etc. Drept răspuns s-au înmulțit preocupările pentru elaborarea de noi strategii de dezvoltare a industriei menite să contribuie la înălțarea acestei disfuncționalități.

O soluție frecvent susținută este cea a industrializării rurale. După cum afirmă P.H., amplasarea unor elemente industriale în zonele rurale — în condițiile respectării unor parametri de eficiență economică a activității industriale — ar avea două consecințe mai importante: pe de o parte valorificarea superioară a resurselor de muncă și materiale locale, iar, pe de altă parte, sta-

FIȘE

bilizarea populației rurale și ridicarea nivelului său de viață. Dacă asupra acestor efecte se conturează un anumit acord, problema cea mai însemnată, și care rămîne în continuare deschisă, este cea a naturii industriilor ce urmează a fi dezvoltate în mediul rural. În această privință, P.H. militează pentru dezvoltarea unor activități industriale și agrare integrate specificului fiecărei zone și nu implantării, în mediul rural, a unor tehnologii importate.

INFLAȚIA, COMPONENTĂ INTRINSECĂ A ECONOMIEI CAPITALISTE CONTEMPORANE [III]

ÎN ULTIMUL TIMP, devine tot mai larg utilizat termenul de „cost al inflației”¹⁾. Cu alte cuvinte, fenomenul este acceptat ca o realitate inexorabilă a societății capitaliste — și, recunoscându-se în același timp ineficiența măsurilor de eliminare a inflației, sfera de preocupări se lărgeste în direcția analizării consecințelor sociale, politice, economice etc., ale fenomenului.

În acest sens, ca un prim efect al inflației, respectiv ca un „cost” al acesteia, este evidențiată redistribuirea veniturilor și consecințele ei ca nesiguranța personală și — odată cu aceasta — sporirea tensiunilor interumane și interinstituționale. Referindu-se la efectele inflației, autorul studiului citat spune că ele sînt „distructive social și politic” și că se repercutează „în final asupra eficienței economice”. Sînt puse față în față cererea și oferta și se analizează echilibrele și mai ales dezechilibrele ce se produc între acestea sub influența inflației. În ceea ce privește cererea sînt evidențiate fenomenele de sporire a nivelului dobînzilor, cu implicațiile sale asupra cererii de credite și a procesului investițional. Tot de pe pozițiile cererii analiza arată că inflația comprimă cheltuielile consumatorilor deoarece „reduce valoarea bunurilor” și concomitent stimulează exporturile, ca urmare a schimbărilor în raportul dintre prețurile interne și cele externe. De asemenea, sînt stimulate investițiile, investitorii avînd speranța că prețurile de vânzare ale producției viitoare vor depăși costurile din prezent. Investițiile sînt stimulate și ca urmare a creșterii cumpărărilor în prezent comparativ cu cele amîinate. În ceea ce privește cererea se menționează că sub efectele inflației se ajunge la o creștere artificială a cererii de bunuri în comparație cu cererea de servicii și în special pentru bunurile de lungă durată. Toate acestea au loc deoarece producția, datorită inflației „costă azi mai puțin decît va costa mîine”. Astfel, întreprinderile sînt încurajate să facă investiții de moment mai mari și mai repede decît le sînt necesare în realitate. În sfîrșit, un alt efect al inflației ar consta în slăbirea eforturilor de conducere și organizare a producției, a activităților cu caracter productiv, deter-

minînd în schimb, manevre speculative. Această deplasare în preocupările oamenilor de afaceri are loc sub efectul încercărilor lor de a evita influențele negative ale inflației sau — adeseori — de a profita de ele.

Se remarcă în analiza de mai sus o încercare de evidențiere a efectelor sociale ale inflației care îi afectează puternic pe membrii societății în privința veniturilor și a condițiilor lor de viață. Aceasta este cu atît mai valabil cu cît măsurile de politică antiinflaționistă, (fie că au un caracter promotor deflaționist, fie că sînt predominant măsuri de influențare a dinamicii veniturilor) încearcă întotdeauna să deplaseze, în cît mai mare măsură, efectele negative ale inflației asupra oamenilor muncii, asupra maselor populare.

În preocupările economiștilor un loc tot mai important îl ocupă identificarea cauzelor care generează și alimentează fenomenul inflației. În mod firesc explicațiile sînt foarte variate și depind de concepția generală economică, socială, politică a fiecăruia. Considerăm însă că în funcție de explicație putem grupa economiștii respectivi în două mari categorii. Dintr-o primă categorie fac parte aceia pentru care inflația este determinată de o serie de fenomene izolate, particulare, considerînd că fenomenele și procesele economice se desfășoară într-un sistem relativ autonom, fenomenele neeconomice fiind factori exogeni. Din a doua categorie fac parte o serie de economiști care în analizele și explicațiile lor au în vedere interdependența dintre fenomenele și procesele economice și cele neeconomice, pentru aceștia cauzele economice ale inflației împletindu-se cu cauze politice, sociale etc.

În prima categorie un loc important îl dețin economiștii care explică geneza și continuitatea fenomenelor inflaționiste ca fiind în dependență directă de cantitatea de monedă aflată și mai ales pusă în circulație. Este vorba atît de monedă ca atare, cît și de instrumente cum ar fi creditul bancar, finanțările bugetare etc., care îndeplinesc și unele din funcțiile monetare. Așa cum cunoaștem, în fruntea economiștilor care propagă o atare explicație se află școala monetaristă — școala din Chicago care a fost pînă nu de mult chiar foarte la modă, dar ale cărei susțineri s-au dovedit și se dovedesc pe zi ce trece doar explicații parțiale, infirmate de realități.

De fapt acești economiști confundă adeseori, în explicațiile lor cauza cu efectul. Într-adevăr, adversarii acestei explicații au dovedit, comparînd dinamica circulației monetare cu inflația, că prima este cel mult o condiție agravantă sau atenuantă pentru ultima și că de fapt este, în principal, efect și nu cauză. Tot în prima categorie se înscriu și economiștii pentru care cauza inflației rezidă în creșterea costurilor de producție. Economiștii care susțin această explicație afirmă că în determinarea creșterii costurilor rolul hotărîtor revine elementelor componente ale acestora și deci că în ultimă instanță este vorba de schimbări în valoare și în expresia ei bănească, în prețuri. Aceste teorii au în vedere salariile, o parte din sarcinile sociale, prețurile materiilor prime și energiei. Concomitent sînt invocate și componentele indirecte ale costurilor cum sînt unele din sarcinile sociale, dobînzile, impozitele, taxele, serviciile publice, profiturile, dividendele etc. Este evident că, la fel ca la economiștii monetariști, și în cazul de față în procesul economico-social al inflației se confundă cauza cu efectul.

Dacă de la explicații particulare, cum le considerăm pe cele de mai sus trecem la explicații care se încadrează într-o viziune mai largă, putem identifica în primul rînd pe economiștii pentru care dinamica prețurilor și inclusiv inflația sînt un rezultat al jocului între cerere și ofertă. Explicația lor pleacă de la analiza funcționării sistemului capitalist, a mecanismului acestuia, respectiv de la locul și rolul deosebit de important pe care îl deține în cadrul acestuia echilibrul și dezechilibrul dintre cerere și ofertă. Conform acestor explicații prețurile sporesc — și deci și inflația se amplifică — sub influența creșterii cererii peste ofertă. Condiții favorizante în același sens sînt considerate creșterea volumului creditului pentru consum, deficitul în finanțele publice care apare în aceste împrejurări, alimentat fiind la rîndul lui, de creșterea cererii și implicit a consumului. Tot în această categorie de explicații, se înscriu și acelea care pun la baza fenomenelor inflaționiste tulburările în funcționarea sistemului economiei capitaliste, tulburări determinate de înțelegerile dintre monopoli, precum și ca urmare a unor deficiențe în funcționarea sistemului bancar-financiar. Economiștii din aceas-

Prima parte a articolului a apărut în nr. 47 al revistei, din 21.XI.1980

¹⁾ Gardner Ackley, Costurile inflației. Economic Impact nr. 4/1980, Washington D.C.

tă categorie văd inflația ca o consecință a „abaterii” capitalismului contemporan de la legile clasice ale liberalismului descris de A. Smith, ca și cum capitalismul monopolist de stat nu ar fi o realitate a zilelor noastre, un stadiu obiectiv în evoluția istorică a societății capitaliste. În realitate este vorba, deci, de abateri, acestea nefiind excepții, ci regula însăși.

În sfârșit, tot în rîndul explicațiilor inflației, prin modul de funcționare a sistemului capitalist se înscrie și cea pentru care cauza constă în scăderea productivității muncii, scădere care la rîndul ei se produce, pe de o parte, ca urmare a creșterii relative a poziției sectorului terțiar în economia țărilor capitaliste dezvoltate și, pe de altă parte, datorită amplificării rolului și funcției întreprinderilor publice. O caracterizare cuprinzătoare a acestui ultim punct de vedere, o găsim într-o lucrare recent apărută²⁾, în care autorii constatînd că există o „dereglaare a mașinii economice” o atribuie unor cauze ca: reducerea productivității muncii în multe din activitățile economice, prioritatea ce se acordă muncii neproductive în raport cu cea productivă sub influența creșterii relative a ponderii sectorului terțiar, preluarea și redistribuirea de către stat a unei cote părți tot mai ridicate din venitul național, o relativă epuizare a potențelor modelului de consum creat după cel de-ai doilea război mondial.

Tot în categoria economiștilor care identifică cauzele inflației exclusiv în sfera economicului se înscriu și cei pentru care inflația nu este altceva decît un rezultat al comportamentului participanților la procesul economic. Se dă explicația — desigur simplistă — că inflația ar rezulta din supraaprecierea nevoilor prezente, concomitent cu subaprecierea celor de viitor din partea producătorilor și consumatorilor, aceasta producîndu-se — între altele — sub influența reclamei și a exigențelor modei, a accentuării tendinței consumatorilor de a conserva disponibilitățile lor în bunuri materiale a căror valoare ar fi mai la adăpost de influențele negative ale creșterii prețurilor.

Trecînd la cea de-a doua categorie de explicații — economiști cu o viziune mai largă, inclusiv sociologică — inflația are alți cauze economice cît și de altă natură — sociale și de comportament individual³⁾. De reținut însă că numărul acelor economiști care caută o explicație globală a inflației a crescut pe măsură ce inflația s-a dovedit a fi o componentă intrinsecă a societății capitaliste și succesivele măsuri de combatere nu au dat rezultate. Autorul la care ne-am referit găsește că inflația

ar fi alimentată de două categorii de cauze: unele care țin de psihologia individului („insatisfacția indivizilor”, cum o caracterizează el), cealaltă categorie referindu-se la locul și funcția pe care le dețin în societatea capitalistă diferitele categorii sociale organizate și individualizate (puterea de presiune a grupurilor cu interese comune, cum o califică autorul).

La baza fenomenului inflaționist este pusă discrepanța între realități și aspirații, apreciîndu-se că întrucît aspirațiile se amplifică mai mult decît posibilitățile ne-am afla în prezența unei creșteri continue a insatisfacțiilor, a cerințelor neacoperite ale oamenilor. „Pînă nu de mult, arată autorul, creșterea insatisfacțiilor privea numai o parte a populației mondiale. Ceea ce s-a schimbat cu deosebire după anul 1950 constă în faptul că peste tot oamenii nu numai că au devenit mai conștienți de diferența între realități și aspirații, dar sînt de asemenea hotărîți să acționeze, într-un sens constructiv sau nu, pentru ca această diferență să dispară sau cel puțin să se reducă”.

Între cauzele care acționează în sensul creșterii insatisfacțiilor oamenilor al creșterii decalajului între „realități” și „aspirații” se menționează ridicarea gradului de cunoaștere, al educației și pregătirii culturale și profesionale. După părerea autorului, dezvoltarea economică implantează în viață inegalități sociale și cu cît sînt mai mari inegalitățile, cu atît crește și insatisfacția și odată cu aceasta presiunea inflaționistă, deoarece oamenii ar ridica exigențe greu sau chiar de neconciliat în raport cu resursele existente, care în mod firesc sînt limitate. În ceea ce privește implicațiile mai largi ale tendințelor inflaționiste care au loc sub influența „insatisfacției indivizilor în societate” autorul ajunge la concluzia că insatisfacțiile sînt cu atît mai mari cu cît este mai mare inegalitatea între venituri — aceasta pe plan național și internațional — și că la rîndul lor insatisfacțiile cresc sub influența tendințelor inflaționiste. În ceea ce privește al doilea factor — „puterea de presiune” — autorul citat arată că această insatisfacție este instituționalizată în însăși procesul diviziunii muncii specifice societății capitaliste și că ea ar alimenta inflația. Astfel, acest al doilea factor dă curs în fapt primului.

În procesul diviziunii sociale a muncii și în cadrul categoriilor sociale prin mijlocirea cărora se exercită presiunea puterii și se alimentează tendințele inflaționiste, autorul identifică existența a două puteri de constrîngere: aceea a capitalului pe de o parte și cea a salariaților organizați în sindicate pe de altă parte. Exercițarea acestei constrîngeri se împletește cu „efectele unei interdependențe generalizate”, — prin aceasta autorul înțelegînd că economiile naționale sînt tot mai dependente unele de altele — dimensiunile și profunzimea interdependenței fiind direct proporționale cu gradul de dezvoltare a diviziunii

muncii. Ca o concluzie se apreciază că adîncirea interdependențelor „introduce în societățile industriale moderne un element de dezechilibru intrinsec pe care societățile preindustriale nu l-au cunoscut”. În aceste condiții „insatisfacția și tensiunile socio-economice” pe care acesta le creează „sînt o sursă ce alimentează inflația, generează manifestări inflaționiste, susțin un ritm sporit al acesteia.

Ne-am referit mai pe larg la acest punct de vedere asupra cauzelor inflației deoarece considerăm că evidențiază mai complet — în comparație cu cele anterioare — multiplele și variatele efecte sociale și umane ale inflației în societatea capitalistă contemporană, deși sînt departe de a identifica cauzele reale care generează inflația în țările capitaliste.

Tocmai, de aceea, în lipsa unor explicații realiste, științifice, se acționează, în principal, nu asupra cauzelor ci asupra efectelor și de aceea succesivele măsuri „antiinflaționiste” se dovedesc, tot succesiv, și ineficiente. Această situație contradictorie este reflectată foarte cuprinzător într-un recent studiu⁴⁾ în care, deși se recunoaște că sistemul occidental suferă de „boală instituțională” și, ca o consecință, trebuie căutat „un remediu instituțional”, cînd este vorba de soluționarea problemei inflației — se uită aceasta și în același studiu ni se spune: „dacă am putea să găsim o cale prin care să facem ca prețurile și salariile să fie acelea care să reacționeze primele la măsurile fiscale și monetare, în locul producției și ocupării forței de muncă, atunci am putea duce la bun sfârșit lupta contra inflației, mai repede și cu mai puține suferințe”. Numai că nu în aceasta constă „remediul instituțional” a cărui necesitate o sesizează autorul. Măsurile fiscale și monetare nu pot avea efecte decît mai mult sau mai puțin concomitent — desigur cu intensități ce variază — în prețuri, salarii, producție și ocuparea forței de muncă. Chiar o eventuală modificare a acestei situații — efectele măsurilor fiscale și monetare aparînd mai întîi în prețuri și salarii și numai ulterior în producție și în ocuparea forței de muncă, așa cum dorește autorul — nu poate să apară ca un remediu pentru inflație căci aceasta are cauze în însăși structura producției și în mecanismul finanțării ei așa cum sînt practicate în economia capitalistă. Este vorba de locul și rolul ce-l dețin — în aceste țări — producția care acoperă solicitările exorbitante ale cursei înarmărilor precum și volumul creditelor și al emisiunii monetare solicitate. Producția cu această destinație antisocială și antiumană, cheltuielile și finanțările — și condițiile de inechitate socială pe plan intern și internațional — ce le implică, constituie de fapt cauzele principale ale inflației ce afectează sistemul mondial al economiei capitaliste contemporane.

prof. Roman MOLDOVAN

²⁾ La crise du XX-e siècle, de Jeann Hervé-Lorenzi, Olivier Partic, Joëlle Toledano, Paris, Editions Economica 1980

³⁾ Cele două resorturi ale inflației: insatisfacția indivizilor și puterea de presiune a grupurilor de interese, de M. Panic, publicat în Lloyd's Bank Review din iulie 1976

⁴⁾ Robert M. Solow „Toate părerile simple privind inflația sînt greșite”, publicat în Economic Impact nr. 4/1980, Washington D.C.

TENDINȚE-CONJUNCTURI

Cereale: prognoză '81

PIAȚA internațională a cerealelor s-a caracterizat în acest an printr-o activitate tranzacțională susținută, pe fondul unor disponibilități reduse de export, a perspectivei accentuării fenomenului inflaționist și a majorării prețurilor petrolului. În aceste condiții prețurile cerealelor — grâu și porumb — au marcat creșteri importante comparativ cu perioada corespunzătoare a anului anterior.

La grâu — deși producția mondială a sezonului 1980/81 se așteaptă să înregistreze un spor de circa 8

mil. t. față de sezonul 1979/80 (la nivelul de 428 mil. t), iar consumul mondial o reduce cu 7 mil. t (la 435 mil. t), balanța mondială producție/consum va fi deficitară, stocurile la finele sezonului urmînd să se reducă cu 7 mil. t.

Cel mai mare deficit se pare că se va înregistra la disponibilitățile mondiale de cereale furajere (34 mil. t. față de consum), ceea ce va avea implicații directe asupra șeptelului din cele mai multe țări producătoare. În timp ce producția mondială de cereale furajere va marca o scădere de 22 mil. t față de sezonul anterior

mondială va continua să fie fermă, iar stocurile mondiale vor atinge cel mai scăzut nivel după sezonul 1974/75, respectiv 54 milioane tone. În acest fel stocurile nu vor reprezenta decît 7% din consumul mondial (12% în 1979/80). În ce privește comerțul internațional cu cereale furajere, specialiștii americani apreciază o diminuare a disponibilităților mondiale de export, în special din partea S.U.A., Canadei și Argentinei.

Se apreciază că, în aceste condiții, activitatea pe piața cerealelor va deveni tot mai susținută. Principalii factori de influență a pieței vor continua să fie: politica comercială adoptată de S.U.A. la livrările de cereale, creșterea necesarului de import al unor țări tradițional importatoare și disponibilitățile actuale reduse de cereale. Nivelul scăzut în acest sezon al producției mondiale de semințe oleaginoase și în special de boabe soia (folosite în scopuri furajere) ar putea contribui la creșterea și mai accentuată a cererii de cereale.

Se așteaptă ca prețurile să marcheze o tendință ascendentă, cu un singur element posibil atenuator — ce va fi cunoscut, însă, numai în următoarele luni — respectiv producția din emisfera sudică.

Virginia CÎMPEANU
I.E.M.

Programe de dezvoltare

Libia: prima etapă a programului direcțional de dezvoltare pînă în anul 2000

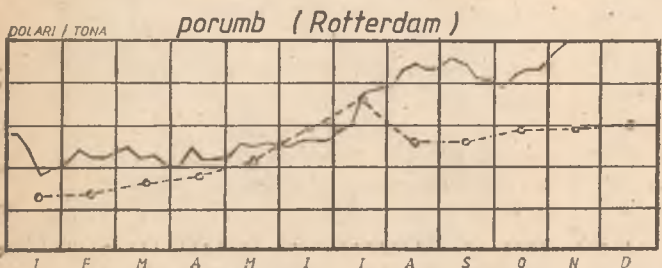
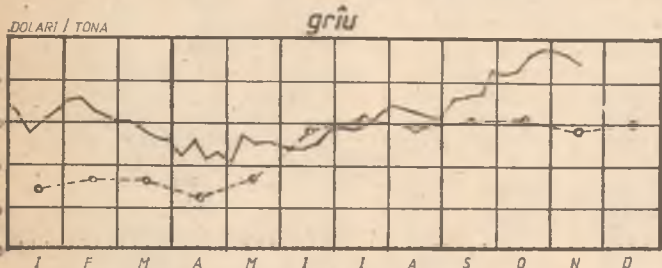
REZERVELE ACTUALE DE ȚITEI ale Libiei ajung, în ritmul actual al producției, pentru încă 35 ani, perioadă în care economia țării se pregătește pentru etapa post-petrolieră. Primul element al acestei strategii este dezvoltarea agriculturii, ca o prioritate absolută. În cadrul căreia autoaprovizionarea cu produse agroalimentare este considerată ca o condiție esențială a consolidării independenței. Programele de dezvoltare a agriculturii au în vedere nu numai zonele agricole de coastă, dar și zonele desertice, deoarece din suprafața țării de 1,6 milioane km² numai 60.000 km² sînt considerate în prezent terenuri cu potențial agricol. Al doilea element principal al politicii economice libiene îl constituie crearea unei industrii naționale, care să se ocupe nu numai de substituirea unor importuri, dar care să utilizeze resursele nepetroliere ale țării (sare, potasă, minereu de fier) astfel încît, în perioada post-petrolieră, să constituie principala sursă a exporturilor țării.

În prezent se află în pregătire viitorul plan 1981-1985 și din proiectele pe ramuri anunțate pînă acum agricultura și industria, pe de o parte, construcțiile de locuințe, transporturile, educația și ocrotirea sănătății, pe de altă parte, vor fi principalele sectoare beneficiare ale alocațiilor de investiții. Planul este considerat hotărîtor în încercarea ca sectorul nepetrolier să depășească sectorul petrolier în formarea produsului intern brut. Totodată, se află în pregătire, programul direcțional de dezvoltare pînă în anul 2000 care, de altfel, va crea cadrul programatic pentru viitoarele planuri cincinale începînd chiar cu perioada 1981-1985. Obiectivele principale anunțate în cadrul programului pînă în anul 2000 se referă la: autoaprovizionarea cu produse agroalimentare și bunuri industriale de consum; asigurarea de locuințe pentru toți locuitorii țării, inclusiv prin construirea unor noi așezări urbane și rurale; realizarea de lucrări de infrastructură, corespunzător resurselor financiare disponibile și necesităților determinate de obiectivele de dezvoltare asumate.

În contextul bunelor relații româno-libiene, volumul schimburilor economice reciproce a cunoscut creșteri exponențiale în ultimii ani. În cadrul cooperării economice întreprinderile românești au construit în Libia circa 3.000 apartamente (alte cîteva sute aflîndu-se în construcție) și 20 școli cu 400 săli de clasă, o șosea de 87 km. Se află în curs de construcție alte 3 șosele, un port pescăresc, sediul Băncii industriale și Centrul de poștă și telecomunicații din Tripoli. O stațiune de cercetare piscicolă se execută în zona Benghazi. De asemenea, în Libia funcționează societatea mixtă pentru transporturi maritime „Roliship”, o societate mixtă pentru îngrășarea ovinelor, o societate mixtă pentru creșterea păsărilor și o societate mixtă pentru îmbunătățiri funciare.

Marin FRÂNCU

Evoluția cotațiilor medii la grâu (bursă din Chicago) și porumb (Rotterdam) în anii 1979 și 1980



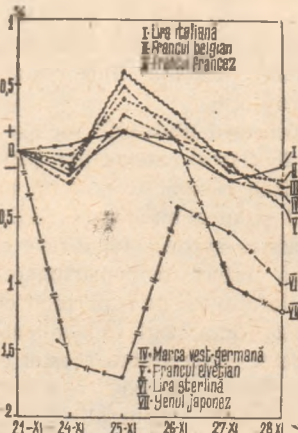
0---0---0 anul 1979 (situîndu-se la nivelul de 705 mil. t), cererea
— anul 1980

EVOLUȚII MONETARE

ÎN PERIOADA 24-28.XI.1980, dolarul S.U.A. a continuat să se reprecieze față de restul valutei occidentale.

Continuarea creșterii dobînzilor la depozitele în dolari (dobînda preferențială „prime rate” a fost ridicată de la 17 la 17,75%, iar depozitele în eurodolari la termen de 6 luni s-au situat cu circa 1% peste nivelul săptămîinii precedente), precum și anunțarea deficitului balanței comerciale a S.U.A. pe luna octombrie a.c. de 1,46 miliarde dolari, față de anticipările de 2-2,5 miliarde dolari — au influențat favorabil poziția monedei nord-americane pe piețele valutare.

Yenul japonez s-a depreciat destul de accentuat în această perioadă față de dolar, situîndu-se pe 28.XI.1980, la 216,50 yeni/1 dolar, respectiv cu 1,2% sub cotația de închidere din 21.XI.1980 de 213,85 yeni/1 dolar. Mișcarea descendentă a monedei nipone a fost accentuată atît de anticipările privind o posibilă modificare a dobînzilor de bază, cît și de masivele cumpărări de dolari de către marile firme importatoare pentru reglarea plăților la sfîrșit de lună. Reducerea dobînzii minime de împrumut de către Banca Angliei cu 2% (de la 16 la 14%), începînd cu 24.XI.1980, a avut un impact negativ asupra situației lirei sterline pe piață, care pe 25.XI. era cotațată la 2,34 dolari/1 liră (cu 1,7% sub nivelul din 21.XI de 2,3825 dolari/1 liră). Anunțarea programului guvernamental pentru anul viitor a determinat o redresare a lirei în partea a doua a săptămîinii, însă cursul de închidere de 2,3575 dolari/1 liră era totuși cu 1% sub cel de referință. Francul elvețian era tranzacționat la închiderea intervalului analizat la 1,7425 franci/1 dolar, cu 0,4% sub nivelul din 21.XI. de 1,7350 franci/1 dolar.



Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 24-28.XI; bază: cursurile din ziua de 21.XI. a.c.

Publicarea cifrelor balanței comerciale a R.F.G. pe luna octombrie a.c. — excident de 1,63 miliarde mărci, aproximativ egal cu cel al lunii precedente a creat unele presiuni asupra mărcii vest-germane, care era cotațată pe 28.XI.1980 la circa 1,9275 mărci/1 dolar, față de 1,9225 mărci/1 dolar cu o săptămîină în urmă (deprecieri de 0,3%). Procente apropiate de depreciere față de dolar au înregistrat francul francez (4,47 franci/1 dolar pe 28.XI, față de 4,46 franci/1 dolar pe 21.XI.1980) și francul belgian (31 franci/1 dolar, comparativ cu 30,95 franci/1 dolar), respectiv o depreciere de 0,2%. Lira italiană a fost tranzacționată între 912 și 916 lire/1 dolar, nivelul său de închidere de 915,50 lire/dolar situîndu-se cu 0,1% sub cel inițial.

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni s-au situat la închiderea din 28.XI. la 17,125% la eurodolari (16,25% pe 21.XI.), 9,562% la euromarca vest-germană (9,375% pe 21.XI.) și 6,1875% la euromarcă elvețiană (5,625% pe 21.XI.1980).

Scăderea continuă, aproape, a prețului aurului la Londra în perioada analizată — al doilea fixing din ziua de 28.XI.1980 de 619,75 dolari/uncie a fost cu 15 dolari/uncie sub cel corespunzător din 21.XI.1980 — a fost pusă în mod special pe seama închiderii unor poziții „long”, create în intervalele anterioare, astfel că această mișcare se așteaptă să se atenueze în viitor.

Paul DUMITRAȘCU
Gheorghe MUNTEANU

Probleme ale viitorului și dezvoltării

în viziunea unor specialiști

OPȚIUNI ALE ȚĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE PENTRU UN NOU TIP DE CREȘTERE ECONOMICĂ

O PRIMĂ ANALIZĂ relevă existența sectorului de stat în toate țările în curs de dezvoltare — apreciază autorul studiului —, diversitatea de orientări decurgând din însăși nivelul de dezvoltare al forțelor de producție, din reminiscența sau redundanța influențelor colonialiste sau neocolonialiste — ceea ce impune o analiză mai aprofundată asupra formelor de proprietate pentru găsirea soluțiilor celor mai adecvate în condițiile actualelor tipuri de societăți.

Referindu-se la tipul de „dezvoltare convențională”, I.S. Abdalla distinge câteva caracteristici ale acesteia în țările în curs de dezvoltare, respectiv creșterea industrială sectorială, concentrarea de multe ori pe obiective industriale de vîrf, cu o atenție doar periferică pentru problemele și indicatorii sociali ai dezvoltării; se constată, de asemenea, o insuficiență mobilizare a resurselor naționale, ceea ce obligă la importul, uneori chiar nejustificat, de capitaluri, tehnologie, echipamente etc. Pentru corectarea acestei tendințe, din experiența anilor postbelici a rezultat — menționează autorul — că sectorul de stat poate și trebuie să aibă un rol important dacă nu chiar decisiv în economie; ele trebui să-și asume responsabilități serioase în dezvoltarea producției materiale — ca unică posibilitate de utilizare eficientă, la nivelul economiei naționale, a eforturilor financiare — statul urmînd să aibă, de asemenea, rol preponderent în sistemul bancar și de asigurări, comerț exterior, transporturi. Alături de acestea, sau chiar în primul rînd, sectorului de stat îi revine sarcina principală în materie de planificare, în special la nivel macroeconomic, mai ales cînd este vorba de obiectivele de dezvoltare pe termen lung ale economiei naționale.

O dată creat acest cadru autorul apreciază că statul este în măsură să centralizeze o parte însemnată din resursele economice în vederea redistribuirii conform sarcinilor de dezvoltare. Practic statul va deține astfel controlul asupra instituțiilor financi-

are, asupra principalelor sectoare productive și asupra comerțului exterior, avînd capacitatea să coordoneze cea mai mare parte a fluxurilor de capital, acumulările și balanța de plăți. Tot sectorul de stat este acela care își poate asuma planificarea la nivelul economiei naționale pe baza obiectivelor de politică economică stabilite; este vorba în general, de realizarea marilor proiecte care necesită investiții însemnate pe termen lung, de planificarea activității sectoarelor industriale de bază și de asigurarea echilibrului intersectorial. Tot aici se încadrează și sprijinul pe care statul îl poate acorda pentru mica industrie, sectorul cooperatist, inclusiv prin furnizarea de credite, mașini, piese de schimb, asigurarea unei rețele adecvate de comercializare. În fine, pe plan social statul dispune de posibilități vizînd realizarea unei politici coerente în materie de utilizare a forței de muncă, salarii și prețuri, de sprijinire a segmentelor populației cele mai sărace, formarea și perfecționarea cadrelor, construirea de locuințe în condiții avantajoase pentru populație etc.

În contextul preocupărilor legate de problemele dezvoltării fără îndoială că un loc important îl ocupă simularea tipului de societate a viitorului, către care tind să se îndrepte țările în curs de dezvoltare — dată fiind situația lor specifică —, respectiv stabilirea strategiilor de urmat pe plan politic și socio-economic. În viziunea lui Ismail Sabri Abdalla, „dezvoltarea alternativă presupune luarea în considerare a totalității elementelor noi care au apărut în ultimii ani de studii, cercetări și dezbateri asupra limitelor tipului de strategie convențională, elemente care stau la baza propunerilor pentru unele căi de remediere a deficiențelor actualelor forme și tipuri de dezvoltare. Iată câteva dintre aceste elemente citate de autor:

Dezvoltarea prin forțe proprii, evaluarea reală și utilizarea resurselor proprii, care de multe ori sînt subesti-

mate ca potențial, este singura cale în măsură să pună capăt dependenței de străinătate. Autosuficiența nu înseamnă realizarea unei economii închise, refuzarea schimburilor cu exteriorul: se impune însă ca aceste schimburi să se efectueze pe bază de respect și egalitate, fără ca ele să antreneze dependența unuia dintre parteneri sau, în ultimă instanță, să amenințe dreptul său la existență. Acest principiu — subliniază autorul — trebuie practicat la toate nivelurile, de la comunitatea sătească, cooperativă, uzină, colectivitate locală, asigurîndu-se mobilizarea generală a resurselor pentru rezolvarea problemelor prin mijloacele existente, pe calea deciziilor democratice luate la nivelul corespunzător și realizate cu eforturi liber consimțite. Astfel înțeleasă, dezvoltarea prin forțe proprii trebuie realizată în contextul participării efective și depline a populației la luarea deciziilor care o privesc. **Autogestiunea** — ca o primă formă de participare — a fost deja instituționalizată în multe țări deschizînd perspective pentru cercetare și dezvoltare în vederea identificării unor noi forme în viitor.

Experiența țărilor în curs de dezvoltare — arată I.S. Abdalla — a demonstrat dificultatea **satisfacerii trebuințelor de bază ale celor mai largi pături ale populației** atunci cînd au fost neglijate parametrii sociali ai dezvoltării economice. În concepția autorului o strategie de dezvoltare pertinentă trebuie să plece de la cerințele de bază ale populației, determinînd în mod realist nivelul posibil, de satisfacere a acestora la sfîrșitul etapei de plan; pornind de la aceste criterii pot fi stabilite obiectivele industriei chemată să răspundă necesităților în cauză și sarcinile legate de comerțul exterior al țării respective.

Un alt element considerat ca deficiente pentru o societate alternativă îl constituie, potrivit autorului, **ecodezvoltarea**. La nivelul unei întreprinderi, calcului microeconomic, pe termen scurt sau mediu, de regulă ține cont

numai de rentabilitate. Experiența istorică a demonstrat că dezvoltarea țărilor occidentale a afectat considerabil mediul înconjurător: sub raportul poluării, al epuizării resurselor naturale. Stabilirea unui raport just față de mediul înconjurător poate fi realizată numai în cadrul unei perspective pe termen lung: ecodesvoltarea va presupune, în locul distrugerii ecosistemelor, trecerea treptată, în timp, de la un ecosistem la altul, asigurând ceea ce I.S. Abdalla denumește „solidaritatea generațiilor pe calea conservării mediului înconjurător de astăzi al omului“.

O importanță deosebită trebuie acordată în procesul dezvoltării problemelor legate de știință și tehnologie, respectiv **recurgerea la tehnologiile adecvate**. Orice tehnologie — subliniază autorul — este răspunsul pe care o anumită societate îl dă unei probleme utilizând cunoștințele științifice existente la momentul respectiv și resursele interne, materiale și umane de care dispune. Rezultă că simplul transfer de tehnologie din țările dezvoltate către cele aflate în curs de dezvoltare este o sursă potențială de dependență, fără a aduce întotdeauna soluții mai bune problemelor din țările solicitante. Pentru a putea fi caracterizată drept adecvată o tehnologie trebuie să răspundă în cel mai înalt grad obiectivelor și strategiei de dezvoltare; ea trebuie să realizeze un optim de utilizare a factorilor de producție, a tuturor resurse-

lor, de o manieră echilibrată și în contextul socio-cultural național.

În cadrul definit de aceste elemente — cărora li se pot adăuga și altele și care acționează în strânsă interdependență unele față de altele — sectorul de stat, consideră autorul este chemat să dețină un rol prioritar. Împletirea dintre proprietatea de stat și proprietatea de grup (cooperatistă, mica industrie), ponderea uneia sau alteia în economia națională ar depinde de dezvoltarea forțelor de producție, de gradul de socializare a producției, de complexitatea gestiunii și piața de desfacere ce trebuie acoperită.

Se apreciază că nivelul de dezvoltare atins de țările în curs de dezvoltare face ca aici mica producție de mărfuri și industria mică să aibă o pondere însemnată. Aceasta nu înseamnă, desigur, negarea rolului industrializării — precizează autorul — dar ea nu se poate realiza decît în timp. În acest interval devine necesară alături de proprietatea de stat și promovarea altor forme de proprietate, de grup: la nivelul operației sătești, în centrele urbane, în cadrul comunităților profesionale etc. Rolul sectorului de stat este de a coordona și orienta activitatea economică, de a sprijini tehnic și financiar eforturile creatoare în cadrul acestor forme de proprietate, în interesul economiei naționale.

În ceea ce privește gestiunea, în sectorul de stat aceasta ar trebui realizată pe bază de participare. În măsura

în care noua societate rezolvă contradicția dintre forțele și relațiile de producție, întreprinderea de stat este cea mai în măsură — arată I.S. Abdalla — să reprezinte interesele naționale și să exercite controlul în numele întregii națiuni. Astfel, conducerea întreprinderii de stat trebuie să aparțină colectivului de muncitori — prin forme de autogestiune — statul asigurându-și dreptul de control și intervenție.

Din acest punct de vedere — în viziunea lui I.S. Abdalla — planificarea devine o necesitate față de jocul liber al pieței care este de cele mai multe ori defavorabil dezvoltării. Pentru ca planificarea centralizată să fie eficientă este necesar ca ea să fie realizată pe calea unei largi consultări plecînd de la unitățile economice de bază, pe calea unui dialog amplu din faza elaborării planului pînă la evaluarea rezultatelor.

I.S. Abdalla subliniază totodată că, plecînd de la experiența țărilor socialiste care au așezat la baza strategiilor lor de dezvoltare condițiile naționale concrete, istorice, economice, culturale este necesar ca și țările în curs de dezvoltare, confrunțate cu probleme de o mare complexitate și varietate — să găsească soluțiile cele mai pertinente și adecvate propriilor condiții în vederea înlăturării exploatarei, a îmbogățirii și dezvoltării civilizației umane.

Em. S.

Pericolul exploatarei abuzive a resurselor silvice

INTR-UN articol publicat în numărul său din 6 oct. a.c., săptămînalul american „Newsweek“ atrage atenția asupra tendințelor de diminuare a fondului silvic mondial și asupra impactului economic al acestui fenomen. Se apreciază că actualul „asalt global“ care se dă asupra pădurilor ar prezenta un pericol potențial mai mare chiar decît criza energiei. Se argumentează aceasta cu faptul că din 1950 și pînă azi circa o jumătate din totalul pădurilor lumii a fost defrișată și că anual pierderile se cifrează între 1 și 2% (adică 10—20 milioane hectare).

Situația este critică în special în țările în curs de dezvoltare datorită exploatarei iraționale la care sînt supuse de către o serie de societăți multinaționale: jumătate din pădurile Africii au dispărut; două treimi din pădurile Americii Latine au fost serios afectate de defrișări. Zone întinse din Amazonia, Africa Centrală și de la poalele masivului Himalaya au căpătat aspectul dezolant al deșerturilor din Africa de Nord și Orientul Apropiat. În felul acesta, țările sărace ale lumii sînt pu-

în situația de a-și distruge pur și simplu viitorul, consideră revista citată. Nedispunînd de capacități de prelucrare a lemnului pe plan local, aceste țări continuă să exploateze fără discriminare și să valorifice sub posibilități resursele silvice. Privitor la acest din urmă punct trebuie arătat că puternice interese comerciale sînt puse în joc. Aproape două treimi din producția mondială de lemn de esență tare, provine din Asia de sud-est, în principal din Filipine, Malaezia și Indonezia. Dar exploatarea lemnului a fost atît de extensivă încît — în lipsa unor măsuri adecvate — pădurile de șes din Malaezia și Filipine vor dispărea pînă în 1990. Thailanda, odinioară o mare producătoare de lemn de tek va trebui să cheltuiască 100 milioane dolari în acest an pentru achiziționarea unor produse de lemn din străinătate.

La aceasta se adaugă o serie de alte cauze printre care: defrișarea unor mari suprafețe în scopul sporirii terenurilor pentru agricultură și pășunat sau pentru construirea unor căi rutiere (Trans-Amazonul), precum și folosirea

lemnului drept combustibil (circa 90% din lemnul tăiat din Africa este utilizat în acest scop) în lipsa unor alte surse energetice.

Exploatarea prădalnică, fără reîmpăduririle de rigoare, poate avea efecte dezastruoase pentru economiile acestor țări și poate determina, în ultimă instanță, chiar o lipsă critică de materie lemnoasă și hritie, la nivel mondial. Totodată, specialiștii avertizează că fenomenul poate avea în același timp grave implicații de ordin ecologic: deși acoperă mai puțin de 10% din suprafața pămîntului, pădurile tropicale adăpostesc aproape jumătate din speciile sale de plante și animale. Defrișarea necontrolată a pădurilor ar putea duce la exterminarea a circa 20% din specii pînă la sfîrșitul secolului. De asemenea, aproximativ un sfert din medicamentele uzuale sînt de origine biologică și pădurile tropicale furnizează sute de uleiuri, rășini și vopseluri de o mare importanță industrială.

Căile de remediere a situației existente presupun realizarea unui echilibru optim între un program intensiv de reîmpădurire a zonelor afectate de defrișări și o mai rațională exploatare a fondului silvic existent. Adoptarea unor asemenea programe complexe implică importante resurse financiare, cadre calificate și tehnologii avansate, de care însă majoritatea țărilor în curs de dezvoltare nu dispun.

V. N.

Priorități și reorientări în economie

Energia eoliană — de la experimentare la utilizarea eficientă

UNA DINTRE RESURSELE re-inoibile de energie care se bucură de un interes sporit în acest deceniu este și forța vântului. Cercetări și experimentări privind utilizarea energiei eoliene pentru producerea de energie electrică sau pentru alte destinații se desfășoară, în proporții crescînde de la an la an, nu numai în țări cu tradiții vechi în această privință — cum sînt, de pildă, Olanda și Danemarca — ci și în numeroase alte state, îndeosebi din Europa și America de Nord.

Un rol important joacă aici programele energetice elaborate de către diferite guverne, subsidiile acordate de către stat pentru efectuarea de cercetări și elaborarea de prototipuri, finanțarea construirii unor centrale electrice eoliene, cu puteri din ce în ce mai mari. În S.U.A., de pildă, previziunile oficiale privind utilizarea energiei eoliene includ construirea pînă în anul 2000 a 30 de mii de stații electrice eoliene de mare capacitate, care să asigure pînă la 2% din necesarul de energie electrică al țării.

Depășind faza cercetării, activitatea din acest domeniu a intrat în etapa realizării de obiective propice pentru exploatare comercială. Cea mai puternică centrală eoliană în funcție în S.U.A. (la începutul acestui an) nu are

decît 2 MW, dar se află în construcție o serie de centrale cu puteri unitare mai mari, a căror concepție permite atingerea puterii instalate chiar și la viteze mai reduse ale vîntului (în medie de 6 m/sec), ceea ce le face competitive — sub aspectul costului unui kWh produs — cu termocentralele. Etapa următoare a programului de dezvoltare a energiei eoliene, finanțată de guvern, o constituie realizarea de microcentrale (de 1 MW și mai puțin), de asemenea competitive. Pînă în prezent pe baza unor contracte încheiate cu Ministerul energiei diferite firme americane au elaborat patru prototipuri diferențiate de centrale eoliene, o altă instalație experimentală fiind realizată de specialiștii universității din New York (cu ajutorul fondurilor alocate de municipalitatea orașului) etc. Este ilustrativ faptul că numărul de brevete eliberate pentru instalații energetice eoliene a crescut de la 3 în 1969 la 44 în 1978.

O țară europeană, aflată pe o poziție înaintată mai ales în privința studiilor teoretice privind energia eoliană, este Anglia. Astfel, sub egida Ministerului energiei din Marea Britanie, un consorțiu a elaborat proiectul unei centrale eoliene, cu două palete, avînd o putere de 3,7 MW. Conform calculelor, o asemenea centrală poate

furniza 10,5 mil. kWh pe an, la o viteză medie a vîntului de 12 m/sec., ceea ce face rentabilă amplasarea sa în aproximativ 150 zone din țară. Se află în studiu un proiect pe termen lung de creare, pe litoralul Angliei, a unei rețele de 200 de centrale eoliene.

Activități similare se desfășoară în R.F.G. (alocațiile guvernamentale ridicîndu-se la echivalentul a peste 12 mil. lire sterline), unde se construiește o centrală eoliană de 3 MW și se elaborează proiectul alteia de 5 MW; în Suedia (alocații de 20 mil. lire sterline) unde a început realizarea a două centrale mai puternice (de 3 și — respectiv — 2,2 MW); în Danemarca unde cea mai mare centrală eoliană, de 2 MW, a fost construită de studenții unui colegiu, ea furnizînd în rețeaua națională o cantitate de energie care depășește necesarul de consum al complexului universitar; etc.

După cum se apreciază în cercurile de specialitate, în țările mai avansate în cercetarea și proiectarea de instalații energetice eoliene se manifestă tendința de închegare a unei industrii de specialitate, profilată nu numai pe valorificarea potențialului eolian pe teritoriul național, ci și pe export (de agregate, „know-how“ etc.), îndeosebi în țări în curs de dezvoltare, unde energia eoliană este folosită, între altele, pentru acționarea unor instalații de pompare a apei.

N. P.

Modificări în structura producției industriale în Ungaria

DUPĂ CUM RELEVĂ revista Figyelő, în anii 1978—1979 în R.P. Ungară s-a înregistrat o încetinire a ritmului de dezvoltare a producției industriale, explicată îndeosebi prin adaptarea lentă a acestei ramuri a economiei naționale la condițiile în continuă schimbare ale activității economice pe plan intern și extern. Datele din tabelul alăturat ilustrează evoluția diferențiată pe principalele ramuri ale industriei, fapt care a determinat modificarea în continuare a structurii acesteia. Astfel, în primii patru ani ai cincinalului actual s-a redus ponderea (în total producție industrială) a industriei extractive, ușoare, alimentare și metalurgice, crescînd concomitent ponderea industriei chimice și a construcțiilor de mașini, în timp ce greutatea specifică a industriei materialelor de construcții a rămas neschimbată.

Totodată, revista examinează evoluția eficienței realizării investițiilor capitale, a utilizării forței de muncă și parcului de mașini-unelte, a modificării structurii producției industriale și exportului etc. Se evidențiază, între altele, că — deși în ansamblu structura parcului de mașini-unelte s-a îmbunătățit, ponderea mașinilor automatizate în parcul existent în industria de stat ajungînd la 60% — în unele ramuri, ca

industria poligrafică sau cea textilă, se mai află în exploatare un însemnat număr de utilaje și instalații intrate în funcțiune în cursul deceniului al patrulea.

rece în pericada 1976—1979 în majoritatea ramurilor industriei nu s-a reușit să se îmbunătățească structura producției fabricate, sporirea exportului a fost realizată îndeosebi pe seama extinderii livrărilor de materiale, semifabricate și piese (în 1979 pe această cale s-a obținut aproape jumătate din creșterea exportului în valută liber convertibilă), revista atrăgînd atenția asupra

Dinamica producției industriale

Ramura	Planificat pe perioada 1976—1980	Realizat în anii			
		1976	1977	1978	1979
Pe ansamblul industriei	6,0	4,6	6,6	4,9	2,8
— industria extractivă	1,4	0,2	3,8	3,2	—0,7
— producția de energie electrică	6,8	7,6	7,6	10,1	2,3
— metalurgia	4,6	3,6	4,2	2,7	2,3
— construcțiile de mașini	6,3	4,5	6,9	6,0	3,6
— producția de materiale de construcții	5,4	3,4	5,8	6,8	3,4
— industria chimică	9,2	10,8	6,9	10,7	4,6
— industria ușoară	5,9	3,0	4,1	3,2	0,5
— industria alimentară	5,2	1,4	9,9	0,4	3,2

În domeniul comerțului exterior se constată că se înfăptuiesc cu prioritate sarcinile privind exportul, comparativ cu livrările de produse industriale pe piața internă (în 1979 exportul a crescut cu 12%, în timp ce cel de-al doilea indicator a rămas la nivelul anului precedent). Deoa-

necesității de a se acorda mai multă atenție ridicării competitivității produselor finite furnizate de industria ungară, inclusiv pe calea folosirii unor licențe străine, a „know-how“ etc.

N.F.

Țări socialiste: creșterea consumului de energie electrică

CONSUMUL de energie electrică a crescut considerabil în ultimele două decenii în majoritatea țărilor socialiste, îndeosebi în cele aflate în plin proces de industrializare; dintre țările cuprinse în tabelul de mai jos, luându-se în considerare producția internă de energie electrică și soldul export-importului respectiv, cele mai dinamice creșteri ale consumului raportat pe locuitor s-au înregistrat în intervalul 1960—1978 în R.P. Mongolă (de 7,4 ori), România (de 7 ori), Bulgaria (de 6,7 ori) etc. Totodată, se constată existența unor decalaje substanțiale în ceea ce privește nivelul indicatorului menționat, în special între R.D. Germană și Cuba sau R.P. Mongolă, dar mai ales R.S. Vietnam, decalaje care sugerează proporțiile efortului ce-l au de făcut aceste din urmă țări pentru dezvoltarea bazei lor electroenergetice.

Consumul de energie electrică (kWh/locuitor)

Țara	1960	1978	Creșterea (de... ori)
Bulgaria	595	4010	6,7
Cehoslovacia	1755	4790	2,7
Cuba	...	873	...
R.D. Germană	2312	5780	2,5
R.P. Mongolă	112	825	7,4
Polonia	995	3290	3,3
România	415	2870	7,0
Ungaria	815	2810	3,4
U.R.S.S.	1360	4540	3,3
R.S. Vietnam	...	74	...

Sursa: „Ekonomiceskoe sotrudnicestvo stran — cilenov SEV“, nr. 2/1980.

O activitate în plin progres: reciclarea resurselor secundare

ALĂTURI de numeroase ramuri industriale afectate într-o măsură mai mare sau mai mică de „criza“ energetică și de materii prime, există și unele, cărora noua conjunctură de pe piața mondială le-a imprimat un impuls considerabil. Acesta este, de pildă, cazul activităților legate de recuperarea și reutilizarea materiilor prime și energiei.

După date furnizate de Federația națională (din Franța) a sindicatelor de industrie și comerț, având ca obiect recuperarea și reciclarea, activitatea respectivă s-a situat în ultimii ani printre ramurile importante ale economiei franceze. Anul trecut, de pildă, în acest sector de activitate se numărau 1100 de întreprinderi cu peste cinci salariați, a fost realizată o cifră de afaceri

de 10 miliarde franci (un spor de 20% față de anul 1978), din care aproximativ jumătate la export, și s-au investit 80 milioane de franci. Previzunile pe termen mediu privind dezvoltarea sectorului sînt de asemenea favorabile, ținîndu-se seama de faptul că recuperarea și reciclarea constituie nu numai principala sursă de aprovizionare pe plan național cu o serie de materii prime, ci și un important factor de economisire a energiei (de 97% în producția de aluminiu, de 94% în cea de cupru, de 23% în cea de plumb ș.a.m.d.).

Transporturile aeriene sub semnul raționalizării

UNA DINTRE ACTIVITĂȚILE a căror rentabilitate a fost serios afectată de majorarea repetată a prețurilor la petrol pe piața mondială o constituie transporturile aeriene, îndeosebi cele de mărfuri, deoarece — după calculele companiilor aeriene occidentale — combustibilul reprezintă 33% din costuri în cazul transportului de pasageri și 39% pentru cel de mărfuri.

Intrucît sporirea tarifelor de transport determină implicit o reducere a ritmului de creștere a volumului traficului aerian de mărfuri (se apreciază că, dacă în anii precedenți sporul anual a fost — de regulă — de peste 10%, în următorii ani el se va situa sub această cifră) companiile aeriene și administrațiile marilor aeroporturi echi-pate pentru traficul de mărfuri (vezi tabelul) caută să-și mărească eficiența pe calea perfecționării și raționalizării activității lor. Astfel, se recurge la reducerea numărului de curse internaționale destinate transportului de mărfuri sau la utilizarea de avioane adaptate să transporte concomitent pasageri și încărcături, la automatizarea operațiunilor de manipulare și depozitare a încărcăturilor, la elaborarea unui sistem informațional complex care — conectînd diferitele aeroporturi internaționale — să permită utilizarea optimă a parcului de avioane și a instalațiilor de pe sol etc.

Principalele aeroporturi din Europa occidentală în raport cu traficul de mărfuri, realizat în 1979 (mii t)

Londra (Anglia)	620
Frankfurt (R.F.G.)	600
Roissy-Charles de Gaulle și Orly (Franța)	550
Amsterdam (Olanda)	300
Bruxelles (Belgia)	100—150

Sursa: „L'Usine Nouvelle“, nr. 44/1980.

Încercări de revitalizare a siderurgiei în S.U.A.

SIDERURGIA AMERICANĂ a acumulat o serie de rămîneri în urmă față de aceea din Japonia sau din țările

vest-europene — opinează autorii unui raport publicat de Office of Technology Assessment, organism specializat în anchete de pe lângă Congresul S.U.A. Se relevă, între altele, insuficiența investițiilor efectuate în ultimul deceniu în această ramură, vîrsta medie mai mare a echipamentului industrial aflat în funcțiune, nivelul mai înalt al cheltuielilor pentru forța de muncă, nivelul mai scăzut — comparativ cu celelalte ramuri ale industriei S.U.A. — al cheltuielilor pentru cercetarea fundamentală și cea aplicativă etc.

Pentru a se evita restrîngerea în continuare a producției de oțel din S.U.A. (în condițiile extinderii importurilor de oțel), precum și agravarea șomajului în această industrie, Administrația Carter a elaborat nu demult un program de sprijinire a modernizării ei. Se prevede un complex de scutiri și înlesniri fiscale, de subsidii și credite ș.a. menite să stimuleze investițiile pentru înnoirea echipamentului siderurgiei, al căror necesar anual, este evaluat a fi, pentru deceniul următor, cu 50—150% superior nivelului înregistrat în cursul deceniului al optulea. Aceste acțiuni sînt corelate și cu un sistem de măsuri protecționiste care urmăresc în mod practică să pună piața S.U.A. la adăpost de concurența produselor siderurgice străine.

Inovarea ca mod de existență

O DEZBATERE, organizată recent de Consiliul național al patronatului francez la Strasburg, cu participarea a peste două mii de conducători de întreprinderi, a avut ca temă centrală imperativul inovării. După cum s-a afirmat în cursul dezbaterilor, pentru a răspunde cerințelor sociale în continuă transformare o întreprindere — ca și o națiune, în ansamblu — trebuie să inoveze în mod permanent.

Electronica, informatica, telematica, biotehnologiile etc. nu au caracterul de modă și nici nu reprezintă căi noi rezervate citorva sectoare de vîrf, cum se mai crede în unele cercuri — arată revista L'Usine Nouvelle. Este vorba de realități sociale ce nu pot fi neglijate, întrucît ele marchează profund toate sectoarele de activitate, noul avînt tehnologic care demarează acum urmînd să producă — după opinia specialiștilor — ample mutații în industrie, pe plan mondial.

Dezbaterea a coincis cu apariția unui volum care înmănușează experiența de inovare a 60 de întreprinderi franceze, sub sugestivul titlu: „Întreprinderea și Inovarea: a inova astăzi pentru piețele de mâine“. Recomandare cu dublă valabilitate, căci — după cum afirmă Guy Dénielou, președintele universității din Compiègne — „a exporta înseamnă a inova“, în sensul că cerințele în continuă schimbare ale beneficiarilor externi stimulează, la rîndul lor, permanenta căutare, cercetare și inovare.

GLOSAR

Bugete [II]

TERMENUL DE BUGET este utilizat pentru a caracteriza atât întregul volum al veniturilor și cheltuielilor, cât și o fracțiune din el, caz în care se folosesc astfel expresii ca: „bugetul sănătății” sau „bugetul transporturilor”.

În cele ce urmează ne vom referi la câteva din accepțiunile termenului de „buget”.

Buget de familie. Este calculat și utilizat în statistică. El reprezintă o evidență sub formă de bilanță (ca orice buget), cuprinzând veniturile pe surse, cheltuielile și consumul după destinație, precum și alte aspecte referitoare la nivelul de trai al unei gospodării familiale. Bugetul de familie se întocmește pentru un număr determinat de familii, denumit esanțion. El constituie o sursă de informații pentru studierea evoluției nivelului de trai dintr-o țară pe categorii și grupe de populație.

Buget de stat. Reprezintă balanța veniturilor și cheltuielilor probabile ale unui stat pe o perioadă dată, de obicei un an. Bugetul de stat reflectă natura social-economică, funcțiile și sarcinile statului respectiv.

În capitalism, bugetul de stat reflectă relațiile care se stabilesc între clasele sociale în procesul redistribuirii venitului național și care duc în general la sporirea venitului clasei dominante. În capitalismul monopolist de stat, bugetul devine tot mai mult un instrument pus în slujba intereselor grupărilor oligarhice, în care, alături de veniturile și cheltuielile clasice (impozite, taxe, cheltuieli pentru întreținerea aparatului de stat etc.), apar venituri și cheltuieli noi, cum ar fi veniturile de la întreprinderile de stat, cheltuielile pentru investiții. În marea majoritate a cazurilor, bugetele de stat din Occident sînt deficitare, la originea deficitelor aflîndu-se cu o pondere importantă cheltuielile determinate de cursa înarmărilor. Datoria publică a țărilor capitaliste, contractată pentru acoperirea golurilor bugetare, a ajuns la sume uriașe, contribuind la permanentizarea inflației.

În România, bugetul de stat este un plan financiar echilibrat care contribuie împreună cu planul național unic și în concordanță cu obiectivele acestuia la realizarea echilibrului general economic, în procesul asigurării resurselor necesare finanțării sarcinilor stabilite privind producția, investițiile, comerțul exterior, acțiunile sociale etc. Bugetul de stat nu îndeplinește însă un rol pasiv față de planul economic, ci are un rol activ, atât pe linia finanțării obiectivelor planului, cât și pe aceea a controlului exercitat de organele financiare la întocmirea proiectului de buget și pe parcursul executării bugetului.

Veniturile bugetare sînt: (1) cele provenite de la unitățile de stat; (2) cele de la organizațiile cooperatiste și (3) cele de la populație. În urma trecerii mijloacelor de producție în proprietate socialistă, producția a devenit baza de venituri a statului nostru, iar impozitele de la populație au încetat de a mai constitui sursa principală a veniturilor.

Cheltuielile bugetare privesc: (1) finanțarea economiei naționale; (2) realizarea acțiunilor social-culturale; (3) finanțarea apărării și securității statului și (4) finanțarea cheltuielilor de administrație. În cea mai mare parte a lor, cheltuielile statului nostru au un caracter productiv.

Bugetul de stat se compune din bugetul republican, administrat de organele centrale de stat, și bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale. El se aprobă prin lege, îndeplinirea devenind astfel obligatorie.

C. K.

Șomaj

Violeta Ilic, Bușteni — În nr. 48 din 28 noiembrie a.c. al revistei noastre am publicat o statistică mai amănunțită privind șomajul în țările capitaliste dezvoltate, cuprinzînd date nu numai

absolute ci și relative. Cifrele preliminare pe anul 1980 prezentate în tabel sînt însă deja depășite: statistici mai recente relevă că la sfîrșitul lunii septembrie numărul celor în căutare de lucru — chiar ajustat sezonier — a întrecut în țările Pieței comune, pentru prima dată, nivelul de 7 milioane, respectiv 6,5% din totalul forței de muncă, re-

flectînd accelerarea creșterii șomajului în ultimele luni (între lunile iunie și septembrie a.c. numărul celor în căutare de lucru a sporit cu 1 milion, fiind cu 18,3% mai mare decît în urmă cu 12 luni).

Situația cea mai dificilă o cunosc desigur șomerii aflați de mai multă vreme în căutare-

de lucru, și în primul rînd cei relativ mai vîrstnici dintre ei. Astfel, în Belgia proporția celor fără lucru de peste șase luni era de 61% din totalul șomerilor, în Italia de 52%, în Anglia și Olanda de 41%, proporția cea mai redusă înregistrîndu-se în Danemarca (17%).

Strategia internațională a dezvoltării

Tiberiu Veres, Luduș — Termenul de „strategie internațională a dezvoltării” a fost utilizat pentru prima dată pentru des-

fost de a crea condiții ca țările în curs de dezvoltare să beneficieze în mai mare măsură de pe urma creșterii economice în țările dezvoltate, fără însă a se pune în cauză cadrul fundamental al economiei mondiale, ordinea internațională existentă.

Ținînd seama de rezultatele nesatisfăcătoare obținute în realizarea prevederilor pentru anii '70 (vezi tabelul), strategia

Ritmuri medii anuale de creștere (în %) pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare

	Obiectivul Realizării	
	(1971—1980)	(1971—1978)
Produs intern brut pe locuitor	3,5	2,8
Productia agricolă	4,0	2,9
Productia industrială	8,0	6,8
Exporturi	7,0	4,5
Importuri	sub 7,0	9,3

Sursa: Vers une économie mondiale qui marche, Nations Unies, New York, 1980, p. 30.

crierea programului de acțiune stabilit pentru cel de-al doilea Deceniu al Națiunilor Unite pentru dezvoltare (1971—1980). Subdivizată în 84 de paragrafe, această strategie reflectă angajamentul guvernelor de a întreprinde măsurile necesare pentru atingerea unei serii de obiective privind producția, comerțul exterior, asistența pentru dezvoltare și altele. Era prevăzută, de asemenea, evaluarea periodică, de către comunitatea internațională a progreselor realizate.

Concepția de bază care a stat la baza strategiei internaționale a dezvoltării pentru anii '70 a

internațională pentru cel de-al treilea Deceniu al dezvoltării adoptată de sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U. din vara acestui an vizează o serie de transformări structurale și instituționale, în afara unor obiective cifrice concrete. Esența lor este cuprinsă în Declarația și Programul de acțiune pentru edificarea unei noi ordini economice internaționale, documente adoptate la O.N.U. la numai trei ani după lansarea strategiei internaționale a dezvoltării menționate la început.

Roboți

Gheorghe Ravas, Bran — 1) Satelitul S.B.S.-1, lansat la 15 noiembrie de la Centrul spațial Kennedy de la Cap Canaveral, este primul satelit dintr-o rețea particulară de telecomunicații care va oferi întreprinderilor posibilitatea de a transmite un mare volum de informații între calculatoare, a realiza teleconferințe și convorbiri telefonice la mare distanță pe teritoriul S.U.A. Societatea căreia îi aparține satelitul

este controlată de IBM. Comsat și o companie de asigurări și ea numără deja printre clienții săi firme ca General Motors, Westinghouse și altele. Următorul satelit din această serie este prevăzut a fi lansat în aprilie 1981, tot cu ajutorul unei rachete a NASA.

2) Numărul roboților industriali în funcțiune în Japonia diferă în funcție de definiția mai restrictivă sau mai largă care le este dată. Dacă între roboți se includ numai manipuloarele cu secvență variabilă, roboții pentru învățare, roboții cu comandă numerică

și cei „inteligenti”, atunci mărimea parcului japonez era anul trecut de ordinul a 8.500, față de circa 3.500 în S.U.A. și un total mondial de 16.000.

Pe baza unei definiții mai largi parcul japonez ar fi de 54.000 de roboți. Principalele ramuri care utilizează roboți în Japonia sînt industria automobilului, electrotehnica și prelucrarea maselor plastice.

Beriliu

Istrato Mierlescu, Craiova — Beriliul este utilizat în special sub formă de aliaj, mai ales cu cuprul, căruia îi conferă proprietăți remarcabile: duritate, rezistență la coroziune și la oboseală, elasticitate, foarte înaltă conductivitate electrică și termică. Dacă prețul beriliului ajunge la 120 dolari livra (1 livră = 453 grame), nestimulînd utilizarea lui ca atare, aliajul de cupru și beriliu, care conține numai între 0,6 și 2,6% beriliu, are un preț mai accesibil. Cel mai important domeniu actual și previzibil de utilizare a aliajului îl reprezintă industria electronică, cu deosebire microelectronica, unde aliajul, care intră în cantități infinitezimale în numeroase componente, este considerat de neînlocuit. O utilizare crescîndă are aliajul de cupru și beriliu în construcția de mașini, în producția de bunuri electrotcasnice, ca și în construcția unor instrumente muzicale (de exemplu, clapele de clarinet).

Cererea mondială de aliaj cupru-beriliu a sporit în ultimele două decenii cu 6—7% pe an și se prevede o puternică accelerare a creșterii ei în cursul acestui deceniu, ceea ce va acționa în direcția majorării prețurilor, numărul producătorilor fiind extrem de redus.

Supliment

Vasilo Cărăgui, București. — Pentru a vă asigura primirea suplimentului nostru săptămînal în care sînt publicate consultațiile în sprijinul candidaților la examenul de admitere în învățămîntul superior economic nu este necesară nici o formalitate în plus în afara abonamentului la revistă. Costul abonamentului (32,50 lei pe trimestru pentru persoanele fizice) include și suplimentul.

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dez-
voltării Economice și Sociale — Insti-
tutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 49 din 5 decembrie 1980

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Reducerea costurilor materiale — cerin-
ță fundamentală a dezvoltării eficiente
a economiei (Vasile M. Popescu) 1
- Diminarea consumurilor energetice prin
folosirea deplină a capacităților de pro-
ducție (I. Bogdan) 3
- Mecanismul economico-financiar: func-
ționalitate eficientă. Recuperarea mate-
rialelor refozabile pe baze eficiente
(C. M. Drăgan, Nicolae Stoica) 5
- În sprijinul reducerii cheltuielilor ma-
teriale și al creșterii eficienței. Me-
talgia pulberilor (Sever Șontea, Ion
Hera-Bucur) 7
- O resursă importantă de economii:
transportul uzinal (Barbu Gh. Pe-
trescu) 8
- Perfecționarea continuă a planificării
unitare a agriculturii (II) (Ovidiu Po-
pescu) 10
- Calitatea serviciului comercial și pre-
gătirea forței de muncă (C. Tudose) 12
- Cititorii au cuvintul 14

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Rolul sistemelor informatice în crește-
rea eficienței activității de conducere
● Evaluarea funcționalității și econo-
micității (Valerie Marinescu) 15
- Criterii și condiții de calitate
(Adrian Popescu) 16

TEORII ● IDEI

- Conceptul de raționalitate în utilizarea
resurselor de forță de muncă (II) (Con-
stantin Enache) 18
- Noțiunile de „organizare” și „conduce-
re” în viziune sistemică (C. Mihăescu) 20
- Școli ● curente ● economiști. Tradiții
progresiste ale gândirii economice ro-
mânești (Aneta Spiridon) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Inflația, componentă intrinsecă a eco-
nomiei capitaliste contemporane (II)
(prof. Roman Moldovan) 24
- Tendințe-conjuncturi 26
- Opțiuni ale țărilor în curs de dezvol-
tare pentru un nou tip de creștere eco-
nomică (Ismail Sabri Abdalla) 27
- Priorități și reorientări în economie 29
- Mondorama 30
- Curier 31

IN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI :

- Consultații în ajutorul celor ce studiază
în învățămîntul politico-ideologic
- Lecții în sprijinul candidaților la exa-
menul de admitere în învățămîntul su-
perior economic

IN THIS ISSUE

- Material costs reducing — a fundamental need for the efficient
development of the economy (Vasile M. Popescu) (Part I in no.
48) 1
- An important economy-source: the transportation inside the
factory (Barbu Gh. Petrescu) 8
- The concept of rationality in the management of the labour force
sources (II) (Constantin Enache) Part I in no. 48) 18
- The notions of „organization” and „management” in a systemic
vision (C. Mihăescu) 20
- Schools ● trends ● economists. Progressist traditions of the
Romanian economic thought (Aneta Spiridon) 22
- Inflation, basic component of the contemporary capitalist
economy (II) (Prof. Roman Moldovan) 24
- Options of the developing countries for an alternative economic
growth (Ismail Sabri Abdalla) 27

DANS LE NUMÉRO

- La réduction des dépenses matérielles — exigence fondamen-
tale du développement efficient de l'économie (Vasile M. Po-
pescu) (la première partie dans le numéro 48) 1
- Une importante source d'économies: le transport dans l'usine
(Barbu Gh. Petrescu) 8
- Le concept de rationalité dans l'utilisation des ressources de
main d'oeuvre (II) (Constantin Enache) (la première partie dans
le numéro 48) 18
- Les notions „d'organisation” et de „direction” dans la vision
systémique (C. Mihăescu) 20
- Ecoles ● courants ● économistes. Traditions progressistes de la
pensée économique roumaine (Aneta Spiridon) 22
- L'inflation, composant intrinsèque de l'économie capitaliste
contemporaine (prof. Roman Moldovan) 24
- Options des pays en voie de développement pour un nouveau
type de croissance économique (Ismail Sabri Abdalla) 27

ВЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Уменьшение материальных затрат — основное требование
действительного развития экономики (первая часть в предыду-
щем номере) (Василе М. Попеску) 1
- Важный ресурс экономики: внутризаводской транспорт
(Барбу Г. Петреску) 8
- Концепт рациональности в использовании трудовых ресурсов
(первая часть в предыдущем номере) (Константин Енаке) 18
- Понятия «организация» и «управление» в системном воззре-
нии (Г. Михăеску) 20
- Школы ● течения ● экономисты. Передовые традиции эконо-
мического мышления в Румынии (Анета Спиридон) 22
- Инфляция, внутренняя составная современной капиталисти-
ческой экономики (II) (проф. Роман Молдован) 24
- Опции развивающихся стран относительно нового типа
экономического роста (Исмаил Сабри Абдалла) 27

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Continuă campania de încheiere a abonamentelor pe anul 1981 la „Revista economică”. Prețul abonamentului : 260 lei anual. Pentru studenți, elevi, ca și pentru cursanții tuturor formelor de învățămînt politic și profesional, prețul abonamentului individual este de : 130 lei anual, 65 lei semestrial ; 32,50 lei trimestrial. Comenzile pentru abonamente se primesc de către oficiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții, pînă la 15 decembrie a.c. Pînă la această dată se primesc, la administrația revistei, comenzi din partea întreprinderilor și instituțiilor, pentru abonamente la revistă și pentru volumele de legislație economică comentată pe care aceasta le editează în anul 1980.

Înceind din timp abonamentul, vă asigurați primirea neîntreruptă a revistei și a suplimentelor sale specializate : „Relații financiar-valutare și comerciale internaționale”, „Generalizarea experienței înaintate în unitățile economice”, „Curier economic-legislativ”.

PENTRU FACILITAREA ÎNCHEIERII ABONAMENTELOR DIRECT LA REDACTIE, COMPLETAȚI, DECUPAȚI ȘI REMIȚEȚI COMANDA-TIP DIN SUPLIMENTUL REVISTEI NOASTRE.

Redacția și administrația: București Bd. Magheru nr. 28—30 etaj I, 70159, sectorul I. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector I București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

decembrie '80

1—31 DECEMBRIE

● MULTIPLE

POSSIBILITĂȚI DE ALEGERE A DARURILOR

În LUNA CADOURILOR, toate magazinele comerțului de stat sînt special aprovizionate pentru a vă oferi un bogat și deosebit sortiment de mărfuri ce pot constitui tot atîtea daruri plăcute și utile pentru cei dragi.

Iată numai cîteva exemple :

● PENTRU CEI MICI, jucării mecanizate, jocuri tehnico-aplicative și distractiv-educative, rochițe, pulovere, jachete, pantaloni, paltoane, ghetete sau cizme etc. ;

● PENTRU CEI MARI, produse cosmetice și de parfumerie românești, medaliate la numeroase concursuri internaționale, berete, fulare, baticuri, eșarfe, poșete, cordoane, botine și cizme moderne, călduroase, realizate din înlocuitori de piele, radioreceptoare portabile etc.

Firește, mult mai multe sugestii de cadouri pentru cei dragi veți primi vizitînd, în aceste zile, magazinele comerțului de stat și „trecînd în revistă“ întregul fond de marfă ce vi se oferă.

NU UITAȚI!

ÎN LUNA CADOURILOR, MULTIPLE
POSSIBILITĂȚI DE ALEGERE A DARURILOR !



LUNA CADOURILOR



IARNA

'80 '81

INCĂLĂMİNTE PENTRU SEZONUL DE IARNĂ

Încălțăminte modernă cu fețe din material textil și inlocuitori este impermeabilă, galoșată, căptușită cu materiale groase, călduroase.

Lubitorii sporturilor de iarnă pot cumpăra ghete și cizme cu căptușeală detașabilă (gen ciorap), realizată din spumă poliuretanică ce asigură un grad sporit de confort și protecție împotriva frigului.

În toate magazinele de încălțăminte și la raioanele specializate din marile magazine universale ale comerțului de stat, încălțăminte de iarnă cu fețe din inlocuitori de piele.